

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÇOCUK GELİŞİMİ ve EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ ve EĞİTİMİ PROGRAMI

Vesile KARACA

4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ ÖZ DÜZENLEME
BECERİLERİ İLE ANNELERİNİN PSİKOLOJİK
DAYANIKLILIĞI VE RİSKLİ OYUNA YÖNELİK
TOLERANSLARININ İNCELENMESİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Esin SEZGİN

İSTANBUL, Eylül 2025

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÇOCUK GELİŞİMİ ve EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ ve EĞİTİMİ PROGRAMI

Vesile KARACA
224004002

4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ ÖZ DÜZENLEME
BECERİLERİ İLE ANNELERİNİN PSİKOLOJİK
DAYANIKLILIĞI VE RİSKLİ OYUNA YÖNELİK
TOLERANSLARININ İNCELENMESİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Esin SEZGİN

İSTANBUL, Eylül 2025

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÇOCUK GELİŞİMİ ve EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ ve EĞİTİMİ PROGRAMI

Vesile KARACA
224004002

4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ ÖZ DÜZENLEME
BECERİLERİ İLE ANNELERİNİN PSİKOLOJİK
DAYANIKLILIĞI VE RİSKLİ OYUNA YÖNELİK
TOLERANSLARININ İNCELENMESİ

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih:

Tezin Savunulduğu Tarih : 03.09.2025

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Esin SEZGİN

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Mübeccel GÖNEN

: Prof. Dr. Bedriye Tuğba KARAASLAN

İSTANBUL, Eylül 2025

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin tüm süreçlerinde bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, zorlandığım noktalarda sabırla ve anlayışla destek olan, değerli danışmanım Doç. Dr. Esin SEZGİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek lisans döneminde, derslerine keyifle ve merakla katıldığım; özverileriyle bana katkı sunan ve bu akademik yolda becerilerimi geliştirmeme destek olan Prof. Dr. Servet BAL'a, Prof. Dr. Ozana URAL'a, Prof. Dr. Asude BALABAN DAĞAL'a, Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt BAŞBUĞU'ya, Dr. Öğr. Üyesi Nevzat BİLGİN'e, Öğr. Gör. Fulden TUNÇ GENÇ'e ve Uzm. Kİ. Psk. Beliz GÖNCÜ'ye teşekkür ederim.

Sevgili tez jüri üyelerim Prof. Dr. Servet BAL'a, Prof. Dr. Bedriye Tuğba KARAASLAN'a ve Prof. Dr. Mübeccel GÖNEN'e çalışmama vermiş oldukları çok değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Yüksek lisans süreci boyunca desteklerini hep hissettiğim Öğr. Gör. Gizem TÜRİTOĞLU'na ve Öğr. Gör. Gizem ÇELEBİ'ye teşekkür ederim.

Hayatımın her anında bana inandıklarını gösteren ve koşulsuz desteklerini hissettiğim, tüm güzellikleri ve güçlükleri birlikte karşıladığımız bu ailenin bir parçası olduğum için kendimi çok şanslı gördüğüm sevgili babam Adem KARACA ve annem Hanife KARACA'ya çok teşekkür ederim. Bu hayatta her ne olursa olsun hep yanımda olan, bana yol gösteren, zor zamanlarımda beni ayağa kaldıran, çocukluğumdan beri rol modelim olan canım ablam Türkan ÖZGÜR ve her zaman bir abi gibi yanımda olan eniştem Erkan ÖZGÜR'e gönülden teşekkür ederim. Aileme sevgilerimi iletiyorum. Veri toplama sürecimde anaokullarındaki tüm idarecilere, öğretmenlere ve velilere anlayışları, ilgileri ve destekleri için minnettarım. En son olarak bu çalışmanın ortaya çıkmasında özveriyle emek veren ve kararlılıkla ilerlemeyi sürdüren kendime de teşekkür ederim.

Vesile KARACA

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR	ix
ŞEKİL LİSTESİ (LIST OF FIGURES).....	x
TABLO LİSTESİ (LIST OF TABLES)	xi
BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
BÖLÜM 2. GENEL BİLGİLER.....	8
2.1. ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ	8
2.1.1. Öz Düzenlemenin Tanımı ve Önemi	8
2.1.2. Öz Düzenleme Becerilerinin Bileşenleri	9
2.1.2.1. Bilişsel Öz Düzenleme.....	9
2.1.2.2. Duygusal Öz Düzenleme	10
2.1.2.3. Davranışsal Öz Düzenleme	11
2.1.3. Öz Düzenlemenin Boyutları	11
2.1.4. Okul Öncesi Dönemde Öz Düzenleme Becerilerinin Gelişimi	14
2.1.5. Öz Düzenleme Becerilerini Etkileyen Faktörler.....	15
2.2. PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK	16
2.2.1. Psikolojik Dayanıklılık Kavramının Tanımı ve Önemi	16
2.2.2. Anne-Çocuk İlişkisi ve Dayanıklılık	17
2.2.3. Psikolojik Dayanıklılığın Boyutları	18

2.2.4. Annelerin Psikolojik Dayanıklılığını Etkileyen Faktörler	20
2.3. ÇOCUKLARIN RİSK ALMA DAVRANIŞI VE ANNELERİN ÇOCUKLARININ OYUNLARDAKİ RİSK ALMA DAVRANIŞLARINA YÖNELİK TOLERANSLARI	23
2.3.1. Risk Alma Davranışının Tanımı	23
2.3.2. Çocuklarda Risk Alma Davranışının Gelişimi	23
2.3.3. Oyunlarda Risk Alma	25
2.3.4. Oyunlarda Risk Alma Boyutları	26
2.3.5. Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarının Olumlu Yönleri	27
2.3.6. Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarını Etkileyen Faktörler	27
2.3.7. Annelerin Çocuklarının Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarına Yönelik Toleransları	29
2.4. ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ, ANNELERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI VE ÇOCUKLARININ OYUNLARDAKİ RİSK ALMA DAVRANIŞLARINA YÖNELİK TOLERANSLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	30
2.5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	34
BÖLÜM 3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	50
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	50
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	50
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	54
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	57
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	58
BÖLÜM 4. BULGULAR	60
4.1.ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ İLE ANNELERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI VE ÇOCUKLARININ OYUNLARDAKİ RİSK ALMA DAVRANIŞLARINA YÖNELİK TOLERANSLARININ BETİMSEL ANALİZ SONUÇLARI.....	60

4.2. ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ (ÖDBÖ) ANNE FORMUNUN KİŞİSEL BİLGİLER DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULARI.....	61
4.3. ANNELERİN YETİŞKİNLER İÇİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ (YİPDÖ) PUANLARININ KİŞİSEL BİLGİLER DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR.....	72
4.4. ANNELERİN OYUNDA RİSK ALMA TOLERANS ÖLÇEĞİ (ORAT) PUANLARININ KİŞİSEL BİLGİLER DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR.....	78
4.5. ÖLÇEKLER ARASI KORELASYONA İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR.....	83
4.6. ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ (ÖDBÖ) İLE ANNELERİN YETİŞKİNLER İÇİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ (YİBDÖ) ARASINDAKİ REGRESYONA İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR.....	84
4.7. ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ (ÖDBÖ) İLE ANNELERİN OYUNDA RİSK ALMA TOLERANS ÖLÇEĞİ (ORAT) ARASINDAKİ REGRESYONA İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR.....	85
BÖLÜM 5. TARTIŞMA	87
BÖLÜM 6. SONUÇ VE ÖNERİLER	113
KAYNAKLAR (REFERENCES).....	118
EKLER	137

ÖZET

4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ İLE ANNELERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞI VE RİSKLİ OYUNA YÖNELİK TOLERANSLARININ İNCELENMESİ

Bu çalışmada 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile annelerinin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini İstanbul ili Avrupa Yakası'nda okul öncesi eğitime devam eden çocuğu olan 463 anne oluşturmaktadır. Avrupa Yakası'ndaki okulları belirlemede uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri; "Kişisel Bilgi Formu", "4-6 Yaş Çocukları için Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)", "Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği" ve "Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği (Ebeveyn Formu)" kullanılarak toplanmıştır. Veri analizinde, normallik dağılımları Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiş; analizlerde ise parametrik testlerden Bağımsız Örneklem T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Pearson Korelasyon ve çoklu karşılaştırmalar için Tukey Testi kullanılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, 4-6 yaş grubu çocukların öz düzenleme becerileri ile cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu ve algılanan gelir düzeyi değişkenleri arasında anlamlı düzeyde farklılıklar saptanmıştır. Benzer şekilde, annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile çocuğun yaşı, kardeş sayısı, doğum sırası ve baba öğrenim durumu değişkenleri arasında da anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca, annelerin çocuklarının oyunlarında risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeyleri ile kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve baba

öğrenim durumu değişkenleri arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Çocukların öz düzenleme becerileri arttıkça, annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de yükseldiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarını anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür. Araştırma sonucunda, çocukların öz düzenleme becerilerinde kız çocuklarının erkek çocuklara kıyasla daha yüksek düzeyde öz düzenleme becerilerine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini yordadığını ancak çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarını yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öz Düzenleme, Psikolojik Dayanıklılık, Oyunda Risk Alma Toleransı, Riskli Oyun.

Tarih: Eylül, 2025

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF THE SELF-REGULATION SKILLS OF 4-6 YEAR OLD CHILDREN AND THEIR MOTHERS' PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND TOLERANCE FOR RISKY PLAY

This study aimed to examine the self-regulation skills of 4-6 year old children, their mothers' psychological resilience and their tolerance for their children's risk-taking behaviors in play. The study used a relational screening model, a quantitative research method. The study sample consisted of 463 mothers with children attending preschool education on the European side of İstanbul. Convenience sampling was used to select the schools on the European side. Data were collected using the "Personal Information Form", "Self Regulation Skills Scale for 4-6 Years Old Children (Mother Form)", "Psychological Resilience Scale for Adults" and "Risk Taking in Play Tolerance Scale (Parent Form)". In data analysis, normality distributions were assessed using the Kolmogorov-Smirnov Test and parametric tests such as the Independent Samples T-Test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA), Pearson Correlation and Tukey Test were used for multiple comparisons.

According to the research findings, significant differences were found between the self regulation skills of children aged 4-6 and the variables of gender, number of siblings, birth order, mother's education level, father's education level and perceived income level. Similarly, significant differences were found between mothers' psychological resilience levels and the variables of the child's age, number of siblings, birth order and father's education level. Furthermore, significant differences were found between mother's tolerance levels for risk taking behavior in their children's play and the variables of number of siblings, birth order and mother's and father's

education level. It was determined that as children's self regulation skills increased, so did mothers' psychological resilience levels. However, it was observed that children's self-regulation skills and mothers' psychological resilience levels did not significantly predict mothers' tolerance for their children's risk-taking behaviors in play. It was also concluded that children's self-regulation skills predicted mothers' psychological resilience levels, but children's self-regulation skills did not predict mothers' tolerance for their children's risk-taking behaviors in play.

Keywords: Self Regulation, Psychological Resilience, Tolerance For Risk in Play, Risky Play

Date: September, 2025

KISALTMALAR

ÖDBÖ : 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği

YİPDÖ : Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

ORAT : Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği.

ŞEKİL LİSTESİ (LIST OF FIGURES)

SAYFA NO

Şekil 2.1. Odaklanma Türleri.....12

TABLO LİSTESİ (LIST OF TABLES)

SAYFA NO

Tablo 3.1 Annelerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları	52
Tablo 3.2 Çocukların Kişisel Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları	53
Tablo 3.3 Ölçek Güvenirlik Analizi Sonuçları	57
Tablo 3.4 Ölçek Puanları Normallik Dağılımları	59
Tablo 4.1 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ), Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) ve Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Ortalama Puanları Betimsel Analiz Sonuçları	60
Tablo 4.2 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği(ÖDBÖ) Puanlarının Çocukların Cinsiyetine Göre t- Testi Sonuçları	61
Tablo 4.3 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Çocukların Yaşına Göre ANOVA Sonuçları	62
Tablo 4.4 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları	63
Tablo 4.5 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları	65
Tablo 4.6 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Annenin Yaşına Göre t- Testi Sonuçları	66
Tablo 4.7 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Babanın Yaşına Göre t- Testi Sonuçları	67
Tablo 4.8 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	68
Tablo 4.9 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	69
Tablo 4.10 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları	71
Tablo 4.11 Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Çocukların Cinsiyetine Göre t- Testi Sonuçları.....	72
Tablo 4.12 Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Çocukların Yaşına Göre ANOVA Sonuçları.....	73
Tablo 4.13 Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları	74
Tablo 4.14 Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları	74

Tablo 4.15 Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Yaşlarına Göre t- Testi Sonuçları	75
Tablo 4.16 Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Baba Yaşına Göre t- Testi Sonuçları	75
Tablo 4.17 Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	76
Tablo 4.18 Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Babaların Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	76
Tablo 4.19 Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları	77
Tablo 4.20 Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre t- Testi Sonuçları	78
Tablo 4.21 Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre ANOVA Sonuçları	78
Tablo 4.22 Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Çocuğun Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları	79
Tablo 4.23 Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Çocuğun Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları	80
Tablo 4.24 Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Yaşlarına Göre t- Testi Sonuçları	80
Tablo 4.25 Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Baba Yaşına Göre t- Testi Sonuçları	81
Tablo 4.26 Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	81
Tablo 4.27 Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	82
Tablo 4.28 Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları	83
Tablo 4.29 Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ), Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) ve Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Korelasyon Sonuçları	83
Tablo 4.30 Çocukların Öz Düzenleme Beceri Düzeyinin Annelerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordamasına Yönelik Basit Regresyon Analizi Sonuçları	85
Tablo 4.31 Çocukların Öz Düzenleme Beceri Düzeyinin Annelerin Çocuklarının Oyunlarında Risk Alma Toleranslarını Yordamasına Yönelik Basit Regesyon Analizi Sonuçları	86

BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ

Bu bölümde araştırmanın giriş bölümü, araştırmanın önemi ve amacı, problemi ve alt problemleri ele alınmıştır.

Okul öncesi yılları, çocuğun hayatında gelişim ve öğrenmenin hızlı ve aktif olduğu zamanlardır (Yılmaz ve Olgan, 2017). Bu dönemde çocuklar çevredeki uyarıcılara daha açık hale gelirler. Bu süreç içinde kazanılan deneyimler zamanla artarak çocukların gelişim ve öğrenme becerilerini etkilemektedir (MEB, 2024). Çocuklar, gözlemleri sayesinde kendileri ile ilgilenen birincil kişinin olaylara karşı gösterdiği davranışını, duygularını ifade ediş şekillerini, bilişsel süreçlerini ve bunları düzenleme biçimlerini öğrenirler (Inzlicht vd., 2021). Burada birincil kişiler olarak çoğunlukla ailelerin yer aldığı görülmektedir. Ailelerin, çocuklarının güçlü bir karakter geliştirebilmeleri için çocukların farklılıklarını, bağımsız birey olmalarını, yeteneklerini fark etmelerini desteklemeleri çok önemlidir. Dolayısıyla aileler, çocukların geleceğini şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadırlar (Seçkin ve Hasanoğlu, 2024).

Çocukların, toplum içinde sosyal bir birey olarak yer edinmelerini kolaylaştıran önemli becerilerden biri, öz düzenleme becerisidir. Öz düzenleme becerileri yüksek olan çocukların; amaç belirleme, olaylar arasında bağlantı kurma, gözlem yapma, öz yeterlilik vb. bilişsel ve duyuşsal becerilerinin daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir (Zimmerman, 2000; Bronson, 2019; Şepitci ve Gültekin, 2019). Öz düzenleme becerileri, çocukların davranışlarını ve duygularını kontrol edebilme ayrıca saldırgan tutumlarını düzenleyebilme becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Çocukların bu kontrol düzeylerinin artmasıyla birlikte ilkokula uyum süreçlerinin daha kolaylaştığı gözlenmiştir (Bodrova ve Leong, 2007). Örneğin, 5 yaşındaki çocukların kendi duygu durumlarını kontrol edebilme düzeylerinin ileriki dönemlerindeki akademik başarı durumlarını olumlu etkilediği söylenebilmektedir (Şirin, 2019). Öz düzenleme becerilerinde her çocuk aynı noktadan başlayamayabilir ya da süreç içerisinde yaşanan sorunlar ile çocuğun öz düzenleme becerileri gerileyebilir. Fakat burada önemli olan noktanın ebeveynlerin gözlem ve değerlendirmeler ile doğru

adımlar atmalarının belirleyici olduğu sonucuna varılmıştır (Mischel, 2016). Bu noktada ebeveynlerin psikolojik dayanıklılıkları, çeşitli duygusal faktörler ve deneyimler ile bağlantılıdır (Fletcher ve Sarkar, 2013). Annelerin psikolojik dayanıklılık bileşenlerinin bireysel (pozitif zihniyet, inanç, öz düzenleme, öz sevgi ve pozitif davranışlar sergileme), kişilerarası ilişkiler (aile, arkadaş ve partnerden destek) ve toplum (toplum üyelerinden destek) düzeyleri tarafından tespit edilmiştir (Wakeel vd., 2025). Bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları problemlerde bu koruyucu faktörleri yüksek olduğu zaman daha sağlıklı kişilik yapılarının ve psikolojik açıdan dayanıklılıklarının arttığı görölmektedir. Bunun sonucunda toplumsal anlamda sağlıklı bireylerin olması hem kendi yaşantı süreçlerinde hem de çevrelerine karşı davranış şekillerinde etkili olmaktadır (Uçar, 2020).

Okul öncesi dönemde çocuklar, becerilerini geliştirebilmek için yapabildiklerini fark etmek ve sınırlarını keşfetmek amacıyla oyunlarında risk alma davranışlarını göstermektedirler. Bu oyunların çoğunlukla geniş alanlarda bedensel oyun olarak ortaya çıktığı, çocuklara neleri yapabildiklerini ve nerelerde zorlandıklarını tanıma fırsatı sağladığı görölmüştür. Dolayısıyla çocuklar oyunlarında risk alarak, sınırlarını fark etme, oyundaki riskleri değerlendirerek karar verme becerilerini geliştirme ve bu oyunlar yoluyla etkili bir öğrenme ortamında bulunmuş olurlar (Little ve Wyner, 2008; Sandseter vd., 2021). Riskli oyunlar, doğal çevre içerisinde keyifli etkinliklerle veya farklı bir ortamda doğal materyaller kullanılarak gerçekeştirilen, oyun sırasında sonuştan ziyade sürecin daha önemli olduğu etkinliklerdir (Kılıç, 2023). Çocukların oyunlarında risk almalarına yönelik davranışlarını geliştirmeleri ve bu süreç içerisinde çocukların öz güvenlerini arttırarak “yapabilirim” tutumunu geliştirdikleri gözlemlenmiştir (Sandseter ve Kennair, 2011). Bu doğrultuda çocukların riskli oyunları tercih etmelerinin sebeplerine bakıldığında, oyunlar esnasında nelerin mümkün olup olmadığını, nelerin tehlikeli olup olmadığını araştırma isteklerinin olduğu belirtilmiştir (Ball, 2002). Bunlara ilave olarak çocukların keyif, heyecan, kendine güven vb. pozitif duyguları deneyimlemek amacıyla da riskli oyunlara katıldıkları gözlemlenmiştir (Coster ve Gleeve, 2008).

Gelişim kavramı, yaşam boyu devam eden ve çeşitli değişimlerle devamlı olarak ilerleyerek dönüşmektedir. Bu bağlamda çocuklar, okul öncesi dönemde çevreden gelen uyarıcılara karşı açık halde gelişimlerini sürdürürler. Başka bir ifade ile çocuğun genetik

özelliklerinin üzerine çevresel duyarlılıkları da eklendiğinde; bu dönemde yer alan çocukların öğrendikleri ve deneyimledikleri bilgilerin çocuğun tüm yaşamında etkili olabileceği söylenebilir. Çevresel etkilerin içinde en önemli noktada aileler yer almaktadır. Ailenin çocukları etkilediği gibi çocuklar da ailelerini etkilemektedirler. Aile ve çocuk arasında devamlılık gösteren bir etkileşim görülmektedir. Bir bütün olarak düşünüldüğünde bu araştırmada incelenen değişkenlerin birbirlerini etkiledikleri ve birbirlerinden etkilendikleri söylenebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, anne bildirimlerine göre 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri, annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının bazı kişisel bilgiler doğrultusunda incelemektir. Bu süreçte aşağıda yer alan alt problemler irdelenmiştir.

1. 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları ne düzeydedir?
2. 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileriyle çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, kardeş sayısı, çocuğun doğum sırası, anne-babanın yaşı, anne-babanın öğrenim durumu ve algılanan gelir düzeyi arasında anlamlı fark var mıdır?
3. 4-6 yaş çocuğu olan annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleriyle çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, kardeş sayısı, çocuğun doğum sırası, anne-babanın yaşı, anne-babanın öğrenim durumu ve algılanan gelir düzeyi arasında anlamlı fark var mıdır?
4. 4-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeyleriyle çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, kardeş sayısı, çocuğun doğum sırası, anne-babanın yaşı, anne-babanın öğrenim durumu ve algılanan gelir düzeyi arasında anlamlı fark var mıdır?
5. 4-6 yaş çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerinin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları arasında anlamlı ilişki var mıdır?
6. 4-6 yaş çocukların öz düzenleme becerileri, annelerinin psikolojik dayanıklılıklarını yordamakta mıdır?

7. 4-6 yaş çocukların öz düzenleme becerileri, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarını yordamakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem, çocuklar için bağımsız birey olarak gelişmelerinin, akademik yönden başarılı olmalarının, çevre ile etkileşim yoluyla sosyalleşmelerinin ve problem çözme becerilerinin gelişim gösterdiği sosyal ve duygusal ihtiyaçların karşılandığı kritik bir öneme sahiptir. Ebeveynler, bu dönemde çocuklara zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayarak onların kendi hedeflerini belirlemelerini, bu hedeflere uygun şekilde stratejiler üretmelerini ve sonuçlarını değerlendirme becerilerini geliştirmeleri yönünde destek olmaktadır. Bu becerilerin gelişimi öz düzenleme becerileri ile bağlantılı olarak ilerlemektedir (Üredi ve Üredi, 2007). Öz düzenleme becerilerinin 21. yüzyıl becerilerinden problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, öz yönetim, esneklik, iş birliği gibi becerileri yordadığı düşünülmektedir (Kurt, 2024). Çocukların şu andaki öz düzenleme becerilerinin, ergenlik dönemi ve sonraki gelişim süreçlerinde akademik başarı, sosyal, duygusal, bilişsel vb. birçok yönden kilit bir öneme sahip olduğu ifade edilmektedir (Blair ve Razza, 2007; Ponitz vd., 2009; Li-Grining vd., 2010). Öz düzenleme becerileri, çocukların güvenli ve sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmalarına, çevre ile sosyal ilişkilerdeki yeterlilik duygularını kazanmalarına, çevreye uyum sağlama becerileri ve erken yaşlarda akademik başarı geliştirebilmelerine katkı sağlamaktadır (Rademacher vd., 2020). Sop (2024) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesinin hayat boyu öğrenme ve yaşam becerilerine faydası olduğu vurgulanmıştır. Toplum içinde öz düzenleme becerileri düşük olan bireyler hem sosyal hem de akademik yaşantılarında birçok problemle karşı karşıya kalmaktadırlar (Sezgin ve Demiriz, 2017; Liman, 2024). Öz düzenleme becerileri yüksek olan çocukların ise, stres ile başa çıkabildiği, sağlıklı ilişkiler kurabildiği, problem çözme becerilerini arttırdığı ve içinde bulunduğu toplumda daha başarılı bir şekilde yer aldıkları görülmektedir (Samar ve Demiriz, 2024).

Psikolojik dayanıklılık bağlamında bakıldığında, yetişkin bireyler yaşamlarında karşılarına çıkan risk faktörleri ile baş etmekte zorlanabilmektedirler (Şahan ve Önder, 2018). Bireylerin karşı karşıya kaldıkları güç durumları atlatabilmeleri için destek olacak donanımın adı psikolojik dayanıklılıktır (Buz ve Genç, 2019). Psikolojik

dayanıklılığı yüksek olan bireyler, problemlerle baş etme stratejilerini etkili kullanan, deneyimlerinden faydalanan, yeni deneyimlere kolay bir şekilde uyum sağlayan, elinde bulunan verileri iyi kullanan, geleceğe yönelik pozitif bakan, sınırlarını belirleme becerilerinde yetenekli olan kişilerdir (Kavi ve Karakale, 2018).

Çocukların gün içinde yer aldıkları etkinliklerde oyunlar büyük yer kaplamaktadır. Bu oyunlar sayesinde çocukların tahammül pencerelerini genişletmek için zıtlıklarla karşılaşmaları, hayal kırıklıkları yaşamaları ve diğer negatif durumlarla tanışmaları gerekmektedir. Ebeveynler, çocuklarının oyun süreçlerinde yaşadıkları negatif durumlarda çocuklarıyla birlikte yol alarak hem dayanıklılıklarını hem de riskli durumlarla başa çıkabilme becerilerini desteklemiş olurlar (Siegel ve Bryson, 2021). Çocukların oyunlarında risk alabileceği durumlar arasında doğa çok önemli bir yere sahiptir. Hanscom (2016)'a göre çocuklar ıslanmadan bir dereyi geçebilmeyi veya dağlara tırmanmayı deneyimledikçe zor olan durumların üstesinden gelmek için güçlerini toplamayı ve devam etmeyi öğrenirler. Kendi sınırlarını bilen, gerektiği durumlarda sınırlarını zorlayan, yapamadığında pes etmeden ayağa kalkan, yeni etkinliklere merakla katılan ve bu ilgiyi sürdürebilen çocuklar, hayatlarında mutlu ve başarılı yetişkinlere dönüşebilirler.

Alanyazın incelendiğinde okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerileri, annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlarındaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları çeşitli değişkenler ekseninde incelenmiştir. Okul öncesi dönemdeki çocuklarının öz düzenleme becerileri ile çeşitli demografik değişkenler (Ludwig vd., 2016; Daggül ve Gürşimşek, 2019; Ural vd., 2020; Saraç vd., 2021; Arslan vd., 2021; Arabacı ve Kamaraj, 2023), çocuk rutinleri (Bater ve Jordan, 2017), oyun becerileri ve tercihleri (Aksoy ve Yaralı, 2017), motivasyon düzeyleri (Özbey, 2018), yaşam kaliteleri (Özbey vd., 2018), bağlanma biçimleri ve ebeveyn davranışları (Erkan ve Sop, 2018; Bayındır ve Ural, 2019), ebeveyn tutumları (Uykan ve Akkaynak 2019), beyin aktiviteleri (Kalin ve Roebbers, 2021), sosyal yetkinlik ve problem çözme becerileri (Işıksolu ve Tok, 2022), prososyal davranışları (Yurdakul vd., 2022), anne tutumları (Aktaş ve Sop, 2022; Gümrükçü, 2022; Maden vd., 2022), sosyal becerileri (Samar ve Demiriz, 2024), dijital oyun oynama (Çetin ve Kısaoğlu, 2024), çocukların kaygı ve yaşam becerileri (Sop, 2024) arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalara rastlanmıştır.

Annelerin psikolojik dayanıklılığı ile aile ve yaşam stresörleri (Taylor vd., 2017), ebeveyn psikolojik iyi oluş ve çocuklarının sosyal yetkinlikleri (Kındıroğlu, 2018; Kındıroğlu ve Ekici, 2019; Polat ve Yaman, 2023), ebeveyn refahı (Aivalioti ve Perzirkianidis, 2020), ebeveyn şevkati ve öz anlayışı (Meriç, 2020), çocukların psikolojik sağlık ve akademik destek düzeyi (Aksoy, 2022), çocukların kaygı durumları, annelerin kaygı ve bilişsel esneklik (Aydın, 2022), çocuklarının sosyal becerileri (Aksoy vd., 2023), ebeveynlik stresi (Dimitriou vd., 2024), annelerin duygu sosyalleştirme ve çocuklarının duygu düzenleme becerileri (Gürses vd., 2024), tükenmişlik düzeyleri (Gürler ve Yılmaz, 2024), anksiyete düzeyleri (Tekin, 2024) arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalara rastlanmıştır.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları ile riskli oyun inanışları (Little, 2010; Kalburan ve İvrendi, 2016; Norcia vd., 2018; Karaca ve Aral, 2020), risk farkındalıkları (Niehues vd., 2013), çocukların riskli oyun oynama fırsatları (Little, 2015), riskli oyun algıları (Sandseter vd., 2019; Sevim ve Dümenci, 2020; Waddington ve Pearson, 2021), çocukların sevdikleri risk seviyeleri (Yurt ve Keleş, 2019), çocukların sosyal becerileri (Elmalı, 2021), açık hava aktivite algıları (Mart, 2021), çocukların öz düzenleme becerileri (Çevirme, 2022), çocukların problem davranışları (Bora ve Kılıç, 2023), yüksek riskli park ortamında ebeveyn rolü (Sturges vd., 2023), çocukların mizaç ve çeşitli değişkenleri (Kahraman vd., 2024), çocukların benlik kavramları (Çelik vd., 2024), kuşaklar arası farklılıkları (Ünlüer vd., 2024), çocukların cinsiyetleri (Ryan vd., 2024) arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalara ulaşılmıştır. Bu çalışmalarda ebeveyn-çocuk ilişkileri bağlamında önemli noktalara değinilmiştir. Ancak alanyazına bakıldığında 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri, annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocukların oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada, alanyazında yeterince incelenmemiş olduğu düşünülen 4-6 yaş arasındaki çocukların öz düzenleme becerileri, annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları arasındaki ilişkiler ele alınmaktadır. Çocukların gelişim süreçlerinde bu üç kavramın önemli bir rol oynadığı ve bu faktörlerin, çocuğun gelecekteki bilişsel, duygusal, sosyal ve akademik gelişimini olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Bu yönleri ile alanyazına katkı sağlayacağı ayrıca bu konularla ilgilenen araştırmacılar, eğitimciler ve ebeveynler için önemli bir farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

- 1- Araştırma, İstanbul İli ilçelerinden Arnavutköy, Avcılar, Kağıthane, Eyüpsultan, Şişli ve Gaziosmanpaşa'da bulunan okul öncesi eğitim kurumlarıyla sınırlıdır.
- 2- Veriler, 4-6 yaş aralığındaki çocukların annelerinden elde edilmiştir.
- 3- Araştırmada kullanılan ölçme araçlarından elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Sayıtlılar

- 1- Araştırmanın örneklemini oluşturan annelerin verilen anketleri doğru bir şekilde değerlendirerek cevaplandırıdıkları varsayılmıştır.
- 2- Araştırmanın örneklemini evreni yansıttığı varsayılmıştır.

Tanımlar

Öz Düzenleme, bir istek esnasında duygularını düzenleyerek kontrol edebilme, bu isteklerini erteleyebilme, toplum içinde sosyal kurallara uygun davranabilme ve belirlenen amaca göre dikkatini yoğunlaştırıp davranışlarını bu doğrultuda yönlendirebilme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Bronson, 2000).

Psikolojik Dayanıklılık, bireyin pozitif düşünme becerisi, güçlü ve yetenekli yönlerine olan güven duygusu ile çevresine uyum sağlama ve problemlerle başa çıkmada çeşitli stratejilerle bağlantı kurulması olarak tanımlanmaktadır (Poole vd, 2017).

Riskli Oyun, çocukların heyecan, merak ve keşfetme duygularını deneyimleme fırsatı yakaladıkları, oyunlar esnasında fiziksel yaralanma ihtimalini barındıran fakat çocukların gelişimlerini destekleyen oyunlar olarak tanımlanmaktadır (Sandseter, 2009).

BÖLÜM 2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde, araştırmanın temel kavramlarını oluşturan öz düzenleme becerileri, psikolojik dayanıklılık ve oyunlarda risk alma toleranslarına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Kavramların tanım ve önemleri, gelişimsel süreçleri, yaşa bağlı farklılaşmaları ve etkileyen faktörleri alt başlıklar altında ele alınmıştır.

2.1. ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ

Öz düzenleme becerilerinin tanımı ve önemi, bileşenleri, boyutları, okul öncesi dönemde öz düzenleme becerilerinin gelişimi, öz düzenleme becerilerini etkileyen faktörler üzerinde durulmuştur.

2.1.1. Öz Düzenlemenin Tanımı ve Önemi

Öz düzenleme, bireyin kendi deneyimleri yoluyla öğrendiği bilgileri planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinden geçerek yeni durumlara uyum sağlayabilme kapasitesi olarak ifade edilmektedir (Pekrun vd., 2002). Bu kavramla ilgili ilk çalışmalara Albert Bandura'nın araştırmalarında rastlanmaktadır (Dağgöl, 2016). Bandura (1999), öz düzenlemeyi bireyin yeteneklerini ve ilgilerini davranışlarıyla bütünleştirerek ortaya koyma becerisi olarak tanımlamaktadır. Günümüzde öz düzenlemeye dair birçok tanım yapılmıştır (Bayındır ve Ural, 2016). Bunlardan bazıları, öz düzenlemeyi bireyin öz farkındalığa sahip olması, çevresini algılaması, çevresiyle etkileşim kurması ve bu süreci yönetebilme becerisi olarak tanımlamaktadır (Kopp, 1982; Campbell, 2002; Sameroff, 2008). Zimmerman (2002), öz düzenlemeyi bireylerin proaktif ve amaçlı davranışlar sergileyebilme becerisi olarak tanımlamakta; bu beceri geliştikçe bireylerin olaylara bakış açıları ve öğrenme süreçleri arasında daha güçlü bir bağ kurulduğunu vurgulamaktadır. Çocuklarda öz düzenleme becerileri, çocukların düşünme süreçlerini, duygularını ve davranışlarını yönetmeleri açısından kritik bir rol üstlenmektedir (Jacob vd., 2020). Özellikle güvenli ve destekleyici ortamlarda zaman

geçirebilen, akranları ve deneyimli yetişkinlerle etkileşim kurma imkânı sağlanan çocukların öz düzenleme becerilerinin daha iyi olduğu görülmüştür (Whitebread ve Pino-Pasternak, 2013). Bu süreçte çocuklar, otomatik ya da dürtüsel tepkiler yerine düşünülmüş, bilinçli ve hedefe yönelik davranışlar sergileyebilmeyi öğrenmektedirler (Bodrova ve Leong, 2007; Grouzet vd., 2013).

Okul öncesi dönemdeki çocukların arasında olaylar karşısında yüksek tepki veren, kendilerini denetlemede sorun yaşayan, öz kontrol becerileri yeterli düzeyde olmayan çocukların bu negatif deneyimleri ileriki yaşlarında sosyalleşme gibi çeşitli konularda sorun yaşamalarına neden olabilmektedir (Eisenberg vd., 2004). Fakat öz düzenleme becerileri iyi olan çocukların ise, olaylar karşısında dürtülerini kontrol ederek doğru davranış şekillerini gösterirler (Aras, 2015). Özetle, çocukluk döneminde istenmeyen bir davranışı ortadan kaldırarak istendik davranış gösteren çocukların kendini kontrol edebilme becerilerinde gelişme görülmektedir (Ertürk ve Gönen, 2015).

2.1.2. Öz Düzenleme Becerilerinin Bileşenleri

Çocuklarda kendini kontrol edebilme becerilerinin gelişmesinde olgunlaşma ve deneyimler etkin olmaktadır. Ayrıca duyguların ifade edilmesinde ve davranışların kontrolünde hem zihinsel beceriler hem de duygusal motivasyon gerekmektedir (Sezgin ve Yiğit, 2019). Öz düzenleme becerileri bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçleri içermektedir. Bilişsel öz düzenlemenin, bir hedefe odaklanabilmeyi; duygusal öz düzenlemenin, olumlu ya da olumsuz duyguları doğru şekilde ifade edebilmeyi; davranışsal öz düzenlemenin ise, toplum normlarına uyumlu davranışlar sergileyebilmeyi içerdiği söylenebilir (Widiastuti, 2016).

2.1.2.1. Bilişsel Öz Düzenleme

Çocukların duygu ve davranışları üzerindeki kontrolünün sağlanabilmesi için bilişsel stratejiler ve üst düzey bilişsel beceriler geliştirilmelidir. Bu beceriler, çocukların istenmeyen davranışlarını engelleme, bu davranışları düzenleme ve çevreye uyum sağlama düzeylerini içermektedir (Rothbart ve Posner, 2005; Bayındır ve Ural, 2016; Bayındır ve Ural, 2019).

Bilişsel gelişim, bireyin önceki bilgilerinin deneyimlerle harmanlanarak devamlı değişikliğe uğramaktadır. Çocukların yaşamlarının ilk yıllarındaki zihinsel işleyiş

biçimleri, sonraki gelişim dönemleri üzerinde pozitif etkiler göstermektedir (Shore, 1997). Bu şekilde bireyin öz düzenleme becerileri kapsamında öğrenme deneyimlerini etkili bir biçimde kullanabilmesi, bilişsel süreçlerine göre öğrenme yollarını ve stratejilerini belirleyebilmesi aynı zamanda hayatında yaşadıkları zorlukları bağımsız bir şekilde çözebildiği görülmüştür (Bandura, 1997). Bilişsel öz düzenleme becerileri yüksek olan çocuklar; bilgiyi işleme, yorumlama, değerlendirme ve saklama boyutunda bilişsel öz düzenleme becerileri düşük olan çocuklara göre daha iyi performans göstermektedirler. Dolayısıyla bilişsel öz düzenleme becerileri yüksek olan çocuklar, akademik başarı konusunda da karşılaştıkları yeni olaylara daha kolay uyum sağlayabilmektedirler (Şepitçi ve Gültekin, 2019).

2.1.2.2. Duygusal Öz Düzenleme

Okul öncesi dönemdeki çocukların duygusal öz düzenleme becerileri üzerinde ailelerinin etkin rolleri bulunmaktadır (Havighurst vd., 2013). Ailelerin özellikle de annelerin çocuklarının öfke, hayal kırıklığı, üzüntü ve keder vb. olumsuz duygularını ele alma şekilleri çok önemlidir. Aileler, çocuklarına bu duyguları ile nasıl başa çıkabileceklerini öğretirken aynı zamanda çocuklarının duygu durumlarını da gözlemlerler. Aileler bu negatif duyguları çocukları için bir öğrenme aracı olarak görerek çocuklarına kendi duygularını etiketleme süreçlerinde destek olurlar (Gottman ve DeClaire, 1997).

Vinik vd. (2011), araştırmalarında annelerin negatif duygulara ilişkin farkındalıklarının, çocuklarının benzer duygu durumları ile başa çıkma süreçlerinde hem kendi duygularını ifade etme becerileri hem de çevredeki bireylerle empati kurma becerilerini etkilediği görülmüştür. Bir başka araştırmada Thompson (2008), çocuk ile anne arasında güvenli bir bağ kurulmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu bağ sonucunda annelerin çocuklarının düşüncelerini destekleyici ve onaylayıcı tutumları çocukların zorlandıkları duygu durumları hakkında kendileri ile konuşmalarını kolaylaştırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Çocukların duyguları düzenleme becerileri olgunlaşma ve yaşları ile doğru orantılı şekilde ilerlemektedir. Bu bulguyu destekleyen bir araştırmaya bakıldığında, Cole vd., (2009) dört yaşındaki çocukların, üç yaşındaki çocuklara göre öfkelerini kontrol ederken daha fazla yöntem denedikleri sonucuna ulaşmışlardır.

2.1.2.3. Davranışsal Öz Düzenleme

Davranışsal öz düzenleme, bireyin eylemlerini gerçekleştirme veya gerçekleştirilmeme durumuna karar verebilme becerilerini içermektedir (Eisenberg vd., 2010). Farklı bir ifadeyle bireyin problemlerle karşılaştığı zaman bu problemlere çözüm üretme ve karşısına çıkan bu zorlu durumların üstesinden gelmelerinde cesaretli ve kararlı davranışlarını sürdürme becerilerini, neden-sonuç arasındaki ilişkiyi kavramalarını kolaylaştırmaktadır (Cole vd., 2004; Morrison vd., 2010).

Okul öncesi dönemindeki çocuklar, çeşitli yönergeleri özümseyerek içselleştirmeleri sonucunda davranışsal öz düzenleme süreçlerinin kontrolünü daha fazla ele almaya başlarlar. Beş altı yaşlarındaki çocukların daha küçük yaş gruplarındaki çocuklara göre, yüksek duyguları kontrol edebilme becerileri daha iyidir. Dolayısıyla, bu çocuklar kendilerini gergin hissettiklerinde çevrelerindeki kişilere ya da nesnelere fiziksel şiddet uygulamazlar. Ayrıca bu çocuklar, istedikleri şeyler geri çevrildiği zaman negatif davranışlar göstermezler (Sroufe, 1996). Okul öncesi dönemdeki çocukların, olumsuz duygu durumu yaşadıkları zaman arkadaşları tarafından daha çok reddedilme davranışı ile karşılaştıkları fakat olumlu duygu durumu yaşayan çocukların ise, kendilerinden daha popüler bir arkadaşının kendisi hakkında olumsuz yorumda bulunmasına rağmen kendi duygusal tepkilerini düzenleyebildikleri görülmüştür (Denham vd., 2012). Çocuklar bu süreçte çevrelerini gözlemleyerek deneyimleri sayesinde öfke gibi negatif duyguları daha kontrollü bir şekilde kullanmayı öğrenirler (Izard ve Abe, 2004). Çocukların bu kontrollü davranışları, başkalarının duygu durumlarına zarar vermemek amacıyla kendi duygularını bastırma ve başkalarının duyguları hakkında farkındalıklarının olduğunu göstermektedir (Bee ve Boyd, 2020).

2.1.3. Öz Düzenlemenin Boyutları

Öz düzenlemenin gelişimiyle ilişkilendirilen boyutlar arasında dikkat, çalışma belleği, engelleyici kontrol-duygu ve engelleyici kontrol-davranış yer almaktadır. Bu boyutlara bakıldığında;

Dikkat, çevrede algılanabilecek çok fazla uyarıcı bilgiyi ifade etmektedir. Bireyler zihinsel kaynakları aracılığıyla bu uyarıcı bilgilerin arasından ihtiyaçları ve ilgileri doğrultusunda tercihlerde bulunurlar. Örneğin, bir oyuncak tutmak, bir futbol topuna vurmak veya sayılar arasında eklemeler-çıkarmalar yapmak vb. görevler bilişsel

becerileri geliştirmektedir (Santrock, 2021). Dikkat, kişinin herhangi bir nesne, durum ve olayın varlığına odaklanması ile başlayan, verilerin alınmasını sağlayan bir sũreçtir (Friedenberg ve Silverman, 2006). Çocuklar dikkatlerini çeşitli tũrlerde bir noktaya odaklayabilirler (Colombo vd., 2012; Rueda ve Posner, 2013). Odaklanma tũrleri; seğici dikkat, bũlũnmũř dikkat, sũrekli dikkat ve yũnetici dikkat olmak ũzere toplam 4 bũlũme ayrılmıştır (Sandrock, 2021).

Odaklanma Tũrleri	
Seğici Dikkat	Çocukların deneyimlerine gũre ilgilerini çeken bir durum, olay veya kişiye ȃnem verirken, ilgisini çekmeyen diğer kısımlara ȃnem vermemelerini içermektedir (Stevens ve Bavelier, 2012). Ȗrneęin, kalabalık bir odada çok fazla ses arasından birine konsantre olmak gibi.
Bũlũnmũř Dikkat	İlgisini çeken birden fazla etkinlik sũrecinde eş zamanlı olarak konsantre olurken, ilgisini çekmeyen noktalara ȃnem vermemeyi içermektedir. Ȗrneęin, bir kitabı okurken aynı zamanda televizyon programı izlemek gibi (Sandrock, 2021).
Sũrekli Dikkat	Bir zaman diliminde tercih edilen bir uyarıcıya devamlı konsantre olarak dikkat etmeyi içermektedir. Aynı zaman aralığında dikkat ve uyanıklığın birlikte olma halidir (Sandrock, 2021).
Yũnetici Dikkat	Amaçlar doğrultusunda hareketleri organize ederek planlama, dikkati eşit bir şekilde bũlũřtũrme, doğru olmayan noktaları bulma ve hataları telafi etme gũrevlerindeki ilerleme becerilerini gũzlemleme sũrecidir (Sandrock, 2021).

şekil 2.1. Odaklanma Tũrleri

Çalışma belleği, bilginin zaman içinde zihinde değerlendirilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Yaşam boyu bellekte depolanan bilgiler, deneyimlerle ilişkilendirilerek hem akademi hem de sosyal hayatı şekillendirmektedir. Bellek tũrlerine bakıldığında; kısa sũreli bellek, sınırlı sũrede ȃęrenilen bilgilerin yaklaşık olarak 15-30 saniye kadar tekrar edilerek hafızada tutulmasına yaramaktadır. Uzun sũreli bellek ise, sınırları olmayan bir belleği ifade etmektedir. Çocukluk dũnemindeki deneyimler hatırlanırken uzun sũreli bellek kullanılmaktadır (Santrock, 2021). Çalışma belleği çocuk gelişiminin birçok alanıyla bağlantılı olarak ilerlemektedir (Camos ve Barrouillet, 2011; Baddeley, 2012). Ȗrneęin, çalışma belleği yũksek olan çocukların okuduklarını algılama, matematiksel analiz yapma ve doğru sonuca ulaşma

becerilerinde çalışma belleği düşük olan yaşıtlarına göre daha iyi durumdadırlar (Dyck ve Piek, 2010; Kroesbergen vd., 2012; Nevo ve Breznitz, 2013). Çalışma belleğinde gözlemlenen bu farklılıklar, anıları yapılandırma ve zihinsel şemalar oluşturarak bilgilere ihtiyaç duyulduğunda bu bilgilerin hatırlama becerileriyle bağlantılı olduğu görülmüştür (Santrock, 2021).

Engelleyici kontrol-duygu, bireylerin gelişim süreçlerinde karşılaştıkları her olayın birbirini olumlu veya olumsuz olarak etkilediği gibi duygular da birbirinden etkilenerek olaylar karşısında farklı tepkiler verilmesine sebep olmaktadır (Yılmaz, 2020). Uzmanlar duyguları farklı şekillerde gruplandırır fakat çoğu uzman, gruplandırmalarında duyguyu olumlu ya da olumsuz şekilde tanımlamaktadır (Izard, 2009; Christenfeld ve Mandler, 2013). Burada bahsedilen olumlu duygular; coşku, sevgi ve mutluluk olarak fark edilmekte, olumsuz duygular ise; kaygı, suçluluk ve hüsrân gibi durumları kapsamaktadır (Santrock, 2021). Duygular biyolojik yapıyı da içine alan tecrübelerden etkilenmektedir (Kagan, 2013). Okul öncesi dönemde yer alan 4-6 yaş grubu çocukların, çevrelerindeki insanların duygularını anlama becerilerinde artış görülmektedir (Basett vd., 2012; Denham vd., 2012). Diğer bir ifadeyle bu çocukların, bazı olay ve duyguları harekete geçirmelerinin olasılıklı olduğu ve yüz ifadelerinden karşı tarafın duyguları hakkında bilgi sahibi olabilecekleri söylenmektedir. Bu doğrultuda da duyguların hareketleri etkileyebileceğini ve bu duygu durumlarının etkileşim içinde oldukları başka kişileri de etkileyebileceğini zamanla keşfederler (Cole vd., 2009). Trentacosta ve Fine (2009) meta analiz çalışmasında, 3-5 yaş aralığındaki çocukların, arkadaşlarının oyunun dışında kalmalarından duyduğu üzüntüyü anlamlandırma vb. duygusal işaretleri anlamlandırmaları çocuklardaki duygu bilgisinin varlığına, oyundan çıkarılmış arkadaşlarına karşı anlayışlı bir yaklaşım sergilemeleri çocuktaki sosyal yeterliliğe işaret olarak gösterilmektedir. Cole vd. (2009) araştırmalarında çocukların 4-5 yaşlarına geldiklerinde, duygu çeşitlerinin artması ile birlikte duygularını yansıtabilme becerileri gösterdiklerini ayrıca çocukların aynı olayın farklı kişilerde çeşitli duygusal tepkilere sebep olabileceğini anlamlandırdıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Engelleyici kontrol-davranış, denetim mekanizmalarını ebeveynler beklentilerine ve çocukların yaşları ile doğru orantılı şekilde oluştururlar. Daha açık bir ifadeyle ebeveynlerin, çocuklarının güven içinde olmaları ve çeşitli durumlardaki sınırlarını

belirlemeleri için kurallar oluşturmaları ve bu kuralları gerektiği zamanlarda hatırlatmaları gerekmektedir (Bee ve Boyd, 2020). Çocuklara kurallar konulurken bu kuralların nedenleri hakkında bilgi verilmesi ve gerekçelerinin açıklanması çok önemlidir. Çünkü çocuklar kurallara neden uymaları gerektiğini anlamlandırabilirler ise bu kurallara uymaları ve bu kuralları içselleştirmelerinin daha kolay olduğu görülmüştür (Sezgin ve Yiğit, 2019).

2.1.4. Okul Öncesi Dönemde Öz Düzenleme Becerilerinin Gelişimi

Çocukların yaşamlarındaki ilk altı yılı, düşünme ve analiz etme becerilerinin gelişimi, kişilik gelişimi, çocukların yürümeye başladığı aynı zamanda kendini ifade etme ile başlayan sosyalleşme adımları çocuğun davranış, duygu ve kontrol becerilerinin gelişmesinde önemlidir. Burada çocuklara kazandırılması gereken en önemli beceriler arasında öz düzenleme becerileri gelmektedir (Eke, 2017). Öz düzenleme, yaşamla birlikte ilerleyen, gelişen ve dönüşen bir süreçtir (Bronson, 2000). Bu yaş dönemlerindeki çocuklarda öz düzenleme becerilerinin beslenebilmesi ve geliştirilebilmesi için çocuklara tüm gelişim alanlarını kapsayacak şekilde bir bütün olarak yaklaşılması önemlidir. Burada bütün olarak bahsedilmek istenen çocukların tüm gelişim alanları, motivasyonları, ilgileri birbiri ile bağlantılı şekilde ilerlemekte ve bunların bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Sezgin ve Yiğit'in (2019) araştırmalarında çocukların çevrelerindeki kişilerle ve nesnelerle erken yaşlarda edindikleri deneyimlerin onların davranışlarını kontrol etme, çevreyi anlamlandırma ve bu çevre içinde etkin olma motivasyonların etkili olduğu düşünüldüğü ifadesine rastlanmıştır.

Çocukların öz düzenleme becerilerinde dış kontrolden zamanla iç kontrole doğru bir akış görülmektedir. Bu akış içerisinde sevgi dolu ve güven veren iletişim şekillerinin olması çocuğun bağımsız öz düzenleme davranışları için temel oluşturmaktadır (Sezgin ve Yiğit, 2019). Aile içindeki kuralları belirlemede ve uygulamada tutarlı olan ailelerde yetişen çocukların söz dinlememe veya karşı koyma davranışları daha az görülmekle birlikte bu çocuklar kendilerinden emin ve yeterli olduklarına inanırlar. Ayrıca bu çocukların suç unsuru olabilecek davranışlarda bulunma ve ciddi davranış problemleri yaşama risklerinin de daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Bee ve Boyd, 2020).

2.1.5. Öz Düzenleme Becerilerini Etkileyen Faktörler

Öz düzenleme becerileri, çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasını içeren genetik, biyolojik ve çevresel birçok faktörden etkilenmektedir (Tanrıbuyurdu, 2012). Bu faktörlerden genetik ve biyolojik faktörler arasında doğuştan gelen dil gelişimi, hafıza kapasitesi gibi, çevresel ve sosyal faktörlerde ise aile ortamı, benlik algısı, kişisel özellikler, anne-babanın özellikleri gibi etkenler bulunmaktadır (Recebov, 2000; William, 2014; Acar ve Yükselen, 2015).

Genetik ve biyolojik faktörler, öz düzenleme becerilerinin gelişiminde hem kalıtımın hem de çevrenin etkili olduğu belirtilmektedir. Bunlardan kalıtımın etkisini vurgulayanlara göre, ayçiçeği bitkisinin çevresel faktörler sebebiyle yetersizliği görülmedikçe kendi olgunlaşma akışını gerçekleştirmesi gibi insan da aynı şekilde olgunlaşma akışında yetişmektedir (Durrant ve Ellis, 2013). Bu olgunlaşma akışında her şey gelişimsel olarak sıralı bir şekilde ilerlemektedir. Çocukların dil gelişim süreçleri incelendiğinde, iki sözcükten önce tek sözcükleri kullandıkları, tek sözcük kullanmadan önce sesleri çıkardıkları görülmüştür. Psikolojik açıdan yetersizliği olan çevreler gelişimin akışını etkileyebilirler fakat kalıtımda belirtilen durumda ise, insanların süreç içinde temel büyüme akışının tüm gelişim aşamalarında genetik olarak düzenlendiğidir (Gelman, 1998). Dolayısıyla bu özellikleri olan durum, olay ve nesneler algılanırken kendiliğinden sinir ağlarının birbiri ile aynı noktalarda kesişerek bağlanmalarından kaynaklanmaktadır (Gazzaniga, 1992). Yine destekleyecek şekilde genetik farklılıklar, çocuğu yetiştiren kişiler ve çocuğun içinde bulunduğu çevresel çeşitlilikler arasında etkileşim içinde devamlı bir gelişim ve değişime uğrayabilirler (Sroufe, 1996).

Çevresel ve sosyal faktörler, öz düzenleme becerilerinin gelişiminde çocukların motivasyon veya öz düzenleyici işlevlerinin doğuştan geldikleri desteklense bile bunların gelişimleri için gerekli koşullar çevreleri tarafından oluşturulmaktadır. Çocukların çoğunluğu zihinsel ve bedensel aktivitelerini kontrol altına alma, çevrelerindeki nesneleri ve durumları kontrol etme ve insanları etkileme amacıyla motivasyon taşırlar fakat çocuklar bunları yapmaya çalışırken içinde bulundukları çevre ile sürekli bir etkileşim içindedirler (Sezgin ve Yiğit, 2019). Ebeveynlerin bu süreçte çocuklarına bu alanlarda sosyal ve fiziksel çevreleri ile ilgili rol model olmaları önemlidir. Çocuklar çevrelerindeki kişileri rol model olarak onlara karşı güven duymayı öğrenirler. Bu çocuklarda görülen öngörü becerileri, duyarlılık düzeyleri ve

çevrelerindeki nesneler ile ilişkilerinin çocukların öz düzenleme becerileri üzerinde etkilerinin olduğu görülmektedir (Kopp, 1982; Dennis, 1991).

Çocukların olay, durum ve nesneler ile ilgili deneyimleri tekrarlar yoluyla çoğaldıkça çocukların tahmin etme becerileri de gelişim göstermektedir. Bu süreçte çocukların içinde bulunduğu sosyal ortamlar için çocukların daha yakın iletişimde oldukları ebeveynler çok önemli hale gelmektedirler. Ebeveynlerinden çocuklar, sosyal çevrelerinde etkileşim içinde oldukları kişilerin onlardan neler beklediklerini ve bu çevredeki olaylara karşı nasıl tepki vereceklerini öğrenirler (Bruner, 1990). 0-6 yaş döneminde yaşanan negatif deneyimlerin, çocukların ilerleyen dönemlerinde depresyon, problem davranışlar veya kaygı gibi zorlu durumları yaşama ihtimallerini artırmaktadır. Bu sebeple erken çocukluk dönemlerinden itibaren çocukların sosyal duygusal becerileri desteklenmelidir (Darling-Churchill ve Lippman, 2016).

Ebeveynler, çocuklarının öz düzenleme becerilerinde bireysel özelliklerini desteklerken, öğrenmelerinin sorumluluğunu almalarını, deneyim ya da bilgilerden öğrenme yaşantılarını aktif bir şekilde kontrol etmelerini, yeteneklerine güvenmelerini, bu yeteneklerini olumlu yönlerde kullanarak geliştirmelerini destekleyen bir süreç olmalıdır (Gömlüksiz ve Demiralp, 2012). Öz düzenleme becerileri yüksek olan çocuklar, sağlıklı beslenme rutinleri, akran ilişkilerinde uyum, olumsuz davranışlardan uzak durma, okula içsel motivasyonla bağlılık, ileri düzey akademik beceriler ve bunların içinde en önemlisi olarak görülen sorumluluk alma konusunda daha yetkin hale gelebilmektedirler (Bandy ve Moore, 2010).

2.2. PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK

Bu bölümde psikolojik dayanıklılık kavramının tanımı ve önemi, anne-çocuk ilişkisi ve dayanıklılık, psikolojik dayanıklılığın boyutları, annelerin dayanıklılıklarını etkileyen faktörler üzerinde durulmuştur.

2.2.1. Psikolojik Dayanıklılık Kavramının Tanımı ve Önemi

Psikolojik dayanıklılık kavramı, bireyin yaşamını zorlaştıran durumlar, bu durumlarla başa çıkmaya çalışırken onu büyüten ve geliştiren bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Hayatın getirdiği zorluklar karşısında ruh sağlığı yönünden daha iyi olabilmek için, sorumluluk almak çok önemlidir. Seçkin ve Hasanoğlu (2024)

araştırmalarında sorumluluk alan insanların daha dayanıklı olduklarını, bu insanlarda zorlu süreçlerin sonrasında etik kavramların geliştiğini, sevgi, yardım alma ve verme becerilerinin yükseldiğini ve çevreleri ile sağlam dostluklar kurduklarını fark etmişlerdir. Psikolojik dayanıklılığın bu zamana kadar birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlara bakıldığında zorluklar ile mücadele sürecinde vazgeçmeden duruma uyum sağlayabilmeyi (Masten ve Monn, 2015), hayatın kaçınılmaz sorunları ve mücadeleleri ortaya çıktığında en kısa zamanda kendine gelebilmeyi (Sisto vd., 2019; Vella ve Pai, 2019; Siegel ve Bryson, 2021), gelişim süreçlerinde karşılaştıkları duygusal ve çevresel güçlüklerin üstesinden gelebilmeyi (Goldstein ve Brooks, 2005; Ernst ve Burcak, 2019), stres içerisinde problem durumları ile başa çıkabilmeyi (Aflakseir vd., 2016) ifade etmektedir.

Psikolojik dayanıklılık konusunu ilk inceleyenlerden Emmy Werner, sosyoekonomik düzeyleri düşük ailelerde alkolik, istismarcı ve ruh sağlığı yerinde olmayan ebeveynlerle büyümüş çocukların yaşamlarını gözlemlemiştir. Werner, üretken ve duygusal açıdan sağlıklı yetişkinler olan dayanıklılığı yüksek çocukların hayatlarında onları destekleyen, içten ve anlayışlı bir model oluşturabilecek en az bir kişinin olduğu sonucuna ulaşmıştır (Werner ve Smith, 1992; Werner, 1993). Benzer bir araştırmada Önder ve Ogelman (2020) psikolojik dayanıklılığı yüksek bireylerin çoğunun düşünce ve davranışlarını şekillendiren rol modelleri olduğunu vurgulamışlardır. Burada ebeveynlerin yanında akrabalar, arkadaşlar, kendilerinden büyük kişiler vb. rol model olabilir.

2.2.2. Anne-Çocuk İlişkisi ve Dayanıklılık

Ebeveyn dayanıklılığı, ailenin bütün olarak niteliklerini ve kaynaklarını temsil ederken, bireysel dayanıklılık ise, her aile üyesinin zorlu durumların üstesinden gelme becerisini ifade etmektedir (Walsh, 2003). Annelerin psikolojik anlamda dayanıklı olması çocuklarını zihinsel bir birey olarak anlamalarını ve çocukları ile aralarında içsel bir ilişki bağı oluşturmalarını sağlamaktadır. Burada annelerin dayanıklılığı ile hem anne olarak kendi düşünce, duygu ve davranışlarını kontrol edebilen hem de çocukları ile iletişimlerinde yaşanan negatif durumların pişmanlıklarını taşıyabilen ve bu durumlardan ders alarak dengeyi koruyabilen kişilerden bahsedilmektedir.

Bu konularda yetersizlik hisseden annelerin psikoterapötik destekle dayanıklılık düzeylerinin düşünce ve kendilerini algılayış biçimlerinin değiştirilebileceği söylenebilir. Bu sayede anneler kişisel zorluklarına rağmen anneliğin pozitif yönlerine daha çok odaklanabilirler (Baraitser ve Noack, 2007). Anne babaları tarafından desteklenen çocukların psikolojik dayanıklılık düzeyleri yükselmeye başladığı görülmektedir (Yılmaz ve Adagideli, 2020). Çocukluk dönemlerinde pozitif koruyucu deneyimlerin, duygusal yönden kabul edici desteklerin sayesinde zorlu deneyimler yaşansa bile ileriki yaşamlarında çocukların uyum sağlama becerilerini kolaylaştırdığı söylenmektedir (Nguyen vd., 2024). Çocuk ve ebeveynleri arasında sağlıklı ilişkiler, geliştirici sosyal ortamlar ve güven duygusunun temele oturtulduğu çocukluk yaşantılarının gelecekteki yaşam sürecinde bireye hem psikolojik hem de genel sağlık açısından pozitif etkileri öngörülmektedir (Doğan ve Yavuz, 2020).

2.2.3. Psikolojik Dayanıklılığın Boyutları

Friborg vd. (2003) Bireylerde psikolojik dayanıklılığın artırılmasında, duygusal yönden daha sağlıklı hale gelmede ve bu durumun devam ettirilmesinde temel koruyucu faktörlere odaklanmaktadır. Bireylerin çevreleri ile etkileşim düzeyleri ebeveynleri, akrabaları, arkadaşları, öğretmenleri vb. kişilerle çok boyutlu esnek bir yapı ortaya çıkmaktadır (Basım ve Çetin, 2011). Basım ve Çetin (2011) araştırmalarında psikolojik dayanıklılığın alt boyutlarına bakıldığında; kendilik, gelecek, yapısal stil, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklar olduğu görülmektedir.

Kendilik algısı, kişinin kendisine yönelik olumlu ve olumsuz düşüncelerini ifade etmektedir (Çetin vd., 2015). Sağlam bir zihin zorlu durumlarda çok önemlidir. Çünkü bu zihinsel kapasiteye sahip kişilerin, soruna odaklanma, bilgileri hızla işleme, zorluklarla başa çıkma, bilgileri zihinden geri getirme, stratejiler geliştirme, mantıklı kararlar verme, duygularını düzenleme gibi becerilerde daha iyi oldukları görülmektedir. Bu kişiler, bilişsel ve duygusal beceriler ışığında zorlu durumlarla yüzleşmek, çeşitli çözüm yolları bulmak ve ne kadar zorlanılsa da tekrar ayağa kalkarak daha dayanıklı hale gelmektedirler (Önder ve Ogelman, 2020). Fredrickson ve Branigan (2005), araştırmalarında kişilerin hissettiği olumlu duyguların fiziksel ve duygusal uyarılmayı azalttığı, görsel odağı, düşünceleri, olaylara karşı davranış şekillerini genişlettiğini ifade etmektedir. Kişilerin olumlu duygular yaşayarak dikkat, odaklanma

becerileri ve olaylara karşı davranış şekilleri genişlediğinde düşünce yapıları daha üretken, yaratıcı, bütüncü ve esnek olma düzeyleri artmaktadır. Yapılan çalışmalarda olumlu bir ruh halinin problem çözme becerileri, fiziksel sağlık ve sosyal açıdan hem aile ile hem de çevredeki diğer kişilerle daha kolay iletişim kurabilme eğilimlerini yükselttiği görülmüştür (Catalino ve Fredrickson, 2011; Catalino vd., 2014).

Gelecek algısı, ileriye dönük olumlu bakış açılarını ifade etmektedir (Çetin vd., 2015). İnsanın stres altında olması, geleceğe umutla bakmasına engel olmamalıdır. Esneklik ve yeniden kalkıp toparlanma becerisi için sadece istenmeyen bir olayı atlatmak ve devamında iyileşebilmek yeterli değildir. Daha sonrasında olabilecekler ile ilgili planlar yapmak, umutlu olmak ve gelişmeye çaba göstermek de gerekir. Kısa süreli çözümler üretmek yerine uzun vadede hayat boyu devam edecek şekilde çalışmak önemlidir. Özetle, iç kuvveti arttırmak için gelecek ile ilgili hedefler oluşturulmalıdır. Hedefler için çabalamanın psikolojik dayanıklılığı artırdığı görülmüştür (Seçkin ve Hasanoğlu, 2024).

Yapısal stil, kişinin kendine güven duyması, güçlü yönlerinin farkında olması ve öz disiplin gibi özellikleri kapsamaktadır (Çetin vd., 2015). Bu bağlamda yapısal stil, kişinin günlük sorumluluklarını planlayarak bu plan dahilinde hareket edebilme becerilerini kapsamaktadır (Polatçı vd., 2017; Ersoy ve Gülbüz, 2020). Bazı araştırmalarda yapısal stilin, psikolojik dayanıklılığın sadece zor durumlar için önemli olmadığını, günlük yaşantı sırasında da verilen tepkilerde bireyin gelişimsel özelliklerinin önemli olduğu ifade edilmiştir (Masten ve Powell, 2003; Luthar, 2003). Bireyin doğuştan getirdiği kişisel özelliklerinin olaylar karşısında benzer tepkiler verdikleri görülmüştür (Çetin vd., 2015). Friberg vd. (2003) araştırmalarında kişisel özelliklerin psikolojik dayanıklılık sürecinin temelini oluşturduğunu belirtmiştir. İlerleyen zamanlarda bu düşünce genişleyerek olaylara verilen tepkilerin öğrenilerek değiştirilebileceğine dair düşünceler de ön plana çıkmıştır (Kavi ve Karakale, 2018).

Sosyal yeterlilik, bireylerin sosyal çevrelerinden gördükleri destek kapasitelerini ifade etmektedir (Çetin vd., 2015). Sosyal yeterliliğin dışa açık ve uyumlu kişilik özellikleri ile bağlantısının güçlü olduğu bulunmuştur (Friberg, 2005; Özler ve Yeni, 2017). Sosyal psikolog Christakis ve Fowler (2012) araştırmalarında insanlarla kurulan sosyal bağların çok önemli olduğunu ve bu bağların insanların davranışlarını etkileme oranlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Birçok kişi aileleri, sınıf veya sosyal

ortamdaki arkadaşları, iş arkadaşları, komşuları gibi çevreleri ile sosyal bağlar oluşturmaktadır. Bunların bazıları ile her gün bazıları ile ara sıra görüşülebilir ama burada önemli olan nokta o insanların kişinin hayatında hep var olmalarıdır.

Aile uyumu, kişinin ailesiyle uyumlu bir şekilde ilerleyebilmesi ve her konu da aileden destek görebileceğini bilmesi olarak ifade edilebilir (Çetin vd., 2015). Her aile birbiri ile etkileşim halinde küçük parçalardan oluşmaktadır. Bu ilişkiler çift yönlü ilerlemektedir. Diğer bir deyişle anne babalar çocuklarını sosyalleştirdiği gibi çocuklarda anne babalarının sosyalleşmelerini sağlamaktadır (Sameroff, 2009).

Sosyal kaynaklar, kişinin sosyal açıdan ilişkilerinin kapasitelerinden bahsetmektedir (Çetin vd., 2015). Bireyin sosyal çevresiyle kurduğu pozitif iletişimin problem durumlara karşı dayanıklılık düzeylerini artırmada etkin rol oynadığı görülmüştür (Luthar vd., 2015). Yetişkinlerin küçükken çevreleri ile kurdukları sağlıklı ilişkiler sosyal yönden temel oluşturmaktadır. Bu temel daha sonraki zamanlarda yetişkinlerin sosyal ilişkilerini pozitif veya negatif yönde etkilemektedir (Seçkin ve Hasanoğlu, 2024). Yapılan araştırmalarda, ebeveynler ve akranlardan gelen sosyal desteğin kişilerin aidiyet, iş birliği ve dayanışma duygularında gelişimi sağlayabileceği, problemleri çözmeye teşvik edebileceği ve bu sayede kişilerin psikolojik dayanıklılık seviyelerinin artabileceği ortaya çıkmıştır (Sippel vd., 2015).

2.2.4. Annelerin Psikolojik Dayanıklılığını Etkileyen Faktörler

Psikolojik dayanıklılığı etkileyen koruyucu faktörler, kişileri zorlu durumların negatif sonuçlarından koruyan özellikleri kapsamaktadır (Yavuz, 2023). Kişilerin aileden başlayarak yakından uzağa doğru iyi iletişim kurdukları sosyal çevreleri koruyucu faktörlerini oluşturmaktadır. Bu koruyucu faktörler, kişilerin psikolojik dayanıklılığının oluşumunda, gelişiminde ve ileriki yaşamlarında devam edebilmeleri için çok önemlidir (Çetin vd., 2015, Sezgin ve Uzun, 2023). Burada dayanıklılık ile belirtilmek istenen koruyucu faktörler kişiyi olumsuz deneyimlere karşı korumaz fakat koruyucu faktörleri güçlü olan bireylerin stres altında daha esnek ve problemleri çözmeye yönelik harekete geçme eğilimlerinin daha iyi oldukları görülmüştür. Bu özelliklerin bireyin çevresindeki kişilerle güvenli bağlanma ile başlayarak erken çocukluk dönemlerinden itibaren yavaş yavaş gelişim gösterdiği görülmektedir (Svanberg, 1998). Örneğin, yapılan bir araştırmada dayanıklılığın iyimser düşünce ve

pozitif güven veren ilişkiler vb. birçok boyutunda gelişim sağlanarak artırılabilceği sonucuna varılmıştır (Wang vd., 2023). Psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörlere bakıldığında;

Sosyal destek, bireylerin deneyim edinmeleri ve gelişebilmeleri için diğer insanlara ihtiyaçları vardır. Dolayısıyla çevresinde onu önemseyen ve ihtiyacı olduğunda destek isteyebileceği birilerinin olması çok önemlidir. Burada en önemli desteklerin başında aile çevresi ve daha sonra da arkadaşlar gelmektedir. Çevredeki insanlarla kurulan karşılıklı bağlılık hisleri psikolojik dayanıklılığın temellerinin oluşmasını sağlamaktadır (Southwick ve Charney, 2023). İnsanların çevrelerinde kurdukları sosyal bağlarının güçlü veya zayıf olması bireylerin duygusal ve fiziksel sağlıklarını etkilemektedir. Eisenberger (2013), gerçekleştirdiği araştırmasında sosyal desteğe sahip bir ortamda bulunan kişilerin, duygusal, fiziksel sağlıkları ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinde artış görülmektedir. Bu sosyal destek sayesinde bireyler çevrelerindeki insanların onlara değer verdiklerini fark ettikleri zaman kendilerine güven duyma ve yaşamlarını daha iyi kontrol etme becerileri sergiledikleri ayrıca bağımlılık yapan olumsuz alışkanlıkları daha kolay bırakabildikleri ve problemlerle başa çıkma stratejilerini de daha aktif kullanabildikleri sonucuna ulaşılmıştır (Rozanski vd., 1999). Genel olarak bireyin çevresindeki pozitif sosyal destek, strese karşı daha güçlü olma, olumlu duygusal ve fiziksel sağlığı ile psikolojik dayanıklılığın ilişkilendirildiği görülmektedir (Southwick ve Charney, 2023).

Ekonomik durum ve yaşam koşulları, sosyoekonomik düzeyi düşük olan kişilerde yaşanan zorlu durumlara uyum sağlama, toplumsallık ve azim becerileri, sosyoekonomik düzeyi yüksek olan kişilere göre psikolojik dayanıklılığı daha fazla etkilemektedir (Chen ve Miller, 2012). Yetişkinler, çocukluk dönemlerinden itibaren sosyoekonomik düzeyi düşük olan ortamlarda birçok rutin güçlüklerle karşılaştıklarından dolayı bu sorunlarla başa çıkma stratejilerini kullanmayı öğrenirler. Bu şekilde problemlerle ilgili düşünme biçimlerini değiştirmek, yaratıcı ve kolay uyum sağlama becerilerinin gelişimini desteklemektedirler.

Werner, boylamsal olarak gerçekleştirdiği “The Kauai” isimli çalışmasında, Hawaii Adası Kauai’de yaşayan 698 çocuğu doğumundan itibaren yetişkinlik dönemlerine kadar biyolojik ve psikolojik risk etkilerini, stres barındıran olayları ve koruyucu faktörleri kişiler üzerindeki etkilerini incelemiştir. Yaklaşık üçte birinin yoksulluk içinde

doğdukları, orta ve şiddetli stres yaşadıkları, ebeveynlerinin en az birinin alkol sorunları veya psikolojik rahatsızlıkları sebebiyle problemlili bir ailede bulundukları için yüksek riskli çocuklar olarak ifade edilmiştir. Çalışmada her üç çocuktan ikisinin iki yaşına kadar birden çok risk faktörleri ile karşılaştıkları, on yaşına kadar öğrenme sorunları veya psikolojik sorunlar, suç işleme, küçük yaşta hamilelik vb. davranış bozuklukları görüldüğü tespit edilmiştir. İlave olarak yüksek riskli ortamlarda bulunan her üç çocuktan biri, kendine güven duyan, lider özellikli ve empati becerisi yüksek genç yetişkinler olmuşlardır. Bunların hiçbirisi öğrenme veya davranış sorunları yaşamamışlardır. Yapılan görüşmelere ve kayıtlarına göre bu çocukların akademik olarak başarılı olduklarını, ev ve sosyal ortamlarında dengeyi iyi sağladıklarını ve fırsatları değerlendirmek için istekle çabaladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca kriz durumlarında danışabildikleri ve güven duydukları akraba, komşu, akranları ve çevrelerinde yaş olarak büyük kişiler olduğunu ifade etmişlerdir (Werner, 1993).

Annelerin kişisel özellikleri, annelerin öz saygısı ve öz kimliği çocuğuna ebeveynlik yaparken kullanabileceği yansıtıcı öz işleve yol açabilir. Kişinin kendi anneliğine verdiği tepkilerde içsel kaynaklarının güçlendirilmesi, kadınların daha etkili ebeveynlik için duygusal ve entelektüel alan açmasına olanak tanıyabilir. Bunun anlamı, anne dayanıklılığının yalnızca çocuklarına karşı çelişkili duyguların keşfi için bir alan sağlandığında değil, aynı zamanda annelerin günlük olarak kararsızlık içeren deneyimlerini ve anlamlarını yönetmedeki zorluklara odaklanıldığında bu konuda gelişme şansını elde edebilirler (Florian vd., 1995). Terzi (2008) araştırmasında bireylerin güç yaşam durumlarında kendilerini olumsuz açıdan etkileyecek olaylara kapılmak yerine kişisel yönden kendilerini geliştirecek bir adım olarak düşündükleri görülmüştür.

İnsanlar, zihinsel ve kişilik yapıları olarak karmaşıklardır. Örneğin; Aynı aile ortamında yetişmiş iki kardeş düşünüldüğünde, birinin psikolojik dayanıklılığı daha yüksek iken diğerinin ise psikolojik dayanıklılığı daha düşük olabilmektedir. Bu farklılığın sebeplerini belirlemek kolay değildir. Risk ve koruyucu faktörler arasında insanların kişilik özellikleri, aile içi ilişkiler ve içinde bulunduğu toplumsal ortamlar gibi birçok etki alanı bulunmaktadır (Barankin ve Khanlou, 2007).

2.3. ÇOCUKLARIN RİSK ALMA DAVRANIŞI VE ANNELERİN ÇOCUKLARININ OYUNLARDAKİ RİSK ALMA DAVRANIŞLARINA YÖNELİK TOLERANSLARI

Bu bölümde risk alma davranışının tanımı, çocuklarda risk alma davranışının gelişimi, oyunlarda risk alma, oyunlarda risk alma boyutları, risk alma davranışının olumlu yönleri, oyunlarda risk alma davranışlarını etkileyen faktörler, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları üzerinde durulmuştur.

2.3.1. Risk Alma Davranışının Tanımı

Goodwin vd. (2015) bireyin, olumsuz sonuçlar doğurma ihtimali bulunsa bile, yeni ve farklı deneyimlere açık olması, bu doğrultuda araştırmaya meraklı olma eğilimi göstermesi olarak risk almayı ifade etmiştir. İnsanlar, doğdukları andan itibaren eğer risk almaya istekli olmasalardı yürüme, koşma, yüzme, bisiklete binme vb. risk barındıran ama yaşam için önemli olan etkinlikler öğrenilemezdi. Bu doğrultuda riskli etkinliklerin olumlu yönlerine bakıldığında, bireysel deneyimlerden risk yönetimi ve kazaları önlemeye kadar birçok farklı açılar düşünülmektedir (Kvalnes ve Sandseter, 2023). Çocukların fiziksel olarak risk alma ve risklerle başa çıkma stratejilerini öğrenmeleri onların hem gelişimlerinin hem de temel yaşam becerilerinin doğal bir parçasını oluşturmaktadır. Çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun riskleri göze alabilmeleri ebeveynler tarafından desteklendiğinde çocukların kendilerine karşı güven duygularının geliştiği belirtilmiştir. Bunun da çocukların problem durumlarıyla karşılaştıkları zaman riskleri yönetme becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkilediği görülmektedir (Kvalnes ve Sandseter, 2023).

2.3.2. Çocuklarda Risk Alma Davranışının Gelişimi

Çocuklarda risk alma davranışı yaş ve gelişim özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Dolayısıyla çocuklar riskleri yaş ve gelişim özelliklerine göre fark ederek yargıda bulunurlar. Bu becerilerinin sınırları dahilinde de cevap verirler (Moore ve Cooper, 2014). Gerçekleştirilen araştırmalarda erken çocukluk döneminde bulunan çocukların 2-3 yaşından sonra risk kavramını anlamlandırmaya başladıkları görülmüştür

(Kleppe, 2018). 4 yaşından sonra da riskleri çoğunlukla doğru bir şekilde yorumlayabildikleri ifade edilmiştir (Sandseter vd. 2023). Yurt ve Keleş (2018), araştırmalarında 4-5 yaş aralığında yer alan çocukların zevk, merak güdüsü, bedensel sınırları zorlama gibi isteklerinin risk almalarında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu noktada çocukların risk almayı tercih etmelerinin sebepleri arasında kendilerine meydan okuma isteği (Moore ve Cooper, 2014), risk almanın duygusal bir pekiştirici olarak düşünülmesi (Kleppe, 2018), eğlence, özgürlük ve neşe gibi pozitif duyguları desteklemesi (Coster ve Gleeve, 2008), biyolojik olarak risk almaya eğilimin olması (Kleppe, 2018), korku-memnuniyet arasındaki dengenin sağlanması ve duygu limitlerinin test edilmesi (Sandseter, 2010) gösterilebilir. Çocuklar riskli oyun yoluyla çevrelerini keşfederken zarar görmekten korunmayı, beden yatkınlıklarını ve sınırlarını öğrenerek riskleri anlamlandırma ve ona göre davranma becerilerini geliştirirler (Little ve Eager, 2010). Ayrıca bir çocuk için riskli olan bir durum, başka bir çocuk için riskli olarak algılanmayabilir. Çünkü her çocuğun yetenek, bilgi ve beceri gibi içsel faktörleri çevrede sunulan fırsatlarla farklı birleşimler oluştururlar (Hocking, 2009).

Çocukların risk alma davranışları ve güvenlikleri, ebeveynler tarafından genellikle kendi risk algılarına göre şekillenmektedir (Sandseter, 2009). Çocukların risk alma davranışlarını gerçekleştirmelerinde, içgüdüsel istekleri doğrultusunda yaralanma olasılığı bulunduğu gibi, bu deneyimler aynı zamanda neşe ve keyif veren pozitif duygular da yaratabilmektedir (Ünüvar ve Kanyılmaz, 2017). Çocukları ciddi riskler almalarını engellemek ile risk alma becerilerinden yararlanmalarını sağlamak arasında denge kurabilmek çok önemlidir. Denge kurma bağlamında vurgulanmak istenen, çocukların riskleri tanıma, değerlendirme ve uygun stratejilerle yönetebilme becerilerinin desteklenmesidir (Ball vd., 2008). Örneğin, 5-6 yaş aralığındaki çocuklar tırmanmanın güçlerini ve becerilerini aştığını fark ettiklerinde olası düşme tehlikesini düşünerek tırmanmayı bıraktıkları görülmüştür (Sandseter, 2009). Çocuklar risk alarak ve başarısızlığın veya karar vermenin negatif sonuçları ile yüzleşmek zorunda kalabilirler. Böyle zamanlarda bu durumlarla başa çıkabilmek için stratejiler üretmek uyum sağlamayı ve öz güven duygularını geliştirmeyi öğrenirler (Little vd., 2012). Dolayısıyla ebeveynler, çocukların risk almalarını gerçek bir tehlike olmadığı sürece müdahale etmemek ve engellemek bunun yerine uygun olan riskleri almaları için çocuklarını teşvik etmeleri önemlidir (Delen vd., 2023).

2.3.3. Oyunlarda Risk Alma

Oyun, etkinliğin sonucundan çok sürecine önem verilen, bireylerin içsel motivasyonla gönüllülük esasına dayalı olarak katılım sağladığı, doğal akış içerisinde kendiliğinden başlatılan bir süreçtir (Bateson, 2005; Lillemyr, 2021). Buradan da hareketle oyunun bir keşif etkinliği olduğu görülmektedir. Oyunlar aracılığıyla çocukların deneyimleri ve çeşitli özellikleri bu etkileşimler sonucunda değişikliğe uğramaktadır. Bu oyunlar, çocukların hayal gücü, esneklik ve çeşitli doğaçlamalarla şekillenen yaşantıları doğrultusunda, kendi bakış açılarını çevreleriyle olan etkileşimleri sonucunda yeniden şekillendirmelerine katkı sağlamaktadır (Göncü, 2019).

Riskli oyun, çocukların oynadıkları bir oyun türü değildir aksine çocukların oyunlarının akışının doğal bir özelliği olduğu belirtilmektedir (Kalburan, 2014). Riskli oyunun tanımına bakıldığında, çocukların fiziksel veya duygusal olarak zarar görme ihtimali barındıran; fakat keşfetme, cesaret ve öz güven gelişimleri yönünden çok önemli olan, korku ve heyecanın birlikte hissedildiği oyunlardır (Sandseter, 2009). Örneğin, ağaçlara veya kayalara tırmanmak gibi. Çocukların riskli oyun davranışlarına bakıldığında, Sandseter (2007) araştırmasında çocukların oyunlarında yükseklik riskinin merdivenlere, masalara veya ağaçlara tırmanmayı içerdiğini; hız riskinin koşarken hızını arttırmayı, kaydırdan ters kaymayı veya bisiklete hızlı binmeyi içerdiğini; tehlikeli nesnelerin çekiç, makas vb. yetişkin bireylerin materyallerini kullanmayı; tehlikeli doğanın su birikintilerine atlama ya da ateşe dokunma vb. davranışları kapsadığını ifade eder. Ayrıca mücadele oyunlarını arkadaşlarla itişme, güreşme ve boğuşma gibi davranışlar oluşturur; yalnız kalma riskinin bahçede tek başına dolaşma ya da gruptan uzaklaşma gibi davranışları kapsamaktadır. Bu risk alma davranışlarının temelinde ise çocukların merak etme, keşfetme ve kendi sınırlarını deneme hazzı yatmaktadır.

Bu oyunların, çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimleri açısından birçok faydası bulunmaktadır (Gleave, 2008; Brussoni vd., 2015). Çocuklar riskli oyun sayesinde yaralanmaları nasıl önleyebileceklerini, fiziksel becerilerini nasıl geliştirebileceklerini, öz güven ve risk değerlendirme becerilerini nasıl arttırabileceklerini bu oyunlar yoluyla öğrenerek zamanla bu oyunları kendilerine göre uyarlarlar (Sandseter vd., 2022; Kvalnas ve Sandseter, 2023). Ayrıca araştırmalarda

riskli oyunların değerlendirmesinin çocukların zihinsel keskinliklerini de pozitif yönde etkilediği görülmektedir (Tovey, 2007).

Stephenson (2003), dört yaş grubundaki çocuklarla gerçekleştirdiği araştırmasında görüşmeler ve gözlemler sonucunda çocukların önceden deneyimlemedikleri bir şeyi genellikle kontrolün kendilerinde olmadığı yükseklik veya hız vb. aktiviteleri deneyimleyerek korkularının üstesinden gelmeleri, çocukların oyun aktivitelerinde heyecan ve risk alabilme istekleri için çok önemli olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla çocukların riskli oyunlar ile korkularını kontrol etme ve bu korkuları ile baş etme becerilerini olumlu yönde destekleyerek ileriki yaşamlarında korku ve kaygı riskleriyle karşılaştıklarında bu süreci daha sağlıklı yönetebilecekleri ileri sürülmektedir (Gill, 2007; Gleave, 2008; Dodd ve Lester, 2021).

2.3.4. Oyunlarda Risk Alma Boyutları

Çocuklara sert kurallar ve çeşitli sınırlandırmalar getirmek yerine, çocukların muhakeme etme becerilerinin gelişimini destekleyerek çocuklarla karşılıklı anlayışa dayalı anlaşmalar yapmak ve bu süreç içinde onlara güvenmek çok önemlidir (Burssoni, 2015). Sandseter (2017) gerçekleştirdiği çalışmada kaybolma, yüksekte oynama, itiş-kakış oyunlarını ve riskli oyunları incelemiştir. Araştırma sonucunda çocukların oyunlarında risk almayı içeren aktiviteleri destekleyici ortamların fiziksel, sosyal ve sağlık ile pozitif yönde bir ilişki içinde olduğu ancak hareketsiz davranış ile negatif yönde bir ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İtiş-kakış oyunlarının saldırganlığı artırmadığını, göz hizasından uzaklaşma aktivitelerinin ise özgüven duygusu ile bağlantılı olduğu görülmüştür (Elise van der Ent, 2021).

Riskli oyunlar, çocukların seçim yapma, kontrol etme, başarma duygusu, özgüven duyma, karar verme, risk değerlendirme, problem çözme ve güç durumlar karşısında sakinliklerini koruyarak bu problemlerin üstesinden gelme becerileri için fırsat sağlamaktadır (Kelly ve Pettersen, 2021).

Oyunlarda risk alma boyutlarına bakıldığında, büyük yükseklikte oynama (tırmanma, zıplama, nesneler üzerinde dengede durma, yüksek yerden sallanma, sağlam bir ağacın dalından sarkma, kütükler, sandıklar vb.), tehlikeli aletlerle oynama (güvenlik ve araçların doğru kullanımı önemli, bardak, fincan, çatal, bıçak, makas, tornavida, çizi, çekiç vb.), tehlikeli doğal unsurlara yakın olma (dik uçurumlar, kamp ateşleri, su ve ateş

gibi doğal alanlara yakın oynamayı, güvenli su oyunları, su hortumu, çamur mutfak, sulama kutuları, ateş yakılmasını izleme vb.), itiş-kakış oyunları oynama (yakalamaca, oyun kavgası, kılıç, mızrak veya sopa vb.), gözetimden uzak/gözden kaybolacak uzaklıkta oynamak (saklambaç, kamuflaj gibi heyecan veren oyunlar, paraşüt oyunları vb.), yüksek hız içeren oyunlar oynamak (salıncaklar çocuklara hız ve yükseklikleri deneyimleme olanağı, plastik kaydıraklardan kayma, kışın kızakla kayma, kontrolsüzce koşma, çamur kaydıracağı, bisikletle yüksek hız vb.) yer almaktadır (Kelly ve Pettersen, 2021).

2.3.5. Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarının Olumlu Yönleri

Çocukların oyunlardaki risk alma davranışları, oyun sürecinin doğal akışında gerçekleşmektedir. Erken çocukluk döneminde riskli oyun etkinliklerinin birçok faydası vurgulanmıştır (Brussoni vd., 2012). Riskli oyunlar, bu dönemdeki çocuklarda eğlenceli, heyecanlı ve keyif verici duygular uyandırmaktadır (Sando vd., 2021). Açık alanlarda çocuklar bu ortamlar ile çevrelerini keşfeder, bedenlerinin uzuvlarını ve yapabileceklerini deneyimlerler. Dolayısıyla riskli oyunlar çocukların tüm duyuları ve gelişim alanları için önemli hale gelmektedir (Armitage, 2012).

Riskli oyunlar aracılığıyla çocuklar risk durumlarını yönetme, fiziksel sağlık ve gelişimlerine olumlu etki, sabretme becerilerini kazanma ve kendi sınırlarını tanıyarak özgüven duygularını geliştirme vb. becerilerini pozitif yönde etkilediği öne sürülmektedir (Gill, 2007; Chaput vd., 2020). Ayrıca riskli oyunların oynandığı açık alan aktivitelerinin çocukların fiziksel ve motor becerilerini (Gray, 2015; Johnson, 2021), oyunlar sırasında oluşan stres seviyelerinin azalmasını (Sobko, 2020; Johnson, 2021) pozitif yönde etkilediği görülmektedir.

2.3.6. Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarını Etkileyen Faktörler

Çocukların oyunlarında risk alma davranışlarını duygusal süreçler mi yoksa bilişsel süreçler mi etkiliyor, bu çoğunlukla net değildir. Duygular, bireyi risk almaya teşvik edebilir. Çünkü çocukların riskli bir etkinlik sırasında ve sonrasında başarma duygusunu yaşamaları pozitif bir etki oluşturmaktadır (Kleppe vd., 2024). Çocuklar oyunlarında risk almadan önce içgüdülerini kontrol ederek duygularına odaklanmaktadırlar (Larimore, 2019). Örneğin; ağacın önünde duran çocuk hem olumlu duyguları (heyecan

ve coşku vb.) hem de olumsuz duyguları (kaygı ve korku vb.) hissetmektedir. Çocukların bu duygular içerisindeyken riskleri yönetebilme düzeyi çok önemlidir. Çocuğun yaşadığı bu deneyimin bir sonraki sefere ağaca tırmanma davranışında aldığı riskleri etkilediği görülmüştür (Sandseter ve Kennair, 2011; Kleppe vd., 2024).

Çocuklar aktiviteler esnasında çevrelerini görür, koklar, duyar ya da dokunur ve bir karar verirler. Ardından bu verdikleri karara göre ilerlemeye başlarlar. Hareket ederken yeni duyuşal girdiler alarak devam ederler. Bu duyuşal girdilerin sonuçlarına göre yeni tahminlerde bulunarak hareket etmeye başlarlar. Bu algı ve eylem döngüsü böyle devam etmektedir (Clark, 2023). Bu döngü, gelişim süreci içinde geri bildirim ve yeniden düzenlemeler doğrultusunda deneme-yanılma yoluyla ilerlemektedir (Diamond, 2000).

Ebeveyn tutumları, çocukların doğaya ulaşma imkanlarının, doğada zaman geçirme ve doğada tüm duyularıyla deneyimleyerek öğrenmeye ilişkin tutum ve davranışlarının en temelinde ebeveyn tutumları olduğu görülmektedir. Çünkü çocukların ilk çevreleri aileleri olduğu için burada ebeveynleri tarafından çocuğa sağlanan açık alan fırsatları ve deneyimlerinde ebeveyn tutumları kritik bir öneme sahiptir (Yılmaz ve Coşkun, 2022). Ebeveynlerin tutumlarının, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine göre açık alanlarda risk almalarına, yeni durumlar ile başa çıkma ve yaşam becerilerini kazanma süreçlerindeki tolerans düzeylerini arttırdığı görülmektedir (Sandseter, 2009; Sandseter ve Kennair, 2011). Jerebine vd. (2024)'nin gerçekleştirdikleri çalışmada ebeveynlerin çocuklarının yaşlarına bağlı olarak olumlu ebeveyn tutumlarının hafiflediği görülmektedir.

Çevresel koşullar, çocuklara tüm duyularını harekete geçirecek şekilde deneyimlemeleri ve keşfetme duygusunu hissetmelerine olanak sağlamak için çok önemlidir. Çocuklar için birçok uyarıcının bulunduğu zengin uyarıcı çevrede etkinlikler planlandığında çocuklara oyun yoluyla riskli durumlarla başa çıkmaları için fırsat verildiği görülmüştür (Kalburan, 2014; Yılmaz ve Coşkun, 2022). Açık alanlarda; ağaçlar, kayalar, engebeli tepeler ve diğer doğal yapılar ile çok farklı, sabit veya esnek materyaller bulunduğu için böyle ortamlar çocukların ilgilerini çekerler. Bu ilgi ile birlikte çocukların etrafı keşfetme ve araştırma güdöleri riskli oyun deneyimleriyle zenginleşmektedir. Ayrıca böyle bir ortamın, ebeveynler ve çocukları arasındaki etkileşimin kalitesine ve süresine de olumlu katkıları bulunmaktadır (Waters, 2013). Çocukların dünyayı öğrenebilmeleri için doğal risklere maruz kalmaları çok önemlidir.

Çocukların bireysel özellikleri, riskli oyunlar sırasında çocukların hem başarıma duygusunu hem de kendileriyle gurur duydukları görülmüştür. Riskli oyunlarda çocuklar başarıma duygusunu her zaman yaşayamayabilirler. Başarıma duygusu yerine başarısızlık duygusu da hissedebilirler. Burada önemli olan nokta risk alarak başarısız oldukları zaman bu başarısızlık durumu ile başa çıkabilme stratejilerini geliştirmeyi öğrenmeleridir (Little vd., 2012). Başarısızlık duygusu ile yaşadıkları deneyimler, çocukların ileriki yaşantılarında yüz yüze gelebilecekleri sorunlarda çocukların esnek düşünme becerilerinin gelişmesi ile farklı bakış açıları ve yöntemler kullanmaları konusunda desteklemektedir (Tovey, 2010; Little vd., 2012). Little, (2006)’a göre bazı çocukların heyecan duygusunu yaşamak için oyunda risk alma davranışlarına daha eğilimli oldukları ve bu çocukların “heyecan arayan” mizaca sahip olduklarını belirtmiştir. Bazı çocukların ise iyimser özellikler gösterdiklerini bu özelliklerinin de risk durumlarında pozitif düşünce yapılarından dolayı negatif sonuçların ortaya çıkma olasılıklarını daha az düşündüklerini ifade etmiştir.

2.3.7. Annelerin Çocuklarının Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarına Yönelik Toleransları

Ebeveynler, çocuklarının oyunlarında risk alma durumlarına izin verme ile ilgili cevaplarına göre annelerin babalara kıyasla çocuklarının oyunda yaralanma durumlarında daha endişeli oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Annelerin kendi kişisel yaşantılarında olaylar karşısında risk alma düzeyleri, çocuklarının oyunlarındaki risk almalarına izin verme durumları ile aynı oranda ilerlediği görülmüştür (Yılmaz ve Çığ, 2022; Akdemir vd., 2023). Anneler çocuklarını doğada oyun oynarken gözlemleyerek onların hangi oyunları daha çok oynadıkları ve hangi becerilerini geliştirdiklerini gözlemleyebilirler. Burada kritik nokta ebeveynlerin özellikle de annelerin çocuklarının bağımsızlıklarını kazanmaları için onlara destek olmalarıdır (Lester ve Russel, 2008). Eğer çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin vermezler ise, çocukların riskli durumları değerlendirme ve karar verme becerilerini ellerinden alarak bu becerilerin gelişimini olumsuz etkilemiş olurlar (Little ve Wyver, 2008). Yapılan bir araştırmada çocukların yaşlarına ve gelişim düzeylerine göre riskleri alabilmeleri için cesaretlerini geliştirmenin önemi üzerinde dururken çocukların risklere girmek yerine riskli

durumları fark etmeleri ve bu risklerle nasıl başa çıkabileceklerini yönetme becerilerinin artması için teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Knight, 2012).

2.4. ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ, ANNELERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI VE ÇOCUKLARININ OYUNLARDAKİ RİSK ALMA DAVRANIŞLARINA YÖNELİK TOLERANSLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri, annelerin psikolojik dayanıklılıkları ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur.

Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Annelerinin Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki

Öz düzenleme becerileri, bireyin çevresine uygun davranış sergilemeleri, çevresindeki bireylerle başarılı ilişkiler kurmaları ve sürdürmeleri için çok önemlidir (Eke, 2017). Çocuklarda öz düzenleme becerileri geliştiğinde, içsel duygularla planlanan amaçları gerçekleştirirken yeni bir bilgiyi öğrenmeye çabalamak, eksik durumları analiz ederek farkına varmak, eksiklikleri giderebilmek için hangi yöntemleri kullanacaklarına karar verebilirler (Oruç, 2012).

Sheerin vd. (2018) gerçekleştirdikleri araştırmalarında psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireylerin stresli ve zor zamanlar yaşadıklarında daha kontrollü tepkiler gösterdiklerini, problemleri çözmek için çeşitli yollar ürettiklerini, stres seviyelerinin düştüğünü, duygularını kontrol edebildiklerini, öz yeterlilik ve öz saygı seviyelerinin yüksek olduğunu vurgulamışlardır. Mayers vd. (2010) araştırmalarında annelerin olgunluk seviyeleri, stres durumları ile baş edebilme becerileri, sosyal çevreden görebildikleri destek durumları ve ekonomik koşullarının annelerin psikolojik dayanıklılıklarını etkilediklerini vurgulamışlardır. Bu sebeple erken çocukluk dönemlerinde çocuklar, bilgiyi çevrelerindeki yetişkinlerden hazır olarak almayarak sorgulama ve deneyimleme yoluyla kendi kararlarını verebilirler. İleriki dönemlerinde de karşılına çıkabilecek problemleri analiz edebilen ve karar verebilen bireyler haline gelebileceklerdir.

Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Annelerin Çocuklarının Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarına Yönelik Toleransları Arasındaki İlişki

Öz düzenleme becerilerini kazanma süreçlerinde ebeveynlerin içten ve samimi davranışları, olaylar karşısında gösterdikleri olumlu tepkileri ve duyarlılıkları çocukların gelişimlerine katkı sağlamaktadır (Rosanbalm ve Murray, 2018). Erken çocukluk döneminde çocukların öz düzenleme becerilerini destekleyen araçlardan en önemlilerinden olan oyuna baktığımızda oyun, çocuğun çevresinde bulunan bilgileri anlamlandırmasını ve öğrenmesini kolaylaştırmaktadır (Aksoy ve Yaralı, 2017). Çocukların doğada oynadıkları oyunlar sırasında ağaçların çeşitli uzuvlarını (gövde, üstü, dalları vb.), su kenarları gibi alanları hava durumuna göre değişikliklerini fark etmeleri, alan içinde oluşan doğal yükseltiler, çukurlar ve çeşitli boyutlarda ya da şekillerdeki kayalar çocukların birçok farklı deneyim yaşamalarını sağlamaktadır (Davis vd., 2006). Bu oyunlar, çocukların becerilerinin gelişimine ve sosyal çevreleri ile etkileşim halinde olmalarına katkı sağlamaktadır (Sturges vd., 2023). Çocuklar bu doğal alanlarda oyunlarını oynarken çeşitli riskli durumlarıyla karşılaştıkları ve bu oyunlar sayesinde çocuklar, kendilerini tanıyarak gerektiği kadar risk alma, planlama, kendi sınırlarını öğrenme, kendi davranışlarının sorumluluğunu alarak öz düzenleme vb. becerileri kazanabilirler (Alat vd., 2012).

Annelerin Psikolojik Dayanıklılıkları ile Çocuklarının Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarına Yönelik Toleransları Arasındaki İlişki

Bireyler, yaşamlarında zorlu durumlar ile başa çıkmaya çalışırken psikolojik dayanıklılığı koruyan çeşitli etmenlerden yararlanmaktadırlar. Bu etmenler arasında aile, arkadaş, sosyal ve toplumsal çevre yer almaktadır (Koçyiğit ve Alptekin, 2023). Annelerin psikolojik dayanıklılıkları, çocuklarının isteklerini ve çelişkili tepkilerini ele alırken anneliğin de isteklerini karşılama becerilerini kapsamaktadır (Baraitser ve Noack 2007). Vygotsky'nin "Yakınsal Gelişim Alanı" kuramına göre gelişim ve öğrenmenin birbirleriyle etkileşim içinde ilerledikleri ifade edilmektedir. Vygotsky araştırmalarında, bireyin problem çözme becerilerinin kullanım düzeyi ile daha iyi problem çözme becerilerine sahip olan bir yetişkinin etkileşimi sonucunda kendi problem çözme becerileri ile yetişkin liderliğinde problem çözme becerilerinde yapabileceği en üst seviye arasındaki alandan bahsetmektedir. Burada kritik nokta

bireylerin desteğe ne kadar ihtiyaçları olduğudur. Bazılarının daha fazla bazılarının ise daha az desteğe ihtiyaçları bulunmaktadır (Erdener, 2009). Bu noktada sosyokültürel kuramın kavramlarından biri olan İskele Kurma kavramına bakıldığında, çocuklar problem durumları ile karşılaştıklarında bir yetişkin veya anne-babanın problemi çözmek amacıyla çocuklarla birlikte probleme çözüm üretme süreçlerini içermektedir. Burada önemli olan nokta problemlerin çözümünde çocukların gelişim süreçlerine göre ihtiyaçları olduğu kadar onlara destek olunmalıdır (Ahioğlu, 2008).

Dodd vd. (2021) araştırmalarında ebeveynlerin, çocuklarının riskli bir durum yaşadıkları zaman onlara hoşgörülü bir tutum sergilediklerinde çocuklarının macera içeren oyunları daha sıklıkla oynadıkları görülmüştür. Buna karşın çocuklarının riskli bir durum yaşadıklarında daha kaygılı bir tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının ise oyunlardaki riskleri daha yüksek algıladıkları ve risk tolerasyonlarının daha düşük olduklarını ifade etmişlerdir (Oliver vd., 2022). Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireyler, olaylar karşısında yaşadığı stres ve kaygı halinden risk alabilen öz benliği yüksek bireyler haline gelirler. Burada “yapabilirim” kelimesi çok önemlidir. Çünkü hayatın içinde riskler hep vardır. Bu noktada çocuklara karşı destekleyici tutumun olması çok önemlidir (Amus, 2022).

Çocukların Öz Düzenleme Becerileri, Annelerin Psikolojik Dayanıklılıkları ve Çocuklarının Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarına Yönelik Toleransları Arasındaki İlişki

3-6 yaş grubundaki çocuklar, denetim mekanizmalarını anlamlandırarak içselleştirebilirler. Bu dönemdeki çocukları, fiziksel denetim yerine sözel olarak yönlendirmek yeterli olmaktadır. Çünkü bu yaş grubundaki çocukların kendilerinden küçük çocuklara göre öz denetim becerilerinin daha iyi olduğu görülmüştür (Bee ve Boyd, 2020). Öz denetim becerilerinde kullanılan etkili stratejilere bakıldığında, çocuklardan bir şeyler talep etmek yerine onlara çeşitli öneriler sunulması ve seçim şansı verilmesi önemlidir. Ebeveynlerin bu şekilde davranmalarının çocuklarının gelecekteki öz düzenleme becerilerini pozitif yönde etkilediği görülmüştür (Lepper, 1983). Dolayısıyla çocukların etkinliklerde daha aktif rol almaları ile sorumluluk alma ve karar verme becerileri desteklenmiş olmaktadır (Sezgin ve Yiğit, 2019). Bu noktada ebeveynlerin olaylar karşısında gösterdikleri tepkiler önemli hale gelmektedirler. Çünkü

çocuklar ebeveynlerinin ve özellikle daha fazla zaman geçirdikleri annelerinin stresle başa çıkma stratejilerini gözlemler ve uygularlar (Bee ve Boyd, 2020). Psikolojik yönden dayanıklı olan insanların, yaşamlarında problem durumları ile karşılaştıkları zaman bunların üstesinden gelebileceklerine ve mevcut durumlarını daha iyi hale geleceğine dair umutlu olmayı seçtikleri tespit edilmiştir (Florian vd., 1995). Pozitif düşünen ve kendine güven duyan bireylerin hayatlarında risk alma ihtimallerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Bu şekilde davranış sergileyen ebeveynler çocuklarını doğada oyun oynarken gözlemleyerek onların hangi oyunları daha çok oynadıklarını ve hangi becerilerini daha çok geliştirdiklerini analiz edebilirler. Burada kritik nokta ebeveynlerin çocukların bağımsızlıklarını kazanmaları için onlara destek olmalarıdır (Lester ve Russel, 2008). Knight (2012) araştırmasında çocukların yaşlarına ve gelişim düzeylerine göre riskleri alabilmeleri için cesaretlerini geliştirmenin önemini vurgulamaktadır. Little ve Eager (2010) araştırmalarında ebeveynlerin, çocuklarının yaşlarına göre risk almalarını desteklediklerinde, çocukların riskli durumları çözmeye çalıştıkları sırada erken müdahale etmediklerinde, çocuklara seçim yapma şansı verdiklerinde, riskli ortamlarda risk barındıran şeyleri çocuklara fark ettirmeleri çok önemlidir. Bunların sonucunda da ebeveynler, çocuklarının becerilerine göre farklı deneyim yaşayacakları olanaklar sağladıklarında onların daha sonraki gelişim dönemlerinde kendi sınırlarının farkında olduklarını ve daha girişken özellikler gösterdiklerini belirtmişlerdir.

2.5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öz düzenleme becerileri ile ilgili yurt içi ve yurt dışı araştırmalar, psikolojik dayanıklılık ile ilgili yurt içi ve yurt dışı araştırmalar ve riskli oyunlar ile ilgili yurt içi ve yurt dışı araştırmalar yer almaktadır.

Öz Düzenleme Becerileri ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırmalar

Ludwig vd. (2016) yaptıkları araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların günlük yaşamlarında kullandıkları öz düzenleme becerilerindeki birey içi farklılıkları; çeşitli değişkenler ve kişilerarası durumlar arasındaki ilişkiler bağlamında incelemişlerdir. Araştırmaya Almanya'nın güneyinde bulunan 8 farklı okul öncesi eğitim kurumu dahil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini bu kurumlara devam eden 4-6 yaş aralığındaki çocuklar ve ebeveynleri oluşturmuştur. Haftanın yedi günü boyunca 106 ebeveyn çocuklarının öz düzenleme becerilerini gözlemlemişler ve her akşam çevrimiçi anket ya da telefon ile bu gözlemler uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Çalışmanın verilerine bakıldığında, ebeveynlerin gözlemleri doğrultusunda çocukların öz düzenleme becerilerinde günden güne önemli ölçüde değişikliklerin olduğu görülmüştür. Bu sebeple çalışmada tek seferlik gözlem değerlendirmelerinin sonuçları negatif yönde etkileyebileceği ifade edilmiştir.

Aksoy ve Yaralı (2017) araştırmalarında 60-72 aylık çocukların öz düzenleme becerileri ile oyun becerilerini cinsiyet değişkeni bağlamında incelemişlerdir. Araştırmaya Ankara ilinden 24 kız ve 40 erkek olmak üzere toplam 64 çocuk katılmıştır. Araştırmacı tarafından "Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği" çocuklara bireysel olarak ortalama 25-30 dakika uygulama yapılarak toplanmış ve diğer ölçme aracı ise öğretmenler tarafından doldurulmuştur. Araştırmada cinsiyet değişkenine göre oyun becerilerinin ve öz düzenleme becerilerinin alt boyutu olan olumlu duygu ile anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Kız çocuklarının öz düzenleme beceri puanlarının erkek çocuklarının öz düzenleme beceri puanlarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İlave olarak kız çocuklarının öz düzenleme becerilerinin dikkat/dürtü alt boyutunda erkek çocuklarına göre daha yüksek puanlarının olduğu görülmüştür.

Bater ve Jordan (2017) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi çocuklarda çocuk rutinlerinin ve öz düzenleme becerilerinin ebeveynlik uygulamalarına aracılık rolü araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 3-5 yaş aralığında çocuğu olan ve en az 18 yaşını doldurmuş 146 anne oluşturmuştur. Annelerin olumlu ve olumsuz ebeveynlik uygulamaları iki farklı model de incelenmiştir. Çalışmanın verilerine göre, kız çocukları erkek çocuklarına oranla öz düzenleme becerilerinden daha yüksek puanlar almıştır. Ayrıca günlük rutinlerinin daha sık olduğu bildirilen okul öncesi çocuklarının daha yüksek öz düzenleme becerilerine sahip oldukları ve öz düzenleme becerileri daha iyi olan çocukların ise daha az dışsallaştırma davranışları sergiledikleri tespit edilmiştir.

Erkan ve Sop (2018) araştırmalarında ebeveynlik stilleri, davranış problemleri ve okul hazırlığı arasındaki ilişkide öz düzenlemenin yordayıcılık rolünü incelemişlerdir. Bu çalışmanın örneklemini Burdur ilinde ikamet eden 66-72 ay aralığında bulunan 140 çocuk, velileri ve anaokullarında çalışan 8 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın verilerine bakıldığında, ebeveyn tutumlarının çocukların okul hazırlığını yordamadığı, çocukların öz düzenleme becerilerinin alt boyutu dikkat/dürtü kontrolü, kaygılı/korkulu davranışları arasında yordayıcılık rolünün bulunduğu ayrıca araştırmadan çocukların kaygılı/korkulu davranışlarının dikkat/dürtü kontrol becerilerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Özbey (2018) araştırmasında, 48-72 ay aralığındaki çocukların motivasyon düzeyleri ile öz düzenleme becerilerini çeşitli değişkenler bağlamında ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 216 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, çocukların öz düzenleme becerileri ile cinsiyeti, baba öğrenim durumu ve mesleği arasında ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca çocukların motivasyon düzeyleri ile öz düzenleme beceri puanları arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Özbey vd. (2018) gerçekleştirdikleri araştırmada, 48-72 ay aralığında okul öncesi eğitim kurumlarına giden çocukların yaşam kaliteleri ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 203 çocuk oluşturmuştur. Geniş aileye sahip çocukların yaşam kalitelerinin çekirdek aileye sahip çocuklara göre daha düşük olduğu ve genel puanlara göre çocukların yaşam kaliteleri ile öz düzenleme becerileri arasında ilişki tespit edilmiştir.

Bayındır ve Ural (2019) çalışmalarında, 60-72 ay aralığında bulunan çocukların öz düzenleme becerilerini bağlanma biçimlerine ve ebeveynlik davranışlarına göre

incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 84 erkek çocuk ve 88 kız çocuk olmak üzere toplam 172 çocuk, anneleri ve öğretmenleri oluşturmuştur. Kişisel bilgi formu ve ebeveynlik araştırma anketi ebeveynler tarafından, öz düzenleme becerileri ölçeği ise öğretmenler tarafından doldurulmuştur. Ayrıca araştırmacıların ve öğretmenlerin iş birliği ile çocuklara hikaye tamamlama testi sessiz bir odada uygulanmıştır. Sonuçlara göre annelerine güvenli bağlanan çocukların öz düzenleme becerilerinin daha iyi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca annelerin itaat odaklı tutumlarının artması, çocukların öz düzenleme becerilerinde azalmaya neden olduğu görülmüştür.

Dağgöl ve Gürşimşek (2019) yaptıkları araştırmada, Kuzey Kıbrıs bölgesi içinde yaşayan 48-72 ay aralığında bulunan okul öncesi çocuklarının öz düzenleme becerileri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 63'ü kız ve 59'u erkek çocuk olmak üzere toplam 122 çocuk ve ebeveynleri oluşturmuştur. Çalışmanın sonucuna göre kız çocuklarının dikkat/dürtü alt boyut puanları ile toplam puanlarının erkek çocuklarının puanlarından daha yüksek düzeyde olduğu ancak cinsiyet değişkenine göre duygusal alt boyutunda ise ilişki görülmediği belirtilmiştir.

Uykan ve Akkaynak (2019) araştırmalarında okul öncesi eğitime devam eden çocukların öz düzenleme ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmanın örneklemini 100 anne oluşturmuştur. Demografik bilgi formunda; cinsiyet, ebeveyn eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, çocuğun okula devam süresi vb. sorular yer almıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet değişkeni dışında eğitim durumları, sosyoekonomik düzey, okul öncesinde geçirilen süre vb. değişkenlerin çocukların öz düzenleme ve ebeveyn tutumlarını etkilediği görülmüştür. Ayrıca demokratik anne baba tutumunun artması halinde çocukların öz düzenleme beceri düzeyinde artış olduğu, otoriter anne baba tutumunun artması halinde de çocukların öz düzenleme beceri düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir.

Ural vd. (2020) araştırmalarında okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme becerileri çeşitli değişkenler yönünden incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini okul öncesine devam eden 48-66 ay arasında 155 çocuk oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından çocuklarla performans odaklı değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Çalışmada çocukların hazzı erteleme, yürütücü kontrol ve sosyal uyum beceri durumları ölçülerek çeşitli görevler çocuklarla birlikte gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların cinsiyet, kardeş sayısı, anne yaşı ve baba yaşı ile öz düzenleme

becerileri arasında anlamlı bir ilişki görülmediği fakat çocuğun kaçınıcı sırada doğduğu, anne-baba öğrenim durumu, aile tipi ve baba çalışma durumu arasında ise anlamlı ilişkiler belirlenmiştir.

Arslan vd. (2021) yaptıkları araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme becerileri bazı değişkenler yönünden incelenmiştir. Araştırmaya 48-72 ay aralığında bulunan 226 çocuğun ebeveynleri katılmıştır. Araştırmanın verileri ebeveynlerin doldurdukları demografik bilgi formları aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda çocukların öz düzenleme becerilerinin cinsiyet, aile gelir düzeyi, yaş, eğitime devam edilen kurum türü ve süresine göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Saraç vd. (2021) araştırmalarında 60-72 ay aralığında bulunan çocukların öz düzenleme becerileri bazı demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmaya 1048'i kız 1043'ü erkek olmak üzere toplam 2091 çocuk katılmıştır. Çalışmanın sonucunda çocukların öz düzenleme becerilerinin cinsiyet değişkeni yönünden kız çocuklarının erkek çocuklarına kıyasla öz düzenleme beceri puanlarının daha yüksek olduğu; annenin ve babanın eğitim durumları yükseldikçe çocukların öz düzenleme puanlarının da yükseldiği tespit edilmiştir. Ayrıca çalışan annelerin çocuklarının öz düzenleme beceri puanlarının çalışmayan annelerin çocuklarına göre daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır.

Aktaş ve Sop (2022) araştırmalarında okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Hatay'da yaşayan 4-6 yaş grubu çocuğu bulunan 392 anne katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla daha iyi dikkat ve davranış düzenleme becerilerine sahip oldukları, çocukların çalışma belleklerinin yaşları ile bağlantılı şekilde değişikliğe uğradığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca doğum sırası ile öz düzenleme beceri puanlarının ilişkili olmadığı görülmüştür.

Gümrükçü (2022) araştırmalarında okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme becerileri ile istendik ve istenmeyen anne tutumları arasındaki bağlantı incelenmiştir. Çalışmaya 48-72 aylık okul öncesi kurumlarına devam eden 208 çocuk ve anneleri katılmıştır. Araştırma verilerine göre, kız çocuklarının öz düzenleme becerileri erkek çocuklarına göre daha yüksek olduğu, cinsiyet değişkenine göre istendik ve istenmedik anne tutumlarının ise değişmediği görülmüştür. Çocukların öz düzenleme becerilerinin istendik anne tutumlarını etkilediği belirtilmiştir.

Maden vd. (2022) araştırmalarda, 4-6 yaş aralığında bulunan çocukların öz düzenleme becerileri ile anne tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 279 anne oluşturmuştur. Araştırmanın verilerine göre, çocukların öz düzenleme becerileri ile anne tutumları, kardeş sayısı, anne eğitim seviyesi arasında ilişki bulunmuştur. z düzenleme becerileri ile cinsiyet ve yaş arasında ilişkinin görülmediğini fakat anne tutumunu etkileyen faktörlerde ise cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve anne eğitim seviyesinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Işıksolu ve Tok (2022) araştırmalarında 60-72 ay aralığında yer alan çocukların öz düzenleme becerileri, sosyal yetkinlikleri ve problem zme becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği alışma Denizli iline bağlı ilçelerde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini 171'i kız 158'i erkek olmak üzere toplam 329 ocuk, onların ebeveynleri ve 24 ğretmen oluşturmuştur. Verilere göre çocukların problem zme becerileri ile öz düzenleme alt boyutlarından Engelleyici Kontrol-Duygu boyutu ile ilişkili olduğu fakat problem zme becerileri ile sosyal yetkinlik arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yurdakul vd. (2022) tarafından yapılan araştırmada 4-6 yaş arasında okul öncesi eğitime devam eden çocukların öz düzenleme becerileri ile prososyal davranışları arasındaki bağlantı incelenmiştir. Araştırmaya Tekirdağ ilinde yaşayan 326 ocuk katılmıştır. Araştırmanın verilerine göre çocukların öz düzenleme becerilerinin artışıyla doğru orantılı şekilde prososyal davranışlarının da yükseldiği grlmştir. Çocukların z düzenleme becerileri cinsiyet değişkenine göre kız çocuklarının hem öz düzenleme hem de prososyal davranışları erkek çocuklarına göre daha yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir.

Arabacı ve Kamaraj (2023) araştırmalarında 48-72 ay aralığındaki okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme beceri düzeyleri incelenmiştir. Çalışmaya Karaman ilinde 90 kız ve 90 erkek olmak üzere 180 ocuk katılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, okul öncesi çocuklarının öz düzenleme becerileri Dikkat/Dürtü Kontrolü alt boyutunda daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca ocukların öz düzenleme beceri puanları ile yaşları arasında ilişki olduğu belirtilmiştir.

Sop (2024) araştırmasında okul öncesi dönemdeki çocukların kaygıları ve yaşam becerilerinde öz düzenlemenin rolünü araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini 48-72 ay arasında aralığında 141 kız ve 162 erkek ocuk olmak üzere toplam 303 çocuğun

ebeveynlerinin görüşleri oluşturmıştır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, kız çocuklarının öz düzenleme ve yaşam beceri puanlarının erkek çocuklarına göre daha yüksek düzeyde olduğu ayrıca çocukların kaygılarının okul öncesi dönemdeki öz düzenleme becerileri üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Çetin ve Kısaoğlu (2024) araştırmalarında anne bildirimlerine göre çocuklarda öz düzenleme becerilerini çeşitli değişkenler yönünden incelemişlerdir. Araştırmaya 5-6 yaş aralığında yer alan 211 çocuk ve anneleri katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, çocukların öz düzenleme becerilerinin orta düzeyde olduğu; kız çocuklarının engelleyici kontrol-duygu puanlarının erkek çocuklarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Anne ve babanın eğitim durumuna göre annesi üniversite mezunu olan çocukların dikkat becerilerinin annesi ilkokul mezunu olan çocuklara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu; babası ilkokul mezunu olan çocukların çalışma belleği ve engelleyici kontrol-davranış alt boyut puanlarının babası diğer üst eğitim durumlarından mezun olan çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu saptanmıştır.

Samar ve Demiriz (2024) araştırmalarında okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme ile sosyal becerileri arasındaki bağlantı incelenmiştir. Araştırmaya kolay ulaşılabilir durum örneklemesi ile 48-66 ay arasında bulunan 241 kız ve 237 erkek çocuk olarak toplam 478 çocuk katılmıştır. Çalışmanın sonucunda, çocukların öz düzenleme ile sosyal becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Öz düzenleme becerileri ile duyguları yönetme becerileri arasında düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ayrıca cinsiyet değişkeninde kız çocuklarının öz düzenleme ve sosyal beceri puanlarının, erkek çocuklarının puanlarından daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırmalar

Taylor vd. (2017) araştırmalarında Batı Sydney de yaşayan ebeveynlerin psikolojik dayanıklılık, stres, ekonomik durum, aile ve yaşam stresörlerinin ebeveynlerin psikolojik sıkıntıları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Uzman görüşmeciler ile ebeveynler arasında bilgisayar destekli telefon görüşmeleri (CATI) gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların seçiminde 4-16 yaş aralığında en az bir çocuklarının olması ve birincil bakımlarından sorumlu olan ebeveynlerin olmasına önem verilmiştir. Çalışmaya 493 ebeveyn dahil edilmiş ve anket aracı çalışma ekibi tarafından geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda ekonomik sorunların (konut güvenliği, kira ödemeleri) psikolojik sıkıntılarla

en güçlü ilişkiyi gösterdiği, ebeveynlerde kişisel dayanıklılığın artmasına bağlı olarak psikolojik sıkıntıların azaldığı; stres faktörlerinin (bakıcı sorunları, iş güvencesizliği ve eş ilişkisi) artmasına paralel olarak ebeveynlerin psikolojik sıkıntılarının da arttığı tespit edilmiştir.

Kındıroğlu (2018) araştırmasında ebeveynlerin psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile çocuklarının sosyal yetkinlik ve davranış durumları incelenmiştir. Örneklemini okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş aralığında bulunan 300 çocuk ve ebeveynleri oluşturmuştur. Araştırma sonucunda ebeveynlerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılaşma görülmediği fakat ebeveynlerin psikolojik dayanıklılıkları ile eğitim ve gelir durumlarına göre anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

Kındıroğlu ve Ekici (2019) araştırmalarında ebeveynlerin psikolojik iyi oluşları ve psikolojik dayanıklılıkları ile 3-6 yaş aralığındaki çocukların sosyal yetkinlik ve davranışları arasındaki bağlantıyı incelemişlerdir. Çalışmaya İstanbul ilinde yer alan Şişli, Küçükçekmece, Avcılar ve Üsküdar ilçelerinde yer alan 8 okulöncesi eğitim kurumunda eğitim gören 3-6 yaş aralığında 300 çocuk ve aileleri katılmıştır. Ebeveynlerin psikolojik dayanıklılıklarının artışına bağlı olarak; çocuklarının kaygı-geri çekilme ve öfke-agresyon düzeylerinde azalma görülmüştür.

Aivalioti ve Perzirkianidis (2020) çalışmalarında aile dayanıklılığının ebeveyn refahı ve dayanıklılık düzeyleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Örneklemini 63 kadın, 20 erkek olmak üzere toplam 83 Yunan ebeveynleri oluşturmuştur. Çalışmanın verileri çevrim içi olarak toplanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, aile dayanıklılığında problemlerle başa çıkma stratejileri bildiren ebeveynlerin refah ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte anneler ve babalar arasındaki aile dayanıklılık düzeylerinin ebeveyn refahı ve ebeveyn dayanıklılığını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin günlük hayatta hayatı bir arada tutmada tutarlılık duygularının en önemli içsel başa çıkma stratejisi olduğu ifade edilmiştir. Çevredeki risklerle başa çıkmada ekonomik düzenlemelerin eşit derece önemli olduğu ayrıca çalışmada sosyal ağları kullanma ve zamanı önceliklendirme gibi dışsal stratejiler belirlenmiştir.

Meriç (2020) araştırmasında okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin şefkat korkusu, öz-anlayış ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri

incelenmiştir. Araştırmaya 190 anne ve 80 baba olmak üzere toplam 270 ebeveyn katılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, ebeveynlerin psikolojik dayanıklılıkları ile cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, sosyoekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Aksoy (2022) araştırmasında annelerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlık düzeyleri ve akademik destek becerileri arasındaki bağlantı incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Van ili Çaldıran ilçesinde okul öncesi eğitime devam eden 36-72 ay aralığında yer alan 317 çocuk ve anneleri oluşturmuştur. Araştırma sonucunda annelerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile anne eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunduğu, üniversite mezunu annelerin psikolojik dayanıklılıklarının diğer eğitim kademlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin artışına bağlı olarak çocuklarının akademik becerilerinde de artış görülmüştür.

Aydın (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada 4-6 yaş grubu çocuklarının kaygı durumları ile annelerin kaygı, psikolojik dayanıklılık ve bilişsel esneklikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Gaziantep ilinin Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerinden 438 çocuğun anneleri katılmıştır. Araştırma sonucunda annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile bilişsel esneklik becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile öğrenim durumları arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşıldığı fakat annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile anne yaşı ve aile geliri arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Polat ve Yaman (2023) araştırmalarında annelerin bilinçli farkındalığı, psikolojik sağlamlığı (dayanıklılığı) ile çocuklarının sosyal yetkinlikleri arasındaki bağlantı incelenmiştir. Araştırmaya 3-6 yaş aralığında çocuğu olan 324 anne katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarında yaş değişkenine göre 36 yaş ve üzerindeki annelerin bilinçli farkındalık düzeylerinin 18-35 yaş arasındaki annelere göre daha iyi oldukları görülmüş fakat annelerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Gelir düzeyi ve çocuk sayısı değişkenleri ile çocukların kırgınlık/saldırganlık davranışları arasında ilişki saptanmıştır. Buna göre tek çocuğu olan annelerin çocuklarının iki ve daha fazla çocuğu olan annelerin çocuklarına göre kırgınlık/saldırganlık davranışlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. İki ve

daha fazla çocuğu olan annelerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin tek çocuğu olan annelere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Aksoy vd. (2023) araştırmalarında annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişki ve çocukların sosyal becerilerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırmaya 48-72 aylık 371 çocuk ve anneleri katılmıştır. Araştırmada annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocuklarının sosyal becerileri arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu, çocukların sosyal becerileri üzerinde annelerin öğrenim durumlarının ve çocuklarının yaşlarının etkisi olduğu ayrıca annelerin psikolojik dayanıklılıklarının çocukların sosyal becerilerindeki değişimlerin yaklaşık olarak 5'te 1'ini ifade ettiği sonucuna varılmıştır.

Dimitriou vd. (2024) araştırmalarında anne ebeveynlik stresinin anne dayanıklılığı üzerindeki etkisini Yunan ve Kıbrıslı anneler çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmaya 1-12 yaş arasında çocuğu olan 151 anne katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarında annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile kardeş sayısı ve öğrenim durumu değişkenleri arasında anlamlı ilişki bulunduğu fakat annelerin yaşı ile anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Gürses vd. (2024) araştırmalarında annelerin psikolojik dayanıklılıkları ve duygu sosyalleştirme stratejilerinin çocukların duygu düzenleme becerileri üzerindeki yordayıcılık rolünü ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Çalışmaya 48-72 ay arasında çocuğu olan 659 anne katılmış ve veriler çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında, annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çocuklarının duygu düzenleme becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Gürler ve Yılmaz (2024) araştırmalarında okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin tükenmişlik düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki bağlantı incelenmiştir. Araştırmaya Adıyaman ilinde ikamet eden ve okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocuğu olan 217 ebeveyn katılmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin psikolojik dayanıklılıkları ile tükenmişlikleri arasında ilişki bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlerin aile geliri ve eğitim düzeyleri arasında ilişki bulunduğu; ancak çocuğun cinsiyeti, çocuk sayısı arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tekin (2024) araştırmasında 0-6 yaş aralığında çocuğu olan çalışan annelerin anksiyete düzeyleri ve yaşam doyumlarında psikolojik dayanıklılığın aracılık rolünü incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 0-6 yaş aralığında çocuğu olan 332 anne oluşturmuştur. Yaşam doyumunu, psikolojik dayanıklılık ve anksiyete değişkenlerinin

birbirleri ile anlamlı ilişki içinde oldukları görülmüştür. Çalışan kadınların psikolojik dayanıklılıkları ile yaş, çocuk sayısı, eğitim durumu değişkenleri arasında ilişki görülmemiştir.

Annelerin Çocuklarının Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarına Yönelik Toleransları ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırmalar

Little (2010) araştırmasında ebeveynlerin inançları ile çocuklarının açık alan oyunları sırasındaki risk alma davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın örnekleminin birinci aşamasını 4-5 yaş aralığında çocuğu olan 38 ebeveynin çocuklarının risk alma davranışları ile ilgili anket doldurmuşlardır. İkinci aşamasını ise 11 anne ve 1 baba oluşturmuştur. Araştırmacılar tarafından çocuklar, ebeveynleriyle çocukları parkta oyun oynarken yaklaşık 20 dakika kadar gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, ebeveynler çocuklarının oyunlarında çocuklarının zorlu oyun araçlarını kullanmaları için teşvik ederek onlara destek olmuşlar ve tüm ebeveynler çocuklarının beceri gelişimleri ve güven duygularını oluşturmak için oyunlarında fiziksel riskler alabilmenin önemi üzerinde durmuşlardır.

Niehues vd. (2013) araştırmalarında annelerin açık hava oyunları içindeki risk farkındalıklarının yeniden şekillenme süreçleri incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini Avustralya, Yeni Güney Galler ve Lidcombe'deki Sidney Üniversitesi çevrelerinden okul öncesine devam eden çocukları olan yaklaşık 150 anne ve 4 eğitimci oluşturmuştur. Çalışmada riskleri yeniden çerçeveleme oturumlarının ses kayıtları, katılımcı değerlendirmeleri ve personeller tarafından tutulan saha notları ile nitel veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, eğitimcilerin ve ebeveynlerin risk algılarını paylaşma, çocuklara açık alanda serbest oyun imkanı sağlayarak çocukların sağlık, güven, mutluluk ve dayanıklılık seviyelerine ulaştıkları sonucuna varılmıştır. Anneler pozitif duyguları, riskli oyunun yararlarını, riskin ve belirsizliğin hayatın bir parçası olduğu konusunda ortak karara vardıklarını ancak yaralanmalar için endişe ettiklerini belirtmişlerdir.

Little (2015) araştırmasında annelerin açık alanlardaki oyunlarda çocuklarının risk alma konusundaki inançları incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 4-5 yaş aralığında yer alan 19 erkek çocuk annesi ve 7 kız çocuk annesi olarak toplam 26 anne oluşturmuştur. Çalışma verileri Sidney'de yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda, annelerin çocuklarının gelişimlerini ve yeni şeyler

keşfetmelerini destekleme konusundaki düşüncelerinin güçlü olduğu belirtilmiştir. Annelerin bu düşünce ve inançlarının, çocukların öz güven, öz saygı ve psikolojik dayanıklılıklarının gelişiminde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kalburan ve İvrendi (2016) araştırmalarında 4-6 yaş arasında çocuğu olan ailelerin ebeveynlik stilleri ve demografik özelliklerinin çocuklarının açık alanda oynadıkları riskli oyunlar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini Denizli ilinde ikamet eden, okul öncesi eğitim kurumlarına giden 4-6 yaş aralığında çocuğu olan 890 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçları arasında, ebeveynlerin çocuklarına karşı çoğu zaman demokratik tutum sergiledikleri ancak bazı durumlarda aşırı koruyucu bir tutum gösterdiklerini ve ender olarak da izin verici ve otoriter tutum sergiledikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca fazla aşırı koruyucu tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının oyunlarında risk almalarına daha az izin verdikleri ve ebeveynlerin eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme durumlarının da azaldığı görülmüştür.

Norcia vd. (2018) araştırmalarında okul öncesi dönemdeki çocukların oyunlarında fiziksel risk almalarının çocukların ve annelerin üzerindeki algıları incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İtalyan kasabalarında yaşayan 4-5 yaş aralığındaki 96 kız ve 107 erkek olmak üzere toplam 203 çocuk, bu çocukların anneleri ve 12 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın bulguları, çocukların istedikleri risk alma düzeylerinin annelerin istediği risk alma düzeylerine göre daha fazla olduğu, gözlemler sonucu çocukların ebeveynlerinin olmadığı okul ortamı içinde oyunlarında risk alırken kendi tercihlerine göre davrandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca erkek çocuklarının istedikleri risk seviyelerinin kız çocuklarının istedikleri risk seviyelerine göre fazla olduğu, yaralanma davranışında cinsiyet değişkenine göre erkek çocuklarının kız çocuklarına kıyasla daha fazla yaralanma davranışları gösterdikleri tespit edilmiştir.

Sandseter vd. (2019) Avrupa’da yaşayan ebeveynlerin ve ECEC uygulayıcılarının arasında çocuk oyunlarındaki algılarının araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Yunanistan, Portekiz, Estonya, Hırvatistan ve Norveç’te ikamet eden 32 ECEC uygulayıcısı ve 184 ebeveyn oluşturmuştur. Sonuçlarına bakıldığında, Norveçli ebeveynlerin ve ECEC uygulayıcılarının güney Avrupa ülkelerinde yaşayan ebeveynlere göre çocuk oyunlarına karşı riskten daha az kaçınma eğilimi gösterdikleri, tüm ülkelerde trafik ve yabancı tehlikesinin açık hava oyunları için engel oluşturduğu ortaya

çıkmiştir. Yunan ebeveynleri, oyun alanlarının eksikliği ve oyun tesislerinin yeterli olmayan donanımlarının çocukların dışarıda oyun oynamalarına engel olduklarını belirtmişlerdir.

Yurt ve Keleş (2019) tarafından yapılan araştırmada çocukların sevdikleri risk seviyeleri ile annelerinin algıladıkları oyunlardaki risk denetimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini Marmara ve Karadeniz bölgelerinde yaşayan 4-5 yaş aralığında yer alan 103 çocuk oluşturmuştur. Görüşme yöntemine dayalı çocuklara 12 çizim seti ve çizim setleri ile ilgili sorular sorulmuştur. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, çocukların yüksek hızlı oyunlar için yüksek risk seviyelerini barındıran oyunları, tehlikeli unsur içeren oyunlar içinde düşük risk seviyelerini barındıran oyunları daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir. Çocukların cinsiyet değişkenine göre erkek çocuklarının riskli oyun kategorileri içinde olan büyük yükseklikte oynama, tehlikeli unsurlar ve tehlikeli aletlerle oynanan oyunlarda kız çocuklarından daha fazla risk almak istedikleri sonucuna varılmıştır.

Karaca ve Aral (2020) araştırmalarında anne babaların çocuklarının oynadıkları riskli oyunlarla ilgili düşüncelerini etkileyen etmenler araştırılmıştır. Çalışmaya Afyonkarahisar ilinde 400 anne ve 250 baba olmak üzere toplam 650 kişi katılmıştır. Çalışma sonucunda çocukların cinsiyeti ile ebeveynlerin riskli oyunlara izin verme durumları arasında farklılık tespit edilmemiştir. Ailedeki çocuk sayısı, anne baba öğrenim durumu değişkenleri ile ebeveynlerin riskli oyunlara izin verme görüşleri arasında ilişkinin varlığı ayrıca tek çocuğu olan ebeveynlerin riskli oyunlara izin verme oranının daha fazla çocuğu olan ebeveynlere göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Sevim ve Dümenci (2020) araştırmalarında 4-5 yaş aralığında yer alan çocukların riskli oyunlarla ilgili algıları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara'da okul öncesi eğitime devam eden 13 kız ve 17 erkek çocuk olmak üzere toplam 30 çocuk, 30 anne ve 24 baba olmak üzere toplam 54 ebeveyn oluşturmuştur. Çalışmada çocuklar için risk algısı, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve çocukların çizimleri incelenmiştir. Ebeveynlere de aile tutumlarını belirlemek amacıyla ölçek uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, ebeveynlerin genellikle demokratik tutum sergilemelerine rağmen, çocuklarının açık

alandaki bulunan tehlikeli durumlar nedeniyle ebeveynleri ve öğretmenleri tarafından uyarıldıkları tespit edilmiştir.

Elmallı (2021) araştırmasında ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarının riskli oyunlarına izin verme durumları ile çocukların sosyal becerileri düzeyleri ve problem davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya İstanbul Sultangazi ilçesinde okul öncesi eğitime devam eden 48- 66 ay aralığında 253 çocuk ve ebeveynleri katılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, annelerin çocuklarının riskli oyunlara katılmalarına izin verme oranların babalara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin riskli oyunlara izin verme düzeyleri ile öğrenim durumları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlerin riskli oyunlara izin verme düzeyleri ile çocukların sosyal becerileri arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu fakat çocukların problem davranışları arasında ise negatif yönde bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Waddington ve Pearson (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynlerinin riskli oyunlara karşı engel koyma ve kolaylaştırma ile ilgili bakış açıları incelenmiştir. Araştırmaya 4-5 yaş aralığında çocuğu olan 7 anne, 2 baba ve 1 yasal veli olmak üzere 10 ebeveyn katılmıştır. Çalışmada yarı yapılandırılmış sorular yoluyla ebeveynlerin riskli oyunlar hakkındaki görüşleri ve deneyimleri araştırılmıştır. Görüşmeler sonucunda riskli oyunlara karşı engellerde yaralanma korkusu, dil kullanımı, ebeveynlik tarzı, coğrafya yer alırken, kolaylaştırıcılar da ise, gelişim, özerklik, akran görüşleri ile ilgili temalar ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin çoğunluğu çocuklarının oyunlarında risk aldıklarını bildirmiştir. Kırsal ve kentsel yaşantı yerleri arasındaki farklılıkların da incelendiği araştırmada kırsal alanlarda yaşayan ebeveynlerin daha geniş açık alanlarının olması ve bu alanların güvenli görünmesi nedeniyle kentsel bölgelerde yaşayan ebeveynlere göre çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme durumlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Mart (2021) gerçekleştirdiği çalışmada ebeveynlerin açık hava aktivite algıları yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini Konya ilinde anaokuluna devam eden çocuğu olan 29'u anne ve 1'i baba olmak üzere toplam 30 ebeveyn oluşturmuştur. Sonuçlara göre, ebeveynler açık hava etkinlikleriyle ilgili olumlu duygular hissetseler bile, çocuklarının oyunları sırasında hem çevre ile ilgili hem de çocuklarının fiziksel zarar görme ihtimalleri ile ilgili güvenlik endişelerinden

bahsetmişlerdir. Açık hava etkinliklerinin bilişsel, sosyal, dil gelişimi ve özgüven açısından yararlarının çocukların gelişimleri üzerinde pozitif yönde etkileri olduğu sonucuna varılmıştır.

Çevirme (2022) araştırmasında 4-6 yaş aralığında yer alan çocukların annelerinin riskli oyunlara izin verme düzeyleri ile çocuklarının öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya Kabük il merkezinde ikamet eden, çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 318 anne katılmıştır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında, annelerin riskli oyuna izin verme düzeyleri ile çocuklarının öz düzenleme becerileri arasında ilişki olduğu görülmüştür.

Bora ve Kılıç (2023) araştırmalarında okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının riskli oyun oynamalarına izin verme durumları ile çocukların problem davranışları ve sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 48-66 ay aralığında bulunan 114 kız ve 139 erkek çocuğu olmak üzere toplam 253 çocuk, 193 anne ve 60 baba oluşturmuştur. Çalışma sonucunda ebeveynler çocuklarının riskli oyun oynamalarına izin verme düzeylerinin çocukların sosyal becerilerini ve problem davranışlarını etkilediği tespit edilmiştir.

Sturges vd. (2023) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, ebeveynlerin ve çocuklardan sorumlu olan çalışanların yüksek riskli bir park ortamında çocuklarının oynamalarını ve öğrenmelerini desteklemedeki rolü incelenmiştir. Araştırmaya 302 ebeveyn ve bakıcı katılmıştır. Çalışmada önce nicel veriler sonra da nitel veriler elde edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, ebeveynlerin ve bakıcıların çocuklarının parkta oyunları sırasında risk alma davranışlarına güçlü desteklerinin olduğu görülmüştür. Riskli oyunların çocukların beceri gelişimi, fiziksel refah ve sosyal etkileşimlerine katkıları olduğu tespit edilmiştir.

Kahraman vd. (2024) araştırmalarında okul öncesi çocuğu olan annelerin oyunda risk alma toleransları ile çocukların mizaç ve çeşitli değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 3-6 yaş aralığında çocuğu olan 146 anne katılmış ve veriler çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Araştırmanın verilerine bakıldığında, çocuklarını her gün açık havada dışarı çıkmasını sağlayan annelerin çocuklarının oyunlarında risk alma tolerans puanlarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukların mizaç özelliklerinin aktiflik alt boyutu ile annelerin riskli oyunlara izin verme durumları arasında pozitif yönde ilişki görülmüştür. Ayrıca çocukların aktivite düzeylerinin

artması ile annelerin çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme düzeylerinin de doğru orantılı şekilde arttığı vurgulanmıştır.

Çelik, Karaca ve Kaya (2024) araştırmalarında annelerin riskli oyun algıları ile çocuklarının benlik kavramları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini Şanlıurfa iline bağlı okul öncesine devam eden 257 çocuk ve bu çocukların anneleri oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, annelerin çocuklarının riskli oyun oynamalarına ilişkin olumlu inançlarının çocuklarda yüksek öz-kavram puanlarıyla ilişkili olduğu, anne kaygısının yüksek düzeyde olması ise çocuklarda düşük öz-kavram puanlarını etkilediği görülmüştür. Ayrıca araştırmada cinsiyet değişkenine göre annelerin riskli oyun hakkındaki pozitif inançlarının kız çocuklarında daha yüksek düzeyde öz-kavram puanlarını etkilediği belirtilmiştir.

Ünlüer, Çiçek ve Derman (2024) araştırmalarında X ve Y kuşağı ebeveynlerinin çocuklarının riskli oyun oynamalarına izin verme durumları karşılaştırılmıştır. Çalışmaya 4-6 yaş aralığında çocuğu olan 415 ebeveyn katılmıştır. Ebeveynlerin genellikle çocuklarının riskli oyunlara dahil olmalarına izin vermedikleri tespit edilmiştir.

Ryan vd. (2024) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ebeveynlerin çocuklarının oyunlarındaki risk algıları ve çocuklarının cinsiyetleriyle ilişkisi araştırılmıştır. Çalışmaya İngiltere’de okul öncesi dönemde yer alan 3-4 yaşları arasındaki çocukların 88 ebeveyni katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, çocukların oyun aktiviteleri arasındaki riskleri algılamada annelerin babalara göre daha fazla riskleri algıladıkları görülmüştür. Çocukların cinsiyetinin ebeveynlerin risk algılarında etkili olmadığı ve ebeveyn kaygısının da risk algısıyla güçlü bir ilişki içinde olmadığı tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Bozkur (2024) araştırmalarında annelerin çocuklarının oyunlarında aldıkları risk toleransları, ebeveynlik stilleri ve çocuklarının oyunlarında risk alma davranışları incelenmiştir. Araştırmaya okul öncesi eğitime devam eden çocuğu olan 324 anne katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, annelerin yaşı, eğitim düzeyi, ebeveynlik tutumları ile çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme eğilimleri arasında ilişki bulunmuştur.

Ulusal ve uluslararası çalışmalar incelendiğinde, tipik gelişim gösteren 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme beceri düzeylerinin bilişsel stratejiler belirlemeyi, 21.yüzyıl

problem çözme becerilerinde görülen gelişimleri, sosyal iletişimdeki ilerlemeleri ve içinde buldukları dönem becerilerinin ileride birçok gelişimin temelini oluşturduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin annelerin risk faktörleri ile baş etme becerilerini, sınırları belirleme durumlarını, hayata karşı pozitif bakabilme düzeylerini etkiledikleri vurgulanmıştır. Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarına bakıldığında ebeveynlerin tutumları, oyun ortamları, risk alma durumları ile ilgili araştırmaların çocukların risk alma davranışlarını etkiledikleri ileri sürülmüştür. Fakat alanyazında 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının incelendiği araştırmaya rastlanmamıştır. Bu üç kavramın birbirini etkilediği düşünülmekte ve bu araştırma ile etki düzeylerine bakılarak alanyazına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM 3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizinde izlenen yöntemlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile hazırlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, “En az iki değişken arasında bağımsız değişkene göre gruplar oluşturularak, bağımlı değişkene göre gruplar arasında fark olup olmadığının incelenmesidir” (Karasar, 2020). Araştırmada, 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları incelenmiştir.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Avrupa Yakası’nda, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi anaokulları, anasınıfları ve ortaokul bünyesinde yer alan uygulama anasınıflarında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş çocuklarının anneleri oluşturmaktadır. Annelerin araştırmaya dahil edilmesinin nedeni; çocuklarına genellikle birincil bakım veren kişiler olmaları, çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmeleri, onların duygusal, sosyal ve davranışsal gelişimlerini yakından gözlemleyebilmeleri (Erdoğan ve Zelyurt, 2016), çocuklarıyla pozitif iletişim kurabilmeleri (Höl, 2017) ve çocukların gelişimlerini destekleme açısından kritik bir role sahip olmalarıdır.

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı (MEB, 2024) verilerine göre, araştırmanın hedef evrenini, İstanbul’un Avrupa Yakası’nda yer alan ve okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş aralığındaki toplam 114.263 çocuk bulunmaktadır. Araştırmada İstanbul İli Avrupa Yakası’nda yer alan ilçeler çalışma

evreni kapsamında değerlendirilmiştir. Örneklem alınacak ilçeler, Türkiye İstatistik Kurumu'nun İstanbul İli sosyoekonomik düzey verileri (TÜİK, 2023) doğrultusunda orta sosyoekonomik düzeyde bulunan ilçeler arasından basit tesadüfi örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Basit tesadüfi örneklem yöntemi, evrendeki her birimin örneklem seçilme şansının eşit olduğu, temsiliyet düzeyi yüksek olasılıklı örneklem türlerinden biridir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu doğrultuda, Avrupa Yakası'nda yer alan Şişli, Arnavutköy, Gaziosmanpaşa, Eyüpsultan, Avcılar ve Kağıthane ilçeleri örneklem dahil edilmiştir.

Belirlenen ilçelerdeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi anaokulları, bağımsız anasınıfları ve ortaokullar bünyesinde yer alan uygulama anasınıfları arasından okullar, kolayda örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Kolayda örneklem yöntemi, araştırmacıya ulaşılabilir ve veri toplaması pratik olan bireyler üzerinde çalışmayı mümkün kılan, olasılıklı olmayan örneklem türlerinden biridir (Büyüköztürk vd., 2022).

Araştırmada, minimum örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde, evrenin bilindiği durumlarda kullanılan aşağıdaki formül esas alınmıştır (Büyüköztürk vd., 2018):

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq}$$
$$n = \frac{114.263 \times (1,96) \times (1,96) \times (0,5) \times (0,5)}{(0,05) \times (0,05) (114.263-1) + (1,96) \times (1,96) \times (0,5) \times (0,5)} = 383$$

Yapılan hesaplama sonucunda, araştırma için minimum 383 kişilik bir örneklem büyüklüğü yeterli görülmüştür. Ancak araştırmanın gücünü artırmak ve temsiliyeti daha da geliştirmek amacıyla bu sayının üzerine çıkılmış ve toplam 463 anneden veri toplanmıştır. Örneklem dahil edilen çocuklarda tipik gelişim gösterme kriteri aranmış, ayrıca örneklemde cinsiyet dengesi gözetilmiştir. Belirlenen okullardaki bu kriterlere uygun tüm anneler çalışmaya gönüllülük esasına dayalı olarak dahil edilmiştir.

Tablo 3.1. Annelerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Özellikler	Gruplar	n	%
Annenin Yaşı	35 yaş ve altı	262	56,6
	36 yaş ve üzeri	201	43,4
Anne Öğrenim Durumu	İlkokul	39	8,4
	Ortaokul	58	12,5
	Lise	145	31,3
	Üniversite	189	40,8
	Lisansüstü	32	6,9
İkamet Yeri	Arnavutköy	56	12,1
	Avcılar	69	14,9
	Eyüpsultan	117	25,3
	Gaziosmanpaşa	97	21,0
	Kağıthane	56	12,1
	Şişli	68	14,7
Babanın Yaşı	35 yaş ve altı	148	32,0
	36 yaş ve üzeri	315	68,0
Baba Öğrenim Durumu	İlkokul	48	10,4
	Ortaokul	58	12,5
	Lise	159	34,3
	Üniversite	170	36,7
	Lisansüstü	28	6,0
Algılanan Gelir Düzeyi	Düşük	64	13,8
	Orta	304	65,7
	Yüksek	95	20,5
Toplam		463	100,0

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere örneklem grubundaki annelerin yaş değişkenine bakıldığında, (262) %56,6’sı 35 yaş ve altı, (201) %43,4’ü 36 yaş ve üzeri yaşta olduğu, babaların ise, (148) %32’si 35 yaş ve altı, (315) %68’i 36 ve üzeri yaşta oldukları görülmektedir. Annelerin öğrenim durumlarında (39) %8,4’ü ilkokul, (58) %12,5’i ortaokul, (145) %31,3’ü lise, (189) %40,8’i üniversite ve (32) %6,9’u lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Babaların öğrenim durumlarına bakıldığında ise, (48) %10,4’ü ilkokul, (58) %12,5’i ortaokul, (159) %34,3’ü lise, (170) %36,7’si üniversite ve (28) %6’sı lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Anne bildirimlerine göre algılanan gelir düzeyi değişkenine bakıldığında, (64) %13,8’i düşük, (304) %65,7’si orta ve (95) %20,5’i yüksek gelir düzeyinde oldukları görülmektedir. Örneklem

grubunun ikamet yeri değişkenine göre, (56) %12,1'i Arnavutköy, (69) %14,9'u Avcılar, (117) %25,3'ü Eyüpsultan, (97) %21'i Gaziosmanpaşa, (56) %12,1'i Kağıthane ve (68) %14,7'si Şişli'de ikamet ettiği görülmektedir.

Tablo 3.2. Çocukların Kişisel Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Özellikler	Gruplar	n	%
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	241	52,1
	Erkek	222	47,9
Çocuğun Yaşı	4 yaş	69	14,9
	5 yaş	228	49,2
	6 yaş	166	35,9
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	130	28,1
	İki kardeş	232	50,1
	Üç kardeş	75	16,2
	Dört ve üzeri	26	5,6
Doğum Sırası	İlk çocuk	225	48,6
	İkinci çocuk	173	37,4
	Üçüncü çocuk	50	10,8
	Dördüncü ve sonraki	15	3,2
	Toplam	463	100,0

Tablo 3.2'de görüldüğü üzere örneklem grubunda anne bildirimlerine göre yer alan çocukların cinsiyet değişkenine göre (241) %52,1'i kız ve (222) %47,9'u erkek olduğu, çocuğun yaşı değişkenine göre (69) %14,9'u 4 yaşında, (228) %49,2'si 5 yaşında ve (166) %35,9'unun 6 yaşında olduğu görülmüştür. Çocukların kardeş sayısı değişkenine göre (130) %28,1'i tek çocuk, (232) %50,1'i iki kardeş, (75) %16,2'si üç kardeş, (26) %5,6'sının ise Dört ve üzeri kardeşe sahip olduğu, çocukların doğum sırası değişkenine bakıldığında (225) %48,6'sı ilk sırada, (173) %37,4'ü ikinci sırada, (50) %10,8'i üçüncü sırada, (15) %3,2'sinin ise dördüncü ve daha sonraki sırada doğduğu tespit edilmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verileri 4-6 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynler ve çocuklarına ilişkin bilgilerin yer aldığı “Kişisel Bilgi Formu”, çocukların öz düzenleme becerilerini ölçmek için “4-6 yaş Çocuklarda Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Anne Formu”, annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini ölçmek için “Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YPDÖ)” ve annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarını ölçmek için “Oyunda Risk alma Tolerans Ölçeği (ORAT)” kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu (EK-1) çocuklar ve ailelerin sosyodemografik özellikleri ile ilgili bilgileri toplamak amacıyla oluşturulmuştur. Kişisel bilgi formunun içinde yer alan sorular arasında çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, kardeş sayısı, çocuğun doğum sırası, anne yaşı, annenin öğrenim durumu, ikamet yeri, baba yaşı, babanın öğrenim durumu, algılanan gelir düzeyi değişkenlerini içeren toplam 10 soru bulunmaktadır. Araştırmaya katılan annelere kişisel bilgi formları ile toplanan verilerin araştırma kapsamı dışında kullanılmayacağı ifade edilerek bilgiler toplanmıştır.

4-6 Yaş Çocuklarda Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ)

Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) anne formu, 4-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin bildirimlerine dayalı olarak çocuklarının öz düzenleme becerilerini ölçen toplam 20 maddeden oluşan beşli likert tipli bir ölçektir. Bu ölçek Erol ve İvrendi tarafından 2018 yılında geliştirilmiştir. Ölçek, 4-6 yaş arasında çocukları olan annelere uygulanmaktadır. Ölçeğin dört alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında; dikkat (6 madde), çalışma belleği (5 madde), engelleyici kontrol-duygu (5 madde), engelleyici kontrol-davranış (4 madde) olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Dikkat boyutunun maddeleri: 1, 2, 3, 4, 5, 6; çalışma belleği boyutunun maddeleri: 7, 8, 9, 10, 11; engelleyici kontro-duygu boyutunun maddeleri: 12, 13, 14, 15 ve 16; engelleyici kontro-davranış boyutunun maddeleri ise 17, 18, 19 ve 20 olarak belirlenmiştir. Ölçek maddeleri beşli Likert tipi derecelendirme “1-Hiçbir Zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Çoğunlukla, 5-Her Zaman” şeklindedir. Ölçeğin alt boyutlarını incelediğimizde; Dikkat, bir noktaya odaklanabilme becerisidir. Çalışma belleği, öğrenilen bilgileri ve öğeleri parçalarına ayırarak istenildiği zaman geriye

çağırılabilmesidir. Engelleyici kontrol-duygu, duygularını kontrol edebilme düzeyidir. Engelleyici kontrol-davranış, davranışlarını kontrol edebilme düzeyidir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının 0,90 olduğu, genel güvenilirlik puanının 0,90 olduğu ve alt boyut puanlarının da 0,75 ile 0,89 arasında olduğu görülmüştür. Bu güvenilirlik katsayılarının oldukça güvenilir bir yapıda olduğu söylenebilir (Erol ve İvrendi, 2018). Ölçeğin örnek maddeleri EK-2’de sunulmaktadır.

Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YPDÖ)

Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, 2003 yılında Friborg ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş ve ölçek, yetişkinlerin psikometrik açıdan dayanıklılık düzeylerinin nasıl gerçekleştiğini ölçmektedir. Daha sonra Basım ve Çetin tarafından 2011 yılında Türkçeye uyarlama çalışması yapılmıştır. Ölçek yetişkin bireylere uygulanmaktadır (Basım ve Çetin, 2011). Toplam 33 maddeden ve altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki alt boyutlara bakıldığında; kendilik algısı (5 madde), gelecek algısı (4 madde), yapısal stil (4 madde), sosyal yeterlilik (6 madde), aile uyumu (6 madde), sosyal kaynaklar (7 madde) olmak üzere 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin tercih edilme durumunda tanışıklık (aşinalık) ön yargısını ortadan kaldırmak için iki şekilde puanlama yapılmaktadır. İlk kullanımda puanlar arttıkça psikolojik dayanıklılığın artmasının istenmesi durumunda madde puanları cevap kutucuklarında soldan sağa doğru 1, 2, 3, 4 ve 5 olarak değerlendirilmekte ve 1., 3., 4., 8., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 23., 24., 25., 27., 31. ve 33. numaralı madde soruları ters madde olarak puanlanmaktadır. İkinci kullanımda ise puanlar azaldıkça psikolojik dayanıklılığın artması isteniyor ise; cevap kutucukları soldan sağa doğru 5, 4, 3, 2 ve 1 olarak değerlendirilmekte ve ters sorular bu durumda 2., 5., 6., 7., 9., 10., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 26., 28., 29., 30. ve 32. numaralı madde soruları ters madde olarak puanlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında puanlar arttıkça psikolojik dayanıklılığın artması istenmektedir. Bu sebeple ölçeğin ilk kullanım şekline göre puanlama yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarını incelediğimizde; kendilik algısı, bireyin kendi hakkındaki düşünceleri ve kendini tanımlama farkındalığında olmasıdır. Gelecek algısı, bireyin geleceğe dair algılarıdır. Yapısal stil, bireyin güçlü ve zayıf yönleri vb. kişisel özellikleridir. Sosyal yeterlilik, bireyin çevresinden gelen desteğin düzeyini ifade etmektedir. Aile uyumu, bireyin ailesi ile sosyal-duygusal yakınlığı ve ailenin bireye yeterli desteği sağlamasıdır. Sosyal kaynaklar, bireyin sosyal becerilerdeki gücünü ifade

etmektedir. Ölçeğin genel Cronbach Alfa katsayısı çalışan ve öğrenci örneklemeleri için 0,86 olarak hesaplanmıştır. Şematik olarak gerçekleştirilen değerlendirmede psikolojik dayanıklılık düzeyinin (yüksek/düşük) belirlenmesinde kullanılacak puanlama yöntemi serbest bırakılmıştır (Basım ve Çetin, 2011). Anket üzerinden alınabilecek en düşük puan 33, en yüksek puan ise 165'tir (Yağmur ve Türkmen, 2017). Ölçekten alınan puanların artması, yetişkinlerin psikolojik dayanıklılıklarının yüksek düzeyde olduğu anlamına gelmektedir (Bektaş ve Özmen, 2015). Ölçeğin örnek maddeleri EK-3'te sunulmaktadır.

Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği (ORAT)/ The Tolerance to Risk in Play Scale (TRİPS)

Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği (ORAT), Hill ve Bundy tarafından 2012 tarihinde Avustralya'da geliştirilen "The Tolerance of Risk in Play Scale (TRİPS)" adlı ölçek olup 2022 yılında Yılmaz ve Çığ tarafından Türkçe'ye "Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği (ORAT)" ismi ile çevrilerek uyarlama çalışması yapılmıştır. Ebeveynlerin, çocuklarının oyunlarında risk alma durumları ile ilgili tolerans düzeylerini ölçmektedir. Ölçek, 3-13 yaş arasında çocukları olan ebeveynlere uygulanmaktadır (Yılmaz ve Çığ, 2022). Toplam 32 maddeden ve altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki alt boyutlara bakıldığında; büyük yükseklikte oynamak (1), tehlikeli aletlerle oynamak (2), tehlikeli doğal unsurlara yakın oynamak (3), itiş-kakış oyunları oynamak (4), gözetimden uzak/gözden kaybolacak uzaklıkta oynama (5) ve yüksek hız içeren oyunlar oynamak (6) olmak üzere 32 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan 32 maddenin 31'i 'evet (1)' ya da 'hayır (0)' cevabı içeren sorulardan, ilk madde de ise, katılımcılardan 'çocuğunuzu günlük riskleri alması için ne kadar cesaretlendirirsiniz?' sorusuna 0 ile 100 aralığında bir puan vermeleri istenmiştir. Ölçeğin değerlendirilmesinde puanlar toplanarak ölçek toplam puanı hesaplanır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, annelerin çocuklarının oyunlarında risk almalarına daha fazla tolerans gösterdiklerini; değerlendirmede alınan düşük puanlar ise daha az tolerans gösterdiklerini ifade etmektedir.

Hill ve Bundy (2012) araştırmalarında net bir kesme noktası veya düşük, orta, yüksek gibi gruplandırmalar yapılmamıştır. Ölçeğin genel güvenilirlik puanı incelendiğinde 0,85 ile yüksek derecede güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yılmaz ve Çığ, 2022). Ölçeğin örnek maddeleri EK-4'te sunulmaktadır.

Bu araştırma verilerinden elde edilen güvenirlik analizleri Tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3.3. Ölçek Güvenirlik Analizi Sonuçları

ÖDBÖ	Madde Sayısı	Güvenirlik Katsayısı
Dikkat	6	0,76
Çalışma Belleği	5	0,77
Engelleyici kontrol-Duygu	5	0,76
Engelleyici kontrol-Davranış	4	0,75
Toplam	20	0,85
YİPDÖ	33	0,86
ORAT	32	0,78

Tablo 3.3. incelendiğinde, 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği’nin (ÖDBÖ) alt boyutlarına ait Cronbach Alfa güvenirlik katsayılarının sırasıyla; dikkat için .76, çalışma belleği için .77, engelleyici kontrol-duygu için .76 ve engelleyici kontrol-davranış için .75 olduğu görülmektedir. Bu değerler, her bir alt boyutun oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçeğin toplam güvenirlik katsayısı ise .85 olup yüksek düzeyde iç tutarlılığa işaret etmektedir. Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği’nin (YİPDÖ) genel güvenirlik katsayısı .86 olarak hesaplanmış ve bu değer de ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği (ORAT) ise Kuder-Richardson (KR-20) yöntemiyle değerlendirilmiş ve .78 güvenirlik katsayısına ulaşılmıştır. Bu değer, ölçme aracının yeterli düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak, her üç ölçeğin güvenirlik katsayılarının .70’in üzerinde olması, söz konusu ölçme araçlarının bu araştırma kapsamında güvenilir bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir (Büyüköztürk vd., 2018).

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş aralığındaki çocukların anneleri ile gerçekleştirilen araştırmaya 463 anne katılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin geliştirme ve uyarlama çalışmalarını yapan araştırmacılar ile mail yoluyla iletişime geçilerek yasal ve etik için gerekli izinler alınmıştır (EK-5). Bu çalışma kapsamında araştırma yapabilmek amacıyla İstanbul Okan Üniversitesi’nin Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu’ndan 10.01.2024 tarih ve 172/45 sayılı kararı ile etik kurul

onayı alınmıştır (EK-6). Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı’ndan araştırma izni alınarak (EK-8) veriler toplanmaya başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı’ndan alınan izin belgesi ile okullar kolayda (uygun) örnekleme yöntemi ile belirlenerek tek tek aranmış ve araştırmaya katılım sağlama konusunda istekli olan okullara gidilmiştir. Araştırmacı tarafından okullarda okul yönetimi, öğretmenlere ve annelere çalışmanın içeriği anlatılmıştır. Okul yönetiminin ve öğretmenlerin desteği ile annelere ulaşılarak anketler dağıtılmış ve bir hafta sonra okullara tekrar gidilerek anketler araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Verileri toplama aşamasında “Gönüllü Onam Formu (EK-7)” ile gönüllülük esasına dayanarak veriler annelerden toplanmıştır. Annelere bilgilerinin gizliliği hakkında ve formları nasıl dolduracakları hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma sürecinde toplam 538 anket toplanmıştır. Ancak eksik veri içeren ya da dahil edilme kriterlerini karşılamayan 75 anket veri setinden çıkarılmıştır. Geriye kalan 463 anket verisi istatistiksel analizlerde kullanılmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık üç hafta sürmüştür.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma sonucunda elde edilen veriler Microsoft Excel ortamına tek tek girilmiş ve ardından istatistiksel analizler için SPSS programına aktarılmıştır. Katılımcılara ait kişisel bilgiler frekans ve yüzde dağılımlarıyla analiz edilmiştir. Ölçeklerden elde edilen verilerin normallik dağılımı, Kolmogorov-Smirnov testi, çarpıklık ve basıklık katsayıları, histogram ve Q-Q plot grafiklerine göre değerlendirilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3.4’te sunulmuştur.

Tablo 3.4. Ölçek Puanları Normallik Dağılımları

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov				
	n	Çarpıklık	Basıklık	Statistic	Sig.
ÖDBÖ Toplam	463	-0,136	-0,258	0,042	0,045
Dikkat	463	-0,183	-0,375	0,067	0,000
Çalışma Belleği	463	-0,914	-0,060	0,186	0,000
Engelleyici kontrol-Duygu	463	-0,460	-0,336	0,107	0,000
Engelleyici kontrol-Davranış	463	0,047	-0,317	0,075	0,000
YİPDÖ	463	-0,476	-0,505	0,077	0,000
ORAT	463	0,115	-0,295	0,069	0,000

Normallik analizleri sonucunda, çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığında yer alması (Uysal ve Kılıç, 2022) ve grafiksel göstergelerin normal dağılım varsayımını desteklemesi nedeniyle parametrik testler tercih edilmiştir. İkili kategorik değişkenlerle ölçme araçlarının alt ve toplam puanları arasındaki karşılaştırmalar için bağımsız örneklem t testi, üç ve üzeri gruplar arasındaki karşılaştırmalar için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson korelasyon katsayısı, anlamlı etki için ise basit regresyon analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiş, ANOVA sonucunda anlamlı fark tespit edilmesi durumunda Tukey testi ile farkın kaynağı belirlenmiştir.

4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerilerinin annelerinin psikolojik dayanıklılıklarını ve çocuklarının oyunda risk almalarına yönelik toleranslarını yordayıp yordamadığının belirlenmesinde basit regresyon analizi uygulanmıştır.

BÖLÜM 4. BULGULAR

Bu araştırmada, okul öncesi kurumuna devam eden 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri, annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde belirlenen amaçlar doğrultusunda annelerin bildirimlerine göre toplanan bilgiler ile ilgili bulgular ve yorumlar bulunmaktadır.

4.1.ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ İLE ANNELERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI VE ÇOCUKLARININ OYUNLARDAKİ RİSK ALMA DAVRANIŞLARINA YÖNELİK TOLERANSLARININ BETİMSSEL ANALİZ SONUÇLARI

Çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının ölçek ortalama puanlarına göre betimsel analiz sonuçları Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ), Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) ve Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Ortalama Puanları Betimsel Analiz Sonuçları

Ölçekler	n	Min.	Max.	Ortalama ($\bar{x}$)	Standart Sapma (S)
ÖDBÖ	463	53,00	100,00	79,45	9,06
YİPDÖ	463	64,00	160,00	127,48	18,41
ORAT	463	3,00	22,00	12,33	3,96

Tablo 4.1 incelendiğinde 4-6 yaş çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) anne formunun minimum puanları 53,00, maximum puanları 100,00 olup, genel ortalama puanları 79,45’tir. Ortalama puanlara göre çalışmadaki çocukların öz

düzenleme becerilerinin ortanın üzerinde yüksek olduğu söylenebilir. Örneklem grubundaki annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) minimum puan ortalamaları 64,00, maximum puan ortalamaları 160,00 olup, genel ortalama puanları 127,48'dir. Ortalama puanlara göre annelerin psikolojik dayanıklılıklarının ortanın üzerinde yüksek olduğu söylenebilir. Örneklem grubundaki annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT)'n de minimum ortalama puanları 3,00, maximum ortalama puanları 22,00 olup, genel ortalama puanları 12,33'tür. Ortalama puanlara göre annelerin çocuklarının oyundaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

4.2. ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ (ÖDBÖ) ANNE FORMUNUN KİŞİSEL BİLGİLER DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULARI

Çocukların öz düzenleme becerilerinin cinsiyete göre incelenmesine yönelik bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Çocukların Cinsiyetine Göre t-Testi Sonuçları

Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ)	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	t	p
Dikkat	Kız	241	24,32	3,36	5,036	0,000*
	Erkek	222	22,72	3,47		
Çalışma Belleği	Kız	241	22,85	2,30	1,672	0,095
	Erkek	222	22,48	2,48		
Engelleyici kontrol-Duygu	Kız	241	20,61	3,13	1,428	0,154
	Erkek	222	20,19	3,19		
Engelleyici kontrol-Davranış	Kız	241	12,94	3,23	0,981	0,327
	Erkek	222	12,64	3,38		
Toplam	Kız	241	80,74	9,09	3,230	0,001*
	Erkek	222	78,04	8,84		

*p<0,05

Tablo 4.2'ye göre Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) ile çocukların cinsiyeti arasında iki değerde fark görülmektedir. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Dikkat alt boyutu ve toplam puanları ile çocukların cinsiyeti arasındaki fark anlamlıdır (p<0,05). Kız çocuklarının Dikkat ortalama puanı ($\bar{x}$ =24,32) ve Öz Düzenleme

Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) toplam puanı ($\bar{x}=80,74$) erkek çocukların puanlarından ($\bar{x}=22,72$, $\bar{x}=8,84$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Buna göre kız çocuklarının dikkat başta olmak üzere öz düzenleme becerilerinin erkek çocuklarına göre yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Çalışma Belleği, Engelleyici Kontrol-Duygu ve Engelleyici Kontrol-Davranış alt boyut puanları ise cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin çocukların yaşlarına göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4.3. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Çocukların Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

ÖDBÖ	Yaş	n	$\bar{x}$	S		Kareler		Kareler		
						Toplamı	df	Ortalaması	F	p
Dikkat	4 yaş	69	23,50	3,42	Gruplar arası	41,047	2	20,523		
	5 yaş	228	23,29	3,61	Gruplar içi	5651,070	460	12,285	1,671	0,189
	6 yaş	166	23,94	3,37	Toplam	5692,117	462			
Çalışma Belleği	4 yaş	69	22,44	2,67	Gruplar arası	6,781	2	3,390		
	5 yaş	228	22,65	2,37	Gruplar içi	2651,911	460	5,765	0,588	0,556
	6 yaş	166	22,81	2,31	Toplam	2658,691	462			
Engelleyici kontrol-Duygu	4 yaş	69	20,47	3,02	Gruplar arası	17,368	2	8,684		
	5 yaş	228	20,22	3,20	Gruplar içi	4620,840	460	10,045	0,864	0,422
	6 yaş	166	20,64	3,17	Toplam	4638,207	462			
Engelleyici kontrol-Davranış	4 yaş	69	12,37	3,19	Gruplar arası	24,203	2	12,101		
	5 yaş	228	13,00	3,43	Gruplar içi	5029,517	460	10,934	1,107	0,331
	6 yaş	166	12,69	3,17	Toplam	5053,719	462			
Toplam	4 yaş	69	78,81	9,06	Gruplar arası	114,116	2	57,058		
	5 yaş	228	79,17	9,20	Gruplar içi	37884,636	460	82,358	0,693	0,501
	6 yaş	166	80,09	8,89	Toplam	37998,752	462			

Tablo 4.3'e göre Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) alt boyut ve toplam puanları ile çocukların yaşları arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Buna göre çocukların öz düzenleme becerilerinin yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı söylenebilir.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin kardeş sayısına göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

ÖDBÖ	Kardeş				Kareler		Kareler		F	p	Anlamlı Fark
	Sayısı	n	$\bar{x}$	S		Toplamı	df	Ortalama			
Dikkat	Tek çocuk	130	23,70	3,57	Gruplar arası	10,061	3	3,354			
	İki kardeş	232	23,56	3,52	Gruplar içi	5682,055	459	12,379			
	Üç kardeş	75	23,25	3,50	Toplam	5692,117	462		0,271	0,846	
	Dört ve üzeri	26	23,69	3,18							
Çalışma Belleği	Tek çocuk	130	22,56	2,26	Gruplar arası	9,585	3	3,195			
	İki kardeş	232	22,75	2,37	Gruplar içi	2649,106	459	5,771			
	Üç kardeş	75	22,80	2,52	Toplam	2658,691	462		0,554	0,646	
	Dört ve üzeri	26	22,23	2,94							
Engelleyici kontrol-Duygu	Tek çocuk	130	20,64	3,17	Gruplar arası	154,835	3	51,612			
	İki kardeş	232	20,75	2,99	Gruplar içi	4483,373	459	9,768			
	Üç kardeş	75	19,40	3,26	Toplam	4638,207	462		5,284	0,001*	Fark: Tek çocuk, iki kardeş>üç kardeş
	Dört ve üzeri	26	19,11	3,59							
Engelleyici kontrol-Davranış	Tek çocuk	130	12,55	3,42	Gruplar arası	11,264	3	3,755			
	İki kardeş	232	12,90	3,19	Gruplar içi	5042,455	459	10,986			
	Üç kardeş	75	12,85	3,31	Toplam	5053,719	462		0,342	0,795	
	Dört ve üzeri	26	12,92	3,75							

* p<0,05

Tablo 4.4. Devam

ÖDBÖ	Kardeş		$\bar{x}$	S		Kareler		Kareler		Anlamlı
	Sayısı	n				Toplamı	df	Ortalama	F	p
Toplam	Tek çocuk	130	79,46	9,01	Gruplar arası	222,575	3	74,192		
	İki kardeş	232	79,98	8,80	Gruplar içi	37776,177	459	82,301		
	Üç kardeş	75	78,30	9,52	Toplam	37998,752	462		0,901	0,440
	Dört ve üzeri	26	77,96	10,36						

Tablo 4.4'e göre Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Engelleyici Kontrol-Duygu alt boyut puanları ile çocukların kardeş sayısı arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre tek çocuk ve iki kardeş olan çocukların Engelleyici Kontrol-Duygu alt boyut puanları ($\bar{x}=20,64$, $\bar{x}=20,75$), üç kardeşi olan çocukların puanlarından ($\bar{x}=19,40$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Dikkat, Çalışma Belleği, Engelleyici Kontrol-Davranış alt boyut puanları, toplam puanları ise kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Buna göre üç kardeşi olan çocukların öz düzenleme becerileri alt boyutlarından Engelleyici Kontrol-Duygu durumlarının tek çocuk ve iki kardeşi olan çocuklardan anlamlı düzeyde daha düşük olduğu söylenebilir.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin doğum sırasına göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

ÖDBÖ	Doğum Sırası	n	$\bar{x}$	S		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Dikkat	İlk çocuk	225	23,46	3,57	Gruplar arası	8,615	3	2,872			
	İkinci çocuk	173	23,73	3,55	Gruplar içi	5683,502	459	12,382	0,232	0,874	
	Üçüncü çocuk	50	23,40	3,19	Toplam	5692,117	462				
	4.ve sonraki	15	23,46	3,29							
Çalışma Belleği	İlk çocuk	225	22,56	2,41	Gruplar arası	17,457	3	5,819			
	İkinci çocuk	173	22,79	2,37	Gruplar içi	2641,235	459	5,754	1,011	0,387	
	Üçüncü çocuk	50	23,00	2,17	Toplam	2658,691	462				
	4.ve sonraki	15	22,00	3,04							
Engelleyici Kontrol-Duygu	İlk çocuk	225	20,58	3,06	Gruplar arası	95,091	3	31,697			Fark:
	İkinci çocuk	173	20,59	3,17	Gruplar içi	4543,116	459	9,898			ilk, 2.
	Üçüncü çocuk	50	19,48	3,40	Toplam	4638,207	462		3,202	0,023*	., 4.ve
	4.ve sonraki	15	18,80	3,21							sonraki çocuk
Engelleyici kontrol-Davranış	İlk çocuk	225	12,42	3,27	Gruplar arası	98,481	3	32,827			
	İkinci çocuk	173	13,37	3,18	Gruplar içi	4955,238	459	10,796			Fark:
	Üçüncü çocuk	50	12,74	3,74	Toplam	5053,719	462		3,041	0,029*	İlk
	4.ve sonraki	15	12,00	2,92							çocuk< 2.çocuk
Toplam	İlk çocuk	225	79,04	8,87	Gruplar arası	415,234	3	138,411	1,690	0,168	
	İkinci çocuk	173	80,50	9,15	Gruplar içi	37583,517	459	81,881			
	Üçüncü çocuk	50	78,62	9,07	Toplam	37998,752	462				
	4.ve sonraki	15	76,26	10,29							

* p<0,05

Tablo 4.5'e göre Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Engelleyici Kontrol-Duygu ve Engelleyici Kontrol-Davranış alt boyut puanları ile çocukların doğum sırası arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, birinci ve ikinci sırada doğan çocukların Engelleyici Kontrol-Duygu puan ortalamaları ($\bar{x}=20,58$ ve $\bar{x}=20,59$), üçüncü ve daha sonraki doğum sırasındaki çocuklara göre ($\bar{x}=19,48$ ve $\bar{x}=18,80$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu durum, ilk doğum sırasına sahip çocukların duygu temelli engelleyici kontrollerinin daha gelişmiş olabileceğini göstermektedir. Engelleyici Kontrol-Davranış alt boyutunda ise, ilk sırada doğan çocukların puan ortalaması ($\bar{x}=12,42$), ikinci sırada doğan çocukların ortalamasından ($\bar{x}=13,37$) anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu bulgu, ikinci sırada doğan çocukların davranış temelli engelleyici kontrollerinin ilk çocuklara kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Dikkat ve Çalışma Belleği alt boyutları ile toplam öz düzenleme puanları açısından doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu sonuçlar doğum sırasının çocukların öz düzenleme becerileri üzerindeki etkisinin, yalnızca Engelleyici Kontrol-Duygu ve Engelleyici Kontrol-Davranış alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık göstermekte; Dikkat, Çalışma Belleği ve toplam puan üzerinde belirgin bir etki ortaya koymamaktadır.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerinin yaşına göre incelenmesine yönelik bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Annenin Yaşına Göre t- Testi Sonuçları

ÖDBÖ	Anne Yaşı	n	$\bar{x}$	S	t	p
Dikkat	35 yaş ve altı	262	23,59	3,51	0,279	0,781
	36 yaş ve üzeri	201	23,50	3,50		
Çalışma Belleği	35 yaş ve altı	262	22,58	2,44	-0,948	0,344
	36 yaş ve üzeri	201	22,80	2,34		
Engelleyici kontrol-Duygu	35 yaş ve altı	262	20,40	3,16	-0,032	0,974
	36 yaş ve üzeri	201	20,41	3,18		
Engelleyici kontrol-Davranış	35 yaş ve altı	262	12,77	3,29	-0,225	0,822
	36 yaş ve üzeri	201	12,84	3,33		
Toplam	35 yaş ve altı	262	79,36	8,85	-0,236	0,814
	36 yaş ve üzeri	201	79,56	9,35		

Tablo 4.6'ya göre çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) alt boyut ve toplam puanları ile annelerinin yaşı arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Bir diğer ifadeyle çocukların öz düzenleme becerileri annelerinin yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin babalarının yaşına göre incelenmesine yönelik bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Babanın Yaşına Göre t- Testi Sonuçları

ÖDBÖ	Baba Yaşı	n	$\bar{x}$	S	t	p
Dikkat	35 yaş ve altı	148	23,23	3,65	-1,358	0,175
	36 yaş ve üzeri	315	23,71	3,43		
Çalışma Belleği	35 yaş ve altı	148	22,54	2,47	-0,818	0,414
	36 yaş ve üzeri	315	22,74	2,36		
Engelleyici kontrol-Duygu	35 yaş ve altı	148	20,27	3,26	-0,630	0,529
	36 yaş ve üzeri	315	20,47	3,12		
Engelleyici kontrol-Davranış	35 yaş ve altı	148	12,73	3,27	-0,289	0,773
	36 yaş ve üzeri	315	12,83	3,32		
Toplam	35 yaş ve altı	148	78,79	9,18	-1,067	0,286
	36 yaş ve üzeri	315	79,76	9,01		

Tablo 4.7'ye göre çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) alt boyut ve toplam puanları ile babalarının yaşı arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Diğer bir ifadeyle çocukların öz düzenleme becerileri babalarının yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerinin öğrenim durumuna göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

ÖDBÖ	Anne Öğrenim	n	$\bar{x}$	S	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Dikkat	İlkokul	39	22,10	4,03	Gruplar arası	180,966	4	45,242		
	Ortaokul	58	22,81	3,25	Gruplar içi	5511,150	458	12,033		
	Lise	145	23,71	3,38	Toplam	5692,117	462		3,760	0,005*
	Üniversite	189	23,75	3,49						
	Lisansüstü	32	24,87	3,33						
Çalışma Belleği	İlkokul	39	21,48	3,16	Gruplar arası	80,632	4	20,158		
	Ortaokul	58	22,60	2,64	Gruplar içi	2578,059	458	5,629		
	Lise	145	23,06	2,14	Toplam	2658,691	462		3,581	0,007*
	Üniversite	189	22,60	2,25						
	Lisansüstü	32	22,96	2,44						
Engelleyici kontrol-Duygu	İlkokul	39	18,74	3,51	Gruplar arası	189,393	4	47,348		
	Ortaokul	58	19,75	3,29	Gruplar içi	4448,814	458	9,714		
	Lise	145	20,51	2,93	Toplam	4638,207	462		4,874	0,001*
	Üniversite	189	20,68	3,08						
	Lisansüstü	32	21,53	3,23						
Engelleyici kontrol-Davranış	İlkokul	39	12,35	3,57	Gruplar arası	93,110	4	23,278		
	Ortaokul	58	13,12	3,26	Gruplar içi	4960,609	458	10,831		
	Lise	145	12,97	3,26	Toplam	5053,719	462		2,149	0,074
	Üniversite	189	12,44	3,22						
	Lisansüstü	32	14,06	3,49						
Toplam	İlkokul	39	74,69	11,63	Gruplar arası	1566,803	4	391,701		
	Ortaokul	58	78,29	9,08	Gruplar içi	36431,948	458	79,546		
	Lise	145	80,26	8,05	Toplam	37998,752	462		4,924	0,001*
	Üniversite	189	79,49	8,93						
	Lisansüstü	32	83,43	8,47						

* $p<0,05$

Tablo 4.8'e göre çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Dikkat, Çalışma Belleği, Engelleyici Kontrol-Duygu alt boyut ve toplam puanları ile annelerin öğrenim durumu arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine

yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre annesi ilkokul mezunu olan çocukların Dikkat alt boyut puanları ($\bar{x}=22,10$) annesi lisans üstü mezunu olan çocukların puanlarından ($\bar{x}=24,87$); annesi ilkokul mezunu olan çocukların Çalışma Belleği alt boyut puanları ($\bar{x}=21,48$) annesi lise mezunu olan çocukların puanlarından ($\bar{x}=23,06$); annesi ilkokul mezunu olan çocukların Engelleyici Kontrol-Duygu alt boyut puanları ($\bar{x}=18,74$) annesi lise, üniversite ve lisans üstü mezunu olan çocukların puanlarından ($\bar{x}=20,51$, $\bar{x}=20,68$, $\bar{x}=21,53$); annesi ilkokul mezunu olan çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) toplam puanları ($\bar{x}=74,69$) annesi lise, üniversite ve lisansüstü mezunu olan çocukların puanlarından ($\bar{x}=80,26$, $\bar{x}=79,49$, $\bar{x}=83,43$) anlamlı düzeyde daha düşüktür. Çocukların Engelleyici Kontrol-Davranış alt boyut puanları ise annelerinin öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Buna göre annesi ilkokul mezunu olan çocukların öz düzenleme becerilerinin annesi lise ve üzeri mezunu olan çocuklardan daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin babalarının öğrenim durumuna göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

	Baba				Kareler		Kareler			Anlamlı
ÖDBÖ	Öğrenim	n	$\bar{x}$	S	Toplamı	df	Ortalaması	F	p	Fark
Dikkat	İlkokul	48	22,29	3,23	Gruplar	138,858	4	34,714	2,863	0,023*
					arası					
	Ortaokul	58	23,29	3,39	Gruplar	5553,259	458	12,125		
					içi					
	Lise	159	23,40	3,68	Toplam	5692,117	462			
	Üniversite	170	24,11	3,34						
	Lisansüstü	28	23,75	3,68						

Fark:
ilkokul<
Üniversite

Tablo 4.9. Devam

ÖDBÖ	Baba Öğrenim	n	$\bar{x}$	S	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Çalışma Belleği	İlkokul	48	22,18	2,85	Gruplar arası	37,439	4	9,360		
	Ortaokul	58	22,20	2,77	Gruplar içi	2621,252	458	5,723		
	Lise	159	22,71	2,28	Toplam	2658,691	462		1,635	0,164
	Üniversite	170	22,95	2,22						
	Lisansüstü	28	22,67	2,29						
Engelle-yici kontrol-Duygu	İlkokul	48	19,02	3,34	Gruplar arası	118,125	4	29,531		
	Ortaokul	58	20,43	3,31	Gruplar içi	4520,082	458	9,869		
	Lise	159	20,38	3,17	Toplam	4638,207	462		2,992	0,019*
	Üniversite	170	20,78	2,98						
	Lisansüstü	28	20,60	3,14						
Engelle-yici kontrol-Davranış	İlkokul	48	12,27	3,30	Gruplar arası	35,491	4	8,873		
	Ortaokul	58	12,44	3,20	Gruplar içi	5018,228	458	10,957		
	Lise	159	12,75	3,27	Toplam	5053,719	462		00,810	0,519
	Üniversite	170	13,07	3,37						
	Lisansüstü	28	13,03	3,29						
Toplam	İlkokul	48	75,77	8,55	Gruplar arası	1107,566	4	276,892		
	Ortaokul	58	78,37	9,95	Gruplar içi	36891,185	458	80,548		
	Lise	159	79,26	9,33	Toplam	37998,752	462		3,438	0,009*
	Üniversite	170	80,93	8,49						
	Lisansüstü	28	80,07	8,32						

* p<0,05

Tablo 4.9'a göre çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Dikkat, Engelle-yici Kontrol-Duygu alt boyut ve toplam puanları ile babalarının öğrenim durumu arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre babası ilkokul mezunu olan çocukların Dikkat alt boyut puanları ($\bar{x}=22,29$) babası üniversite mezunu olan çocukların puanlarından ($\bar{x}=24,11$); babası ilkokul mezunu olan çocukların Engelle-yici Kontrol-Duygu alt boyut puanları ($\bar{x}=19,02$) babası üniversite mezunu ola

çocukların puanlarından ($\bar{x}=20,78$); babası ilkokul mezunu olan çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) toplam puanları ($\bar{x}=75,77$) babası üniversite mezunu olan çocukların puanlarından ($\bar{x}=80,93$) anlamlı düzeyde daha düşüktür. Çocukların Çalışma Belleği ve Engelleyici Kontrol-Davranış alt boyut puanları ise babalarının öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Buna göre babası ilkokul mezunu çocukların öz düzenleme becerilerinin babası üniversite mezunu olan çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin algılanan gelir düzeyine göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4.10. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

ÖDBÖ	Algılanan Gelir					Kareler		Kareler		F	p	Anlamlı Fark
	Düzeyi	n	$\bar{x}$	S		Toplamı	df	Ortalaması				
Dikkat	Düşük	64	22,92	4,00	Gruplar arası	48,232	2	24,116				
	Orta	304	23,54	3,36	Gruplar içi	5643,885	460	12,269	1,966	0,141		
	Yüksek	95	24,04	3,57	Toplam	5692,117	462					
Çalışma Belleği	Düşük	64	21,92	2,97	Gruplar arası	45,753	2	22,877				
	Orta	304	22,75	2,28	Gruplar içi	2612,938	460	5,680	4,027	0,018*		Fark: Düşük<Orta, yüksek
	Yüksek	95	22,95	2,23	Toplam	2658,691	462					
Engelleyici kontrol-Duygu	Düşük	64	19,96	3,91	Gruplar arası	94,526	2	47,263				
	Orta	304	20,23	3,05	Gruplar içi	4543,682	460	9,878	4,785	0,009*		Fark: Düşük, orta<Yüksek
	Yüksek	95	21,28	2,81	Toplam	4638,207	462					
Engelleyici kontrol-Davranış	Düşük	64	12,46	3,72	Gruplar arası	14,196	2	7,098				
	Orta	304	12,78	3,16	Gruplar içi	5039,524	460	10,955	0,648	0,524		
	Yüksek	95	13,07	3,46	Toplam	5053,719	462					
Toplam	Düşük	64	77,28	11,08	Gruplar arası	652,298	2	326,149				
	Orta	304	79,31	8,60	Gruplar içi	37346,453	460	81,188	4,017	0,019*		Fark: Düşük<Yüksek
	Yüksek	95	81,35	8,72	Toplam	37998,752	462					

*p<0,05

Tablo 4.10'a göre çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) Çalışma Belleği, Engelleyici Kontrol-Duygu alt boyutları ve toplam puanları ile algılanan gelir düzeyi arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre algılanan gelir düzeyi düşük çocukların Çalışma Belleği alt boyut puanları ($\bar{x}=21,92$) algılanan gelir düzeyi orta ve yüksek çocukların puanlarından ($\bar{x}=22,75$, $\bar{x}=22,95$); algılanan gelir düzeyi düşük ve orta olan çocukların Engelleyici Kontrol-Duygu alt boyut puanları ($\bar{x}=19,96$, $\bar{x}=20,23$) algılanan gelir düzeyi yüksek olan çocukların puanlarından ($\bar{x}=21,28$); algılanan gelir düzeyi düşük olan çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) toplam puanları ($\bar{x}=77,28$) algılanan gelir düzeyi yüksek olan çocukların puanlarından ($\bar{x}=81,35$) anlamlı düzeyde daha düşüktür. Çocukların Dikkat ve Engelleyici Kontrol-Davranış alt boyut puanları ise algılanan gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Buna göre algılanan gelir durumu düşük olan çocukların öz düzenleme becerilerinin daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

4.3. ANNELERİN YETİŞKİNLER İÇİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ (YİPDÖ) PUANLARININ KİŞİSEL BİLGİLER DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR

Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çocuğun cinsiyetine göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4.11. Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Çocukların Cinsiyetine Göre t- testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	t	p
Yetişkinler için	Kız	241	128,58	17,25		
Psikolojik						
Dayanıklılık	Erkek	222	126,28	19,56	1,347	0,179
Ölçeği (YİPDÖ)						

Tablo 4.11'e göre Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile çocuklarının cinsiyeti arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Bir diğer ifadeyle annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri, çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çocuğun yaşına göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.12'de verilmiştir.

Tablo 4.12. Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Çocukların Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

	Yaş	n	$\bar{x}$	S		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
	4 yaş	69	120,82	16,95	Gruplar	4126,424	2	2063,212			
					arası						
YİPDÖ	5 yaş	228	127,65	19,22	Gruplar	152559,205	460	331,650	6,221	0,002*	Fark: 4
					içi						
	6 yaş	166	130,01	17,25	Toplam	156685,629	462				6 yaş

* $p<0,05$

Tablo 4.12'ye göre Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile çocuklarının yaşları arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre 4 yaşında çocuğa sahip annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ($\bar{x}=120,82$), çocuğu 5 ve 6 yaşında olan annelerin puanlarına ($\bar{x}=127,65$, $\bar{x}=130,01$) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bir diğer ifadeyle çocuğu 4 yaşında olan annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çocuğu 5 ve 6 yaşındakilere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu söylenebilir.

Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çocuğun kardeş sayısına göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.13'te verilmiştir.

Tablo 4.13. Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

	Kardeş Sayısı	n	$\bar{x}$	S		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
YİPDÖ	Tek çocuk	130	124,77	17,71	Gruplar arası	3957,035	3	1319,012			
	İki kardeş	232	128,83	18,89	Gruplar içi	152728,593	459	332,742			
	Üç kardeş	75	130,84	17,28	Toplam	156685,629	462		3,964	0,008*	Fark: Üç kardeş>dört ve üzeri
	Dört ve üzeri	26	119,30	17,47							

* $p<0,05$

Tablo 4.13'e göre annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile çocukların kardeş sayısı arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre üç çocuğu olan annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ($\bar{x}=130,84$), dört ve daha fazla çocuğa sahip annelerin puanlarına göre ($\bar{x}=119,30$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle üç çocuğu olan annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha fazla çocuğu olan annelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu söylenebilir.

Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin okul öncesi yaştaki çocuğun doğum sırasına göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4.14. Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

	Doğum Sırası	n	$\bar{x}$	S		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
YİPDÖ	İlk çocuk	225	126,03	17,99	Gruplar arası	3912,345	3	1304,115			
	İkinci çocuk	173	129,71	19,00	Gruplar içi	152773,284	459	332,839			
	Üçüncü çocuk	50	129,98	15,90	Toplam	156685,629	462		3,918	0,009*	Fark: 2., 3. çocuk>4.ve sonraki çocuk
	4.ve sonraki	15	115,20	20,23							

* $p<0,05$

Tablo 4.14'e göre annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile çocukların doğum sırası arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre çocukları, ikinci ve üçüncü sırada doğmuş olan annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ($\bar{x}=129,71$, $\bar{x}=129,98$), çocuğu dördüncü ve daha sonraki sırada doğan annelerin puanlarına ($\bar{x}=115,20$) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle, çocuğu dördüncü ve daha sonraki sırada doğmuş olan annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin anlamlı düzeyde daha düşük olduğu söylenebilir.

Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yaşlarına göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15. Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Yaşlarına Göre t- Testi Sonuçları

	Anne Yaşı	n	$\bar{x}$	S	t	p
Yetişkinler için	35 yaş ve altı	262	126,86	18,13		
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ)	36 yaş ve üzeri	201	128,28	18,79	-0,823	0,411

Tablo 4.15'e göre annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile annelerin yaşı arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Bir diğer ifadeyle annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin anne bildirimlerine göre eşlerinin yaşına ilişkin incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4.16. Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Baba Yaşına Göre t- Testi Sonuçları

	Baba Yaşı	n	$\bar{x}$	S	t	p
Yetişkinler için	35 yaş ve altı	148	127,26	18,13		
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ)	36 yaş ve üzeri	315	127,58	18,57	-0,176	0,860

Tablo 4.16'ya göre annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile babaların yaş grubuna göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$). Bir diğer ifadeyle annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile anne bildirimlerine göre baba yaşları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir.

Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin öğrenim durumlarına göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.17'de verilmiştir.

Tablo 4.17. Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

	Anne				Kareler		Kareler		
	Öğrenim	n	$\bar{x}$	S	Toplamı	df	Ortalaması	F	p
YİPDÖ	İlkokul	39	123,97	18,62	Gruplar arası	2339,151	4	584,788	
	Ortaokul	58	126,46	20,52	Gruplar içi	154346,477	458	337,001	
	Lise	145	129,28	18,65	Toplam	156685,629	462		1,735 0,141
	Üniversite	189	126,18	17,61					
	Lisansüstü	32	133,03	16,77					

Tablo 4.17'ye göre annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile annelerin öğrenim durumu arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Bir diğer ifadeyle annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin babaların öğrenim durumlarına göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.18'de verilmiştir.

Tablo 4.18. Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Babaların Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

	Baba				Kareler		Kareler			Anlamlı Fark
	Öğrenim	n	$\bar{x}$	S	Toplamı	df	Ortalaması	F	p	
YİPDÖ	İlkokul	48	126,81	18,90	Gruplar arası	5414,381	4	1353,595		
	Ortaokul	58	121,00	19,76	Gruplar içi	151271,248	458	330,287		
	Lise	159	131,57	17,65	Toplam	156685,629	462		4,098	0,003*
	Üniversite	170	126,22	18,04						
	Lisansüstü	28	126,46	17,13						

* $p<0,05$

Tablo 4.18'e göre annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile babaların öğrenim durumu arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre babanın ortaokul mezunu olması durumunda annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ($\bar{x}=121,00$) babanın lise mezunu olması durumundaki puanlarına ($\bar{x}=131,57$) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bir diğer ifadeyle eşleri lise mezunu olan annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri eşleri ortaokul mezunu olan annelere göre daha yüksektir.

Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin algılanan gelir düzeyine göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4.19'da verilmiştir.

Tablo 4.19. Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Algılanan Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	S		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p
Düşük	64	125,43	19,11	Gruplar arası	1280,144	2	640,072		
YİPDÖ Orta	304	126,94	18,27	Gruplar içi	155405,484	460	337,838	1,895	0,152
Yüksek	95	130,60	18,23		156685,629	462			
Toplam									

Tablo 4.19'a göre annelerin Yetişkinler için Annelerin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile algılanan gelir düzeyi arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Bir diğer ifadeyle annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri algılanan gelir düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır.

4.4. ANNELERİN OYUNDA RİSK ALMA TOLERANS ÖLÇEĞİ (ORAT) PUANLARININ KİŞİSEL BİLGİLER DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin çocuğun cinsiyetine göre incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4.20. Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre t- Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	t	p
Oyunda Risk Alma	Kız	241	12,41	3,83	0,428	0,669
Tolerans Ölçeği (ORAT)	Erkek	222	12,25	4,11		

Tablo 4.20’ye göre Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile çocuğun cinsiyeti arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Diğer bir ifadeyle annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları çocukların cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin çocuğun yaşına göre incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.21. Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

					Kareler		Kareler		p
Yaş	n	$\bar{x}$	S		Toplamı	df	Ortalaması	F	
4 yaş	69	12,94	3,85	Gruplar arası	60,101	2	30,051	1,916	0,148
ORAT	5 yaş	228	11,99	3,80	Gruplar içi	7215,661	460	15,686	
	6 yaş	166	12,56	4,20	Toplam	7275,762	462		

Tablo 4.21’e göre Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile çocukların yaşı arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Diğer bir ifadeyle, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları çocukların yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin çocuğun kardeş sayısına göre incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4.22. Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Kardeş Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

	Kardeş				Kareler		Kareler		F	p	Anlamlı Fark
	Sayısı	n	$\bar{x}$	S	Toplamı	df	Ortalaması				
ORAT	Tek çocuk	130	13,16	3,48	Gruplar arası	250,034	3	83,345			
	İki kardeş	232	12,42	4,12	Gruplar içi	7025,728	459	15,307			
	Üç kardeş	75	11,08	4,16	Toplam	7275,762	462		5,445	0,001*	Fark: Tek çocuk, iki kardeş>üç kardeş
	Dört ve üzeri	26	11,07	3,16							
* p<0,05											

Tablo 4.22’ye göre Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile çocukların kardeş sayısı arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre tek ve iki çocuğa sahip annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ($\bar{x}=13,16$, $\bar{x}=12,42$), üç çocuğa sahip annelerin puanlarına ($\bar{x}=11,08$) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle üç çocuğa sahip annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları tek ve iki çocuğa sahip annelere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu söylenebilir.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin çocuğun doğum sırasına göre incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.23’te verilmiştir.

Tablo 4.23. Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Çocuğun Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

	Doğum				Kareler		Kareler		F	p	Anlamlı Fark
	Sırası	n	$\bar{x}$	S	Toplamı	df	Ortalaması				
ORAT	İlk çocuk	225	12,96	3,73	Gruplar arası	254,040	3	84,680			
	İkinci çocuk	173	12,09	4,20	Gruplar içi	7021,722	459	15,298			
	Üçüncü çocuk	50	10,94	3,81	Toplam	7275,762	462		5,535	0,001*	Fark: İlk çocuk> 3.çocuk
	4.ve sonraki	15	10,40	3,13							

* $p<0,05$

Tablo 4.23'e göre annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile çocuklarının doğum sırası arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre çocuğu ilk sırada doğan annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ($\bar{x}=12,96$), çocuğu üçüncü sırada doğan annelerin puanlarına ($\bar{x}=10,94$) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle çocuğu ilk sırada doğan annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları çocuğu üçüncü sırada doğanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin annenin yaşına göre incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.24'te verilmiştir.

Tablo 4.24. Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Yaşlarına Göre t- Testi Sonuçları

	Anne Yaşı	n	$\bar{x}$	S	t	p
ORAT	35 yaş ve altı	262	12,50	3,91	1,043	0,297
	36 yaş ve üzeri	201	12,11	4,04		

Tablo 4.24'e göre Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile annelerin yaşı arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Bir diğer ifadeyle annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları anne yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin anne bildirimlerine dayalı olarak baba yaşına göre incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.25'te verilmiştir.

Tablo 4.25. Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Baba Yaşına Göre t- Testi Sonuçları

	Baba Yaşı	n	$\bar{x}$	S	t	p
ORAT	35 yaş ve altı	148	12,61	3,76	1,025	0,306
	36 yaş ve üzeri	315	12,20	4,06		

Tablo 4.25'e göre annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile babaların yaşı arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Diğer bir ifadeyle annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları babaların yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin öğrenim durumlarına göre incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.26'da verilmiştir.

Tablo 4.26. Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

	Anne			Kareler Toplamı	Kareler df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
	Öğrenim	n	$\bar{x}$	S					
ORAT	İlkokul	39	10,66	3,80	Gruplar	369,711	4	92,428	Fark: ilkokul, ortaokul< Üniversite
	Ortaokul	58	11,05	3,39	Gruplar	6906,051	458	15,079	
	Lise	145	12,05	4,16	İçerisi				
	Üniversite	189	13,21	3,85	Toplam	7275,762	462		
	Lisansüstü	32	12,81	3,62					

* $p<0,05$

Tablo 4.26'ya göre Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile annelerin öğrenim durumu arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre ilkokul ve ortaokul mezunu olan annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ($\bar{x}=10,66$, $\bar{x}=11,05$), üniversite mezunu olan annelerin puanlarından ($\bar{x}=13,21$) anlamlı düzeyde daha düşüktür. Diğer bir ifadeyle, üniversite mezunu olan

annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları ilkökul ve ortaokul mezunu olan annelere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin anne bildirimleri doğrultusunda baba öğrenim durumuna göre incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.27’de verilmiştir.

Tablo 4.27. Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

	Baba Öğrenim	n	$\bar{x}$	S		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
ORAT	İlkokul	48	10,91	3,32	Gruplar	288,049	4	72,012			Fark: ilkokul, ortaokul, lise< Üniversite
	Ortaokul	58	11,55	3,83	Gruplar	6987,713	458	15,257	4,720	0,001*	
	Lise	159	12,01	3,98	Toplam	7275,762	462				
	Üniversite	170	13,20	4,11							
	Lisansüstü	28	12,96	3,13							

* $p<0,05$

Tablo 4.27’ye göre annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile babaların öğrenim durumu arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Farkın kaynağının incelenmesine yönelik yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey Testi sonucuna göre baba öğrenim durumu ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ($\bar{x}=10,91$, $\bar{x}=11,55$, $\bar{x}=12,01$), eşi üniversite mezunu olan annelerin puanlarına ($\bar{x}=13,20$) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. Diğer bir ifadeyle, eşi üniversite mezunu olan annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları eşi ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan annelere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin algılanan gelir düzeyine göre incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.28’de verilmiştir.

Tablo 4.28. Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

	Algılanan	n	$\bar{x}$	S		Kareler	Kareler		F	p
	Gelir Düzeyi					Toplamı	df	Ortalaması		
ORAT	Düşük	64	11,67	4,46	Gruplar arası	33,067	2	16,533		
	Orta	304	12,44	3,78	Gruplar içi	7242,696	460	15,745	1,050	0,351
	Yüksek	95	12,45	4,17	Toplam	7275,762	462			

Tablo 4.28'e göre annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile algılanan gelir düzeyi arasındaki fark anlamlı değildir ($p>0,05$). Diğer bir ifadeyle, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları algılanan gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

4.5.ÖLÇEKLER ARASI KORELASYONA İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR

Çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerinin psikolojik dayanıklılıkları, çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları arasındaki ilişkileri gösteren Pearson Korelasyon sonuçları Tablo 4.29'da verilmiştir.

Tablo 4.29. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ), Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) ve Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Korelasyon Sonuçları

Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ)		YİPDÖ	ORAT
Dikkat	r	0,189**	0,014
	p	0,000	0,759
Çalışma Belleği	r	0,208**	-0,027
	p	0,000	0,559
Engelleyici Kontrol-Duygu	r	0,129**	0,084
	p	0,005	0,071
Engelleyici Kontrol-Davranış	r	0,167**	-0,068
	p	0,000	0,146
Toplam	r	0,234**	0,003
	p	0,000	0,950

* $p<0,05$

Tablo 4.29’da görüldüğü gibi çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) tüm alt boyut ve toplam puanları ile annelerin Yetişkinler için Annelerin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Bu ilişkiler pozitif yönde ve düşük düzeydedir. Diğer bir ifadeyle, çocukların öz düzenleme becerileri arttıkça annelerin psikolojik dayanıklılıkları da artmakta veya çocukların öz düzenleme becerileri azaldıkça annelerin psikolojik dayanıklılıkları da azalmaktadır.

Tablo 4.29’a göre çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) puanları ile annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$). Diğer bir ifadeyle, çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları arasında ilişki görülmemiştir.

Tablo 4.29’a göre annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$). Diğer bir ifadeyle, annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları arasında ilişki görülmemiştir.

4.6.ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ (ÖDBÖ) İLE ANNELERİN YETİŞKİNLER İÇİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ (YİBDÖ) ARASINDAKİ REGRESYONA İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR

Çalışmaya katılan annelerin bildirimlerine göre çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) puanlarının annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİBDÖ) puanlarını yordayıp yordamadığını belirlenmesinde basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyi bağımlı değişken, çocukların öz düzenleme beceri düzeyi bağımsız değişken olarak alınmıştır. Yapılan basit regresyon analizi sonuçları Tablo 4.30’da verilmiştir.

Tablo 4.30. Çocukların Öz Düzenleme Beceri Düzeyinin Annelerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyini Yordamasına Yönelik Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	89,668	7,352	-	12,196	0,000
ÖDBÖ	0,476	0,092	0,234	5,177	0,000
$R= 0,234, R^2=0,055, F(1,461)=26,798, p=0,000$					

Tablo 4.30'a göre çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ($R=0,234$; $R^2=0,055$; $F(1, 461) = 26,798$; $p<0,001$). Bu bulgu, çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir. Modelin açıklayıcılık gücü incelendiğinde, çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerindeki toplam varyansın yaklaşık %5,5'ini açıkladığı görülmektedir. Regresyon katsayısı ($B = 0,476$) dikkate alındığında, çocukların öz düzenleme becerilerindeki her bir birimlik artışın, annelerin psikolojik dayanıklılık puanında ortalama 0,476 puanlık bir artışla ilişkili olduğu söylenebilir.

4.7.ÇOCUKLARIN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ (ÖDBÖ) İLE ANNELERİN OYUNDA RİSK ALMA TOLERANS ÖLÇEĞİ (ORAT) ARASINDAKİ REGRESYONA İLİŞKİN İSTATİSTİKSEL BULGULAR

Çocukların öz düzenleme becerilerinin, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerini yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bu analizde, annelerin oyunda risk alma tolerans puanları bağımlı değişken, çocukların öz düzenleme becerisi puanları ise bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Elde edilen analiz sonuçları Tablo 4.31'de sunulmuştur.

Tablo 4.31. Çocukların Öz Düzenleme Beceri Düzeyinin Annelerin Çocuklarının Oyunlarında Risk Alma Toleranslarını Yordamasına Yönelik Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	12,237	1,630		7,509	0,000
ÖDBÖ	0,001	0,020	0,003	0,063	0,950
$R= 0,003$, $R^2=0,000$, $F_{(1-461)}=0,004$, $p=0,950$					

Tablo 4.31'e göre, çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($R=0,003$; $R^2=0,000$; $F(1, 461)=0,004$; $p=0,950$). Elde edilen bu bulgu, çocukların öz düzenleme becerilerinin, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik gösterdikleri toleransları anlamlı düzeyde yordamadığını ortaya koymaktadır.

BÖLÜM 5. TARTIŞMA

Bu araştırmada, anne bildirimlerine göre 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile annelerinin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde ölçeklerin kişisel bilgiler değişkenlerine göre yapılan istatistiksel analiz sonuçları, ortaya çıkan bulgular ile alanyazındaki araştırmalarla karşılaştırılarak tartışma yapılmış ve yorumlanmıştır.

4-6 Yaş Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri, Annelerin Psikolojik Dayanıklılıkları ve Çocuklarının Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarına Yönelik Toleranslarının İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması;

Elde edilen veriler sonucunda 4-6 yaş aralığındaki çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) puanlarının ortalama değerlerine bakıldığında, çocukların öz düzenleme beceri puanlarının ortalamanın üzerinde yüksek düzeyde olduğu, annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanlarının genel ortalamaların üzerinde yüksek düzeyde olduğu, annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanlarının ise, genel ortalamalarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme beceri puanlarının ortalamanın üzerinde yüksek düzeyde olduğu bulgusu ile ilgili bu durumun, örneklem grubundaki anne ve babaların daha çok lise ve üniversite mezunu olmaları olduğu düşünülmektedir. Alanyazında anne ve babaların öğrenim durumu kademelerinin çocukların öz düzenleme becerilerini pozitif yönde etkilediğini belirten araştırmalar bulunmaktadır (Maden vd., 2022; Çetin ve Kısaoğlu, 2024). Alanyazında bu bulguya benzer sonuçlar Dağgöl (2016) araştırmasında çocukların öz düzenleme becerilerinin ortalama puan değerlerinden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun nedenleri olarak araştırmada çocukların dikkat/dürtü kontrol puanlarının etkili olabileceği belirtilmiştir.

Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının orta düzeyde olduğu bulgusu alanyazında destekleyen Çelik vd. (2024) tarafından gerçekleştirdikleri araştırmada, annelerin riskli oyun hakkındaki olumlu düşüncelerinin

çocuklarda daha yüksek düzeyde öz-kavram gelişimini desteklediği saptanmıştır. Dolayısıyla bu araştırmada annelerin riskli oyunlara pozitif yaklaşımlarının çocukların öz-kavram ve öz güven beceri puanlarını olumlu yönde etkilediği ayrıca annelerin bu tutumları çocuklarının oyunları sırasında kendilerine güven duymalarını ve risk almalarını desteklediği söylenebilir. Sandseter vd. (2019) araştırmalarında Norveçli ebeveynlerin güney Avrupa ülkelerinde yaşayan ebeveynlere göre çocuklarının oyunlarında risk almaktan daha az kaçınma eğilimi gösterdiklerini belirtmiştir. Waddington ve Pearson (2021) araştırmalarında kırsal alanlarda yaşayan ebeveynlerin geniş alanları ve güvenlik konularından dolayı kentsel alanlarda yaşayan ebeveynlere göre çocuklarının oyunlarında risk almalarına daha çok izin verdikleri sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak çocukların oyunlardaki risk alma davranışlarını desteklemede yaşanan kültür, çevre ve olanakların çok önemli bir yer kapladığı düşünülmektedir. Özellikle çocuklara sunulan riskli oyun alanları, onların kişilik gelişimlerini ve hayal güçlerini güçlendirmektedir. Ayrıca riskli oyunlar ile çocuklar günlük yaşamda karşılaştıkları birçok probleme çözüm üretebilirler (Demoulin, 2000).

Annelerin psikolojik dayanıklılıklarının genel ortalamasının üzerinde yüksek düzeyde olduğu bulgusu alanyazındaki çalışmalarda farklı sonuçları görülmektedir. Bu çalışmalardan Dimitriou vd. (2024) araştırmalarında annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin %58,3'lük çoğunluğunun orta düzeyde, %23,8'inin yüksek düzeyde ve %9,3'ünün ise çok yüksek düzeyde psikolojik dayanıklılığa sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu araştırmanın bulgusuna göre, öğrenim durumu yüksek olan annelerin diğer kademelere göre orta ile yüksek düzeyde psikolojik dayanıklılığa sahip oldukları görülmüştür. Bunun yanında annelere çocuğun yetiştirilmesinde büyükanne ve büyükbaba gibi aileden büyüklerin destek olmalarının annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Araştırmaların sonuçları incelendiğinde genel olarak ölçek puanlarındaki farklılıkların sosyal destek, öğrenim durumu, geçmiş deneyimler, yaşanan yerin koşulları, annelerin kişisel özellikleri gibi pek çok değişkenden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

4-6 Yaş Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulguların Kişisel Bilgiler Değişkenlerine Göre Tartışılması;

Elde edilen verilerin sonucunda 4-6 yaş aralığındaki çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) ile çocuklarının cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) “dikkat” alt boyutu ve toplam puanlar yönünden kız çocuklarının lehinedir. Diğer bir ifadeyle kız çocuklarının erkek çocuklarına göre öz düzenleme beceri düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Alanyazında öz düzenleme becerilerinin cinsiyet yönünden kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha iyi olduğu bulgusunu destekleyen benzer sonuçlar bulunmaktadır (Matthews vd., 2009; Tutkun vd., 2016; Aksoy ve Yaralı, 2017; Bater ve Jordan, 2017; Özbey, 2018; Dağgül ve Gürşimşek, 2019; Karakurt, 2019; Samar, 2019; Saraç vd., 2021; Yurdakul vd., 2022; Gümrükçü, 2022; Aktaş ve Sop, 2022; Çetin ve Kısaoğlu, 2024; Samar ve Demiriz, 2024). Aktaş ve Sop (2022) yaptıkları araştırmalarında kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha yüksek öz düzenleme becerilerine sahip olduklarını ayrıca kızların dikkat ve davranış kontrolünde erkeklere kıyasla daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Aksoy ve Yaralı (2017) araştırmalarında erken çocukluk dönemlerinden itibaren erkek çocuklarının kız çocuklarına göre daha dürtüsel oldukları ve saldırgan davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Bu sebeple erkek çocuklarının kız çocuklarına göre daha düşük öz düzenleme becerilerine sahip oldukları ifade edilmiştir. Alanyazında cinsiyet değişkeninin çocukların öz düzenleme becerilerinde etkili olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur (Ertürk ve Gönen, 2015; Eke, 2017; Mercan, 2019; Temiz, 2019; Uykan ve Akkaynak, 2019; Ural vd., 2020; Arabacı ve Kamaraj, 2023; Koyuncuoğlu ve Akaroğlu, 2023). Ural vd. (2020) araştırmalarında cinsiyet değişkeninin çocukların öz düzenleme becerileri üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamasına rağmen kız çocuklarının erkek çocuklarına göre öz düzenleme beceri puanlarının daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucuna ve alanyazına bakıldığında çocukların öz düzenleme becerilerinin cinsiyet değişkenine göre farklı sonuçları elde edilmiştir. Bu bulgulardan genel olarak yola çıkılarak ailelerin çocukları yetiştirme şekillerinin öz düzenleme becerileri üzerinde etkileri olabilir. Bu bulgunun nedenlerine bakıldığında, toplumumuzda kız çocuklarından daha sakin ve uyumlu olmaları beklenirken, erkek çocuklarından hareketli olmaları beklenmektedir. Aynı

zamanda bazı ailelerde erkek çocuklarının kız çocuklarına göre daha fazla problem davranışlar göstermeleri normal karşılanabilmektedir. Dolayısıyla ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının, kız çocuklarının daha kontrollü ve dikkatli olmalarında, erkek çocuklarının ise daha bağımsız bireyler olarak gelişimlerini sürdürmelerinde etkili olabileceği, bu davranış biçimlerinin de çocukların öz düzenleme becerileri üzerinde belirleyici etkileri olabileceği düşünülmektedir.

4-6 yaş çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) ile çocuklarının yaşları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Alanyazında araştırmanın bulgularına paralel olarak çocukların öz düzenleme becerilerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığını ortaya koyan (Ertürk ve Gönen, 2015; Özbey, 2018; Samar, 2019; Lenes vd., 2020; Ural vd., 2020; Maden vd., 2022; Yurdakul vd., 2022) çalışmalar yer almaktadır. Lenes vd. (2020) araştırmalarında Norveç ve ABD’de yaşayan 5-6 yaş aralığındaki çocukların öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Özbey (2018) araştırmasında çocukların öz düzenleme becerileri toplam puanları ile çocukların yaşları arasında farklılık saptamasada Öz Düzenleme Becerileri Ölçeğinin (ÖDBÖ) “kontrol becerileri” alt boyutunda 5-6 yaş aralığındaki çocukların lehine bir farklılık bulmuştur. Bu bağlamda öz düzenleme becerilerinde yaş gruplarına yönelik sonuçlar düşünüldüğünde sadece 4-6 yaş grubu üzerinde karşılaştırma yapılması yerine gelişimsel yönden daha net farklılıkların daha geniş yaş aralıkları incelenerek ortaya çıkarılabilir (Yurdakul vd., 2022). Alanyazında çocuğun yaşının anlamlı farklılık oluşturduğunu belirten çalışmalar da mevcuttur (Şepitçi, 2019; Astarlar, 2019; Karakurt, 2019; Arabacı ve Kamaraj, 2023). Arabacı ve Kamaraj (2023) araştırmalarında 5-6 yaş aralığındaki çocukların kendilerinden küçük çocuklara göre öz düzenleme becerilerinde daha iyi olduklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla gelişimin genellikle yaş ile birlikte ilerlemesinin çocukların öz düzenleme becerini pozitif yönde etkilediği düşünülebilir. Genel olarak bu farklı sonuçların nedenleri, her çocuğun gelişim süreçleri kendi içinde aile yapısı, yaş, kültürel yapı gibi birçok değişkenden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) ile kardeş sayısı arasında toplam puan yönünden anlamlı bir farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Buna göre araştırmada kardeş sayısının çocukların öz düzenleme becerileri üzerinde belirleyici bir etkisi bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde araştırma bulgularını

destekleyen çalışmalar mevcuttur (Dağgöl ve Gürşimşek, 2019; Mercan, 2019; Samar, 2019). Dağgöl ve Gürşimşek (2019) araştırmalarında çocukların öz düzenleme becerileri ile kardeş sayıları arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olmamasına rağmen çocukların kardeş sayısı azaldığında öz düzenleme becerilerinin arttığı görölmüştür. Alanyazında kardeş sayısının çocukların öz düzenleme becerilerini etkilediğini belirten araştırmalarda mevcuttur (Tutkun vd., 2016; Eke, 2017; Backer-Grondahl ve Naerde, 2016; Maden vd., 2022). Tutkun vd. (2016) tarafından yapılan araştırmada ailede kardeş sayılarının artmasının çocukların öz düzenleme becerilerini önemli ölçüde azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile ve dış faktörlerin zaman içerisinde çocukların öz düzenleme becerilerini pozitif veya negatif yönde etkiledikleri söylenebilir. Bu araştırmada Öz Düzenleme Becerileri Ölçeğinin (ÖDBÖ) alt boyutlarından “engelleyici kontrol-duygu” alt boyut puanları ile kardeş sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, tek ocuk ve iki kardeşi olan çocukların “engelleyici kontrol-duygu” alt boyut puanları, üç kardeşi olan çocukların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Işıksolu ve Tok (2022) araştırmalarında çocukların problem çözme becerileri ile öz düzenleme becerilerinin “engelleyici kontrol-duygu” alt boyutu arasında pozitif bir ilişki görölmüştür. Mercan (2019) araştırmasında üç kardeşi olan çocukların öz düzenleme becerilerinden “engelleyici kontrol-duygu” durumlarının tek ocuk ve iki kardeşi olanlara göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulgusuna ve alanyazındaki farklı sonuçlar değerlendirildiğinde, çocukların tüm gelişim aşamalarında olduğu gibi öz düzenleme becerilerinde de ebeveynlerin özellikle de annelerin çocuklarına karşı davranış şekillerinin önemli olduğu düşünölmektedir. Aile içinde kardeş sayısının devamlı artması ile çocukların ailede bulundukları konumları ve sorumlulukları ebeveynlerin özellikle de çocuklarla daha çok zaman geçiren annelerin tutumlarına göre değişiklik gösterebilir. Çocuklarla tutarlı bir etkileşimin olmadığı kalabalık ailelerde çocuklara yeterli düzeyde ilgi verilememe durumlarından dolayı bu çocuklar duygularını kontrol etmede sorun yaşayabilirler. Bu sebeple çocuklar hem kendi hem de kardeşlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken bu sürecin çocukların öz düzenleme becerilerini negatif yönde etkileyebileceği düşünölmektedir. Ailenin içinde kardeş sayısı az olduğu anda ise, çocuklara maddi-manevi yatırım, her çocuğa ayrılan kaliteli zaman, zengin uyarıcı evre olanakları sağlanabildiği için öz düzenleme becerilerini pozitif yönde etkilediği düşünölmektedir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) ile çocukların doğum sırası puanları arasında toplam puan yönünden anlamlı ilişki saptanmamıştır. Fakat çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) alt boyutlarından “engelleyici kontrol-duygu” ve “engelleyici kontrol-davranış” ile çocukların doğum sırası arasında ilişki tespit edilmiştir. Buna göre birinci ve ikinci sırada doğan çocukların duygu temelli engelleyici kontrol becerilerinin üçüncü ve daha sonraki sırada doğan çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İkinci sırada doğan çocukların davranış temelli engelleyici kontrol becerilerinin ilk çocuklara göre daha gelişmiş olduğu görülmüştür. Alanyazında çocukların genel öz düzenleme beceri puanları ile doğum sıraları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı fakat alt boyutlarında ilişki olduğunu ifade eden araştırmalar bulunmaktadır (Ertürk vd., 2015; Eke, 2017; Atmaca, 2019; Yılmaz, 2020; Aktaş ve Sop, 2022). Atmaca (2019) araştırmasında ortanca çocuğun öz düzenleme beceri puanlarının gruptaki diğer çocuklara göre daha yüksek düzeyde çıktığını belirtmiştir. Ailelerin çocuk yetiştirmede çocuklarla ilişkileri, çocuklarına karşı tutumları, psikolojik dayanıklılık düzeylerinin öz düzenleme becerilerini etkileyen etkenler olarak görülebileceğini ifade etmiştir. Eke (2017) araştırmasında son sırada doğan çocukların öz düzenleme becerilerinin ilk sırada ve ortanca olarak doğan çocuklara kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu fakat toplam puan üzerinden öz düzenleme becerileri ile çocuğun doğum sırası arasında belirgin bir fark olmadığını vurgulamıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında çocukların doğum sıralarının öz düzenleme becerileri üzerindeki etkileri araştırmalarda farklı şekillerde ortaya çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla doğum sırasının tek başına öz düzenleme becerileri üzerinde güçlü bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Çocukların doğum sırasının öz düzenleme becerileri üzerindeki etkileri derinlemesine incelenebilir. Ayrıca çocuklar ebeveynlerini gözlemleyerek çevreleri ile ilgili birçok bilgiye ulaşabilirler. Aile yapısı, aile içi rollerin kullanımı, aile içi etkileşim düzeyi, çocuğun duygu durumunu ve davranışlarını etkilemiş olabilir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) alt boyut ve toplam puanları ile annelerin yaşı arasında ilişki tespit edilmemiştir. Alanyazında bulguyu destekleyen araştırmalar mevcuttur (Zeytinoğlu vd., 2017; Atmaca, 2019; Yılmaz, 2020). Zeytinoğlu vd. (2017) araştırmalarında annelerin duygusal yönden desteklenme düzeylerinin, çocuklarının öz düzenleme becerileri üzerinde daha fazla

belirleyici etkilerinin olduğu vurgulanmıştır. Bu bulgular annelerin yaşının tek bir değişken olarak çocukların öz düzenleme becerilerini açıklamada yetersiz kaldığını göstermektedir. Alanyazında araştırma bulgusunu desteklemeyen çalışmalarda bulunmaktadır. Ural vd. (2020) araştırmalarında annelerin yaşlarının artması ile çocuklarının öz düzenleme becerilerinde artış görüldüğü ifade edilmiştir. 29 yaşından büyük ve daha ileri yaşları olan annelerin çocuklarının öz düzenleme becerilerinin 24-29 yaşları arasında anneleri olan çocuklara göre öz düzenleme becerilerinin daha iyi düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Anneler çocuklarının öz düzenleme becerilerini doğumlarından itibaren onlara nasıl düşünmeleri, çevrelerine nasıl davranmaları ve çevrelerini nasıl algılamaları gerektiğini çeşitli tutumlar aracılığıyla kazandırmaya çalışırlar. Çocuklar bu süreçte kendilerine destek olabilecek ebeveynler isterler. Bu noktada çocukların öz düzenleme becerileri üzerinde annelerin yaşları yerine içinde bulundukları sosyal  evre, duygusal destek düzeyleri,  ocuk gelişimi hakkındaki bilgi ve uygulama deneyimlerinin daha etkili olduğu düşünülmektedir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların  z Düzenleme Becerileri  l eği ( DB ) alt boyut ve toplam puanları ile babaların yaşı arasında ilişki tespit edilmemiştir. Alanyazına bakıldığında babaların yaş değişkenine göre çocuklarının öz düzenleme becerileri ile ilgili çok az bulguya rastlanmıştır. Bulguya benzer sonuçlar bulan Atmaca (2019) babalar yaş ortalamalarına göre incelendiğinde; 26-29 yaş arasında olan babaların çocuklarının öz düzenleme becerilerinin diğer gruptaki babaların çocuklarının puanlarına göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca baba yaşının en düşük olduğu  ocuk grubunun öz düzenleme becerilerinde düşük olduğu tespit edilmiştir. Babaların yaşlarının küçük olması, çocuklarını yetiştirirken babalık deneyimlerinde görülen eksiklikler, çocukları ile iletişimlerinde görülen aksaklıklar çocukların öz düzenleme becerilerini negatif yönde etkilediği söylenebilir. Alanyazında bulguyu desteklemeyen araştırmalar bulunmaktadır. Ural vd. (2020) araştırmalarında 24-29 yaş aralığında yer alan babaların çocuklarının öz düzenleme becerilerinde dikkat/dürtü kontrolü puanlarının ileriki yaşlarda yer alan babaların çocuklarına göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Babaların yaşları, çocukların gelişim dönemlerine göre ihtiyaç duydukları rehberlik biçimlerini etkileyebilmektedir. Daha genç babaların, çocuklarıyla daha dinamik ve etkileşime dayalı ilişkiler kurma eğilimde oldukları, daha ileri yaşta baba olanların ise, yaşam deneyimleri doğrultusunda daha

sabırlı ve farkındalığı yüksek bir rehberlik sunma eğiliminde oldukları söylenebilir. Dolayısıyla babaların çocuklarına amaç belirleme, duygularını kontrol etme, sorumluluk duygusu kazandırma gibi becerileri kazandırmada etkili oldukları düşünülmektedir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) “dikkat, çalışma belleği, engelleyici kontrol-duygu” alt boyut ve toplam puanları ile annelerin öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bulguya göre annesi ilkokul mezunu olan çocukların hem öz düzenleme becerileri genel puanları hem de “dikkat, çalışma belleği, engelleyici kontrol-duygu” puanlarının diğer eğitim kademelerine kıyasla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında bu bulguya benzer araştırmalar araştırmalar bulunmaktadır (Dağgöl ve Gürşimşek, 2019; Karakurt, 2019; Mercan, 2019; Samar, 2019; Temiz, 2019; Saraç vd., 2021; Maden vd., 2022; Çetin ve Kısaoğlu, 2024; Samar ve Demiriz, 2024). Bu araştırmalardan Ural vd. (2020) annelerin öğrenim düzeyleri ile çocuklarının dikkat ve engelleyici kontrol becerileri arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu vurgulamışlardır. Bu sebeple anne eğitimi çocukların öz düzenleme becerilerini pozitif yönde etkileyebilir. Örneğin; öğrenim durumu yüksek olan anneler bir problem olduğu zaman çocuklarına daha açıklayıcı şekilde davranarak doğru ifadeler kullanabilirler. Annelerin bu anlayışla çocuklarına yaklaşımları onların öz düzenleme becerilerini olumlu yönde etkilemektedir (Zeytinoğlu vd., 2017). Ayrıca öğrenim durumu ile sosyoekonomik düzeyin pozitif bir ilişki içinde olduğu düşünüldüğünden dolayı daha üst öğrenim durumunda olan annelerin çocukları ile kaliteli zaman geçirme fırsatlarından daha fazla yararlandıkları görülmüştür (Çetin ve Kısaoğlu, 2024). Alanyazında bulgunun aksine annenin öğrenim durumu ile çocuklarının öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir farklılık görülmediğini belirten araştırmalarda mevcuttur (Öztabak, 2017; Özbey, 2018). Araştırma sonuçları ve alanyazındaki farklılıklara bakıldığında, annelerin öğrenim durumlarındaki farklılıkları, çocukların gelişim süreçleri hakkında bilgi ve donanımlarını etkilediği söylenebilir. Bu doğrultuda öğrenim durumları yüksek olan anneler, çocuklarının gelişim süreçlerini pozitif yönde etkileyerek onların kendileri ile ilgili olumlu duygular hissetmeleri, sorumluluk alabilmeleri ve doğru iletişim stillerine sahip olmalarını sağlayabilirler. Annelerin öğrenim seviyeleri arttıkça aile içi iletişim ve uyum becerileri, çocuklarına karşı sergiledikleri davranış şekilleri, hayata karşı daha geniş açılardan bakarak çocuklarına rehber oldukları düşünülmektedir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) “dikkat, engelleyici kontrol-duygu” alt boyut ve toplam puanları ile babalarının öğrenim durumu arasındaki fark anlamlıdır. Buna göre babası ilkokul mezunu olan çocukların öz düzenleme becerileri toplam puanları babası üniversite mezunu olan çocukların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bir başka ifadeyle babaların öğrenim durumları çocukların öz düzenleme becerilerini olumlu yönde etkilemiştir. Alanyazına bakıldığında bulguya benzer sonuçlar bulunmaktadır. (Türkoğlu, 2013; Sezgin ve Demiriz, 2017; Şepitçi, 2018; Dağgül ve Gürşimşek, 2019; Mercan, 2019; Samar, 2019; Temiz, 2019; Ural vd., 2020; Saraç vd., 2021; Çetin ve Kısaoğlu, 2024; Samar ve Demiriz, 2024). Mercan (2019) öz düzenleme becerileri ile akademik benlik ve problem çözme becerilerini incelemiştir. Bu araştırmada babaların öğrenim durumunun artmasının çocuklarının akademik benliklerini pozitif yönde etkilediğini tespit etmiştir. Ayrıca öz düzenleme becerilerinin dikkat ve engelleyici kontrol-duygu alt boyutlarında ilişkili çıkan bulguyu destekleyen Saraç vd. (2021) araştırmalarında babanın öğrenim durumu yükseldikçe çocukların dikkat, engelleyici kontrol ve çalışma belleklerinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite mezunu babaların ilkokul mezunu babalara kıyasla çocuk yetiştirme konusunda daha fazla araştırma yapmaları, yaş ve bilgi açısından daha fazla deneyime sahip olmaları ayrıca öğrenim düzeyi yüksek ebeveynlerin edindikleri bilgileri çocuklarının gelişim süreçlerinde daha etkin bir biçimde kullandıkları düşünülmektedir.

4-6 yaş aralığındaki çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) “çalışma belleği, engelleyici kontrol-duygu” alt boyutları ve toplam puanları ile algılanan gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre algılanan gelir düzeyi düşük olan çocukların öz düzenleme beceri puanlarının algılanan gelir düzeyi yüksek olan çocukların puanlarına kıyasla daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Alanyazında çalışma bulgularıyla benzer araştırmalar yer almaktadır (Karakurt, 2019; Samar, 2019; Uykan ve Akkaynak, 2019). Uykan ve Akkaynak (2019) araştırmalarında çocukların çalışma belleği puan ortalamaları ile ailenin gelir durumu arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu belirtmişlerdir. Bir başka çalışmaya bakıldığında Backer-Grondahl ve Naerde (2016) ailelerin gelir düzeylerinin yüksek olmasının çocuklarına çocuk bakımı, yiyecek, öğrenme materyalleri, sosyal aktiviteler ve sağlık hizmetleri vb. konulardaki desteklerinin çocukların öz düzenleme becerilerini pozitif yönde etkilediği

sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulgulara karşın Arslan vd. (2021) araştırmalarında gelir durumuna göre üst gelir grubunda olan ailelerin çocuklarının orta ve alt gelir grubunda olan ailelerin çocuklarına göre öz düzenleme becerilerinin daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Bu bulgular ışığında, algılanan gelir düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının öz düzenleme becerilerinin daha gelişmiş olmasında; çocuklarının gelişim alanlarını desteklemeleri, nitelikli eğitim materyallerine erişim imkanı sağlamaları, ebeveynlerin çocuklarının gelişim dönemlerini daha sağlıklı atlatabilmeleri için uzman desteği alma imkanları, sağlık ve sosyal aktivite olanakları vb. faktörlerden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Annelerin Psikolojik Dayanıklılıklarına İlişkin Bulguların Kişisel Bilgiler Değişkenlerine Göre Tartışılması;

Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile çocuklarının cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Diğer bir ifadeyle annelerin psikolojik dayanıklılıkları çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Alanyazında araştırma bulgusuna benzer bir çalışmaya bakıldığında, Gürler ve Yılmaz (2024) ebeveynlerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocuklarının cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık görülmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmalarında psikolojik dayanıklılığı yüksek olan ebeveynlerin tükenmişlik düzeylerinin daha düşük olduğu ifade edilmiştir. Bu bulgular ışığında çocukların cinsiyetinin annelerin psikolojik dayanıklılıkları üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile çocuklarının yaşı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bulguda çocuğu 4 yaşında olan annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çocuğu 5 ve 6 yaşında olanlara göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında çocukların yaşı ile annelerinin psikoloji dayanıklılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sonuca göre, annelerin zamanla ebeveynlik rollerine daha fazla uyum sağladıkları ve deneyimleri sonucunda problemlerle baş etme stratejilerini geliştirdikleri söylenebilir.

Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile çocukların kardeş sayıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bulgu üç çocuğu olan annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin dört ve üzeri çocuğu olan

annelere göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma bulgusuna benzer çalışmalar bulunmaktadır (Aydın, 2022; Dimitriou vd., 2024). Aydın (2022) araştırmasında iki çocuğu olan annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyi puanlarının dört ve üzeri çocuğu olan annelerin psikolojik dayanıklılık puanlarından daha yüksek düzeyde olduğunu belirtmiştir. Araştırma bulgusundan farklı olarak annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocukların yaşları arasında ilişkinin olmadığını belirten çalışmalarda bulunmaktadır (Kındıroğlu, 2018; Gürses, 2022; Grlar ve Yılmaz, 2024; Tekin, 2024). Gürses (2022) annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile kardeş sayısı arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Fakat bu sonuçta ailede kardeş sayısının artması ile annenin her çocuğa zaman ayırma süresi azaldığından dolayı bu durumdan kaynanlanan güçlükler yaşandığını belirtmiştir. Aksoy (2022) annelerin psikolojik sağamlıkları ile kardeş sayıları arasında ilişki bulunmamış fakat dört ve üzeri çocuğu olan annelerin psikolojik sağamlık düzeylerinin iki çocuğu olan annelerin psikolojik sağamlık düzeylerine göre daha düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguların sonuçlarına göre çocukların gelişim süreçlerinde annelerin çevrelerinden aldıkları destek düzeyleri, çocukların yaşları ve kişisel özellikleri gibi değişkenlerden etkilendikleri düşünülmektedir. Dolayısıyla ailede ocuk sayısının artması ile annenin yıpranma ve tükenme gibi psikolojik dayanıklığı negatif yönde etkileyen faktörleri ortaya çıkarabileceği söylenebilir.

Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık leği (YİPD) puanları ile çocukların doğum sırası arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bulgu çocuğu ikinci ve üçüncü sırada doğmuş annelerin çocuğu dördüncü ve daha sonraki sırada doğmuş olan annelere göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde çocuğun doğum sırası ile annelerin psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaya rastlanmamıştır. Bulgudaki farklılık hem bireysel olarak hem de çevresel birçok etkene dayanabilir. Anneler, çocuklarının doğum sıralarına göre ilk çocuklarda heyecan, merak, istek gibi pozitif duyguları hissetmelerinin yanında aynı zamanda korku, kaygı, yetersizlik hissi gibi negatif duyguları da hissetmektedirler. Bu süreçte karşılaştıkları zorluklara karşı tolerans seviyelerinde artış olur ve bu da psikolojik dayanıklılıklarını pozitif yönde etkileyebilir. Bu bağlamda, çocukların gelişim süreçlerinde annelerin olumlu veya

olumsuz yaşam deneyimleri onların psikolojik dayanıklılıklarını etkiledikleri söylenebilir.

Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile annelerin yaşı arasında ilişki tespit edilmemiştir. Buna göre annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yaşlarına bağlı olarak değişmediği söylenebilir. Alanyazında bu bulguyu destekleyen araştırmalar yer almaktadır (Meriç, 2020; Aksoy, 2022; Aydın, 2022; Dimitriou vd., 2024; Tekin, 2024). Dimitriou vd. (2024) araştırmalarında annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen anne stresinin 25-45 yaş arasında olan genç anneler ile 46 yaş ve üzeri olan anneler arasında farklılık görülmüştür. Bu farklılığa bakıldığında, genç annelerin yaş olarak ileri olan annelere göre daha fazla stres yaşadıkları saptanmıştır. Annelerin yaş değişkenine göre günlük yaşam koşulları, sosyal ve maddi destek sistemleri, yaşam tecrübeleri ve sosyo-kültürel özelliklerin annelerin psikolojik dayanıklılıklarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Yaş etkeninde annenin yaşının genç olması daha meraklı, deneyime açık olmasına, yaşının ileri olması ise yaşam tecrübesine, problem çözme becerilerine pozitif etkileri olabilir. Maddi (2002) araştırmasında dayanıklılığın, yıllar içinde zamanla aktif, etkili ve sağlıklı bir hayatı oluşturmada ve devam ettirmede pozitif bir eğilim gücünün olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın sonuçları ve alanyazına bakıldığında annelerin psikolojik dayanıklılıklarının sadece yaş değişkenine bağlı olarak değil yaşın yanında kişisel özellikler, sosyal çevre ve aile desteği gibi değişkenlerinin de etkili olabileceği düşünülmektedir.

Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile babaların yaşı arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Diğer bir ifadeyle annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri eşlerinin yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Alanyazına bakıldığında babaların yaşı ile annelerin psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Aksoy (2022) araştırmasında babaların yaşı ile psikolojik sağlamlıkları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Fakat araştırmada ileri yaşlarda eşi olan annelerin psikolojik sağlamlıkları diğer yaş gruplarına göre daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bulgular doğrultusunda yaşı genç olan babalar, çocuk bakımına daha aktif bir şekilde katılım göstererek annelerin üzerindeki sorumluluğun azalmasına katkı sağlayabilirler. Yaşı daha ileri olan babaların ise çocuk yetiştirme konusunda annelerle fikir ayrılıkları

daha çok yaşayabilirler. Diğer bir açıdan düşünüldüğünde ise, ileri yaştaki babaların hayatları süresince belli bir konum ve ekonomik düzey elde etmek için emek verdikleri ve artık belli bir düzeyde olduklarından dolayı problemlerle baş edebilme, stresli olaylarda sakinliklerini koruyabilme ve kendilerini kontrol edebilme becerileri yaşı genç olan babalara göre daha gelişmiş olabilir. Bu iki değişken arasında daha fazla araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile annelerin öğrenim durumu arasında ilişki tespit edilmemiştir. Diğer bir ifadeyle annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Alanyazında bu bulguyu destekleyen araştırmalar bulunmaktadır (Meriç, 2020; Polat ve Yaman, 2023; Tekin, 2024). Bulguyu destekleyen araştırmalardan Meriç (2020) okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin psikolojik dayanıklılıkları üzerinde öğrenim durumlarının etkisinin olmadığını belirtmiştir. Alanyazın incelendiğinde araştırmada bulunan bulguyu desteklemeyen araştırmalarda mevcuttur (Kındıroğlu, 2018; Aksoy, 2022; Aydın, 2022; Dimitriou, 2024; Gürler ve Yılmaz, 2024). Bu çalışmalara bakıldığında Aksoy (2022) araştırmasında annelerin öğrenim durumları ile psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır. Bu farklılığa bakıldığında üniversite mezunu olan annelerin psikolojik dayanıklılık puanlarının diğer öğrenim kademelerine göre daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Yine benzer bir araştırmada Aydın (2022) annelerin öğrenim düzeyleri arttıkça psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Annelerin öğrenim durumlarının psikolojik dayanıklılıklarına pozitif etkisi bağlamında düşünüldüğünde, yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler daha fazla kaynağa ulaşabilirler. Bu kaynaklar annelerin farklı bakış açıları geliştirmelerine ve problem durumlarında başa çıkma mekanizmalarına destek olabilirler. Üniversite mezunu annelerin yaşam tecrübelerinde problemlerin birçoğu ile kendilerinin ilgilenmeleri gerektiğinden tecrübe sahibi olmaları ve problemler sonrasında kendilerini toparlayarak devam edebilme ihtimallerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Araştırma bulgusu ve alanyazındaki farklı sonuçların kaynağının psikolojik dayanıklılığın sadece öğrenim düzeyiyle değil, eğitimin niteliği, alınan eğitimin kişinin yaşamına transfer edebilme düzeyi, kişilik özellikleri, deneyimleri, stres durumları ile başa çıkma gibi birçok faktörden etkilenmiş olabileceği düşünülmektedir.

Annelerin Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile babaların öğrenim durumu arasında farklılık tespit edilmiştir. Bu bulguya göre eşleri lise mezunu olan annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin eşleri ortaokul mezunu olan annelerden daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Alanyazında araştırma bulgusunu destekleyen Gürler ve Yılmaz (2024) araştırmasında ebeveynlerin öğrenim durumlarının artması ile psikolojik dayanıklılık seviyelerinin de arttığını belirtmiştir. Araştırma bulgusunu desteklemeyen Aksoy (2022) ise araştırmasında eşlerin öğrenim durumu ile annelerin psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmiştir. Öğrenim düzeyi yüksek olan eşlerin, çocukların bakımında (sosyal, duygusal vb.) daha destekleyici ve demokratik ebeveyn anlayışına daha açık oldukları söylenebilir. Ayrıca çocukların gelişimi ve eğitimi konularında daha bilinçli oldukları düşünülmektedir. Aile içindeki sorumluluk paylaşımlarında iletişim şekilleri, eşlerin birbirini anlamaları ve problemlerle başa çıkmada birlikte hareket edebilmeleri annelerin psikolojik dayanıklılıklarına pozitif yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile algılanan gelir düzeyi arasında farklılık bulunmamıştır. Bir başka ifadeyle annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ailenin gelir durumuna göre farklılaşmamaktadır. Alanyazında bu bulguyu destekleyen araştırmalar mevcuttur (Meriç, 2020; Aydın, 2022; Tekin, 2024). Aydın (2022) annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile sosyoekonomik durumlar arasında anlamlı ilişki saptamamıştır. Alanyazında annelerin psikolojik dayanıklılıklarının algılanan gelir durumuna göre değiştiğini gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Taylor vd., 2017; Polat ve Yaman, 2023; Gürler ve Yılmaz, 2024). Gürler ve Yılmaz (2024) araştırmalarında ebeveynlerin psikolojik dayanıklılık toplam puanlarının aile gelir durumu yönünden iyi gelir durumu olan ebeveynlerin orta gelir durumu olan ebeveynlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bener bir şekilde, Polat ve Yaman (2023) araştırmalarında annelerin psikolojik sağlamlıklarının ailenin gelir durumu yönünden anlamlı düzeyde farklılaştığı, düşük gelir düzeyi olan çocukların kızgınlık/saldırganlık puanlarının yüksek gelir düzeyi olan çocuklara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyoekonomik durumların önemini Taylor vd. (2017) Batı Sidney bölgesinde ikamet eden ebeveynlerin finansal ve yaşam olayları stresörleri ile psikolojik sıkıntılar arasında ilişki tespit edilmiştir. Bu ekonomik zorluklara bakıldığında, “kirayı ödeyememe, ekstraları

karşılayamama, hanede bir yetişkinin işini kaybetmesi” şeklinde belirtilmiştir. Psikolojik dayanıklılık üzerinde sadece algılanan gelir düzeyinin doğrudan etkisi olmayabilir. Çünkü annelerin psikolojik dayanıklılığı üzerinde kişilik özellikleri, sosyal destek ağı, stresli durumlarda baş edebilme becerileri, kültürel değerler vb. etkenlerin de etkili olduğu düşünülmektedir.

Annelerin Çocuklarının Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeğine İlişkin Bulguların Kişisel Bilgiler Değişkenlerine Göre Tartışılması;

Elde edilen bulgular sonucunda annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile çocukların cinsiyeti arasındaki fark anlamlı değildir. Diğer bir ifadeyle annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları çocukların cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Alanyazında bu bulguyu destekleyen araştırmalar bulunmaktadır (Karaca ve Aral, 2020; Elmalı, 2021; Çevirme, 2022; Kahraman vd., 2024; Ryan vd., 2024). Araştırma bulgusunu destekleyen Elmalı (2021) araştırmasında ebeveynlerin riskli oyunlara izin verme düzeyi ile çocukların cinsiyeti arasında ilişki görülmemiştir. Alanyazında bu bulguyu desteklemeyen araştırmalarda yer almaktadır (Norcia vd., 2018; Yurt ve Keleş, 2019). Norcia vd. (2018) araştırmalarında erkek çocuklarının oyunları esnasında istedikleri risk düzeyinin kız çocuklarının oyunları esnasında istedikleri risk düzeyine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca araştırmalarında çocukların oyunlarda istedikleri risk alma düzeylerinin annelerinin düşündükleri risk alma düzeylerine göre daha fazla olduğu belirtilmiştir. Benzer bir çalışmada Yurt ve Keleş (2019) tarafından yapılan araştırmada erkek çocuklarının kız çocuklarına göre oyunlarda daha fazla risk almak istedikleri tespit edilmiştir. Morrongiello ve Lessard (2007) araştırmalarında, kız çocuklarının oyun tercihlerinin ebeveyn yönlendirmelerinden etkilendiği ifade edilmiştir. Çelik vd. (2024) araştırmalarında annelerin çocuklarının oyunları esnasında risk almalarına yönelik davranışları ile çocukların öz kavramları arasında cinsiyete bağlı olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre çocuklarına eşit fırsat ve olanak sağlayan ailelerde yetişen kız çocuklarının öz kimliklerinde daha pozitif bir gelişim sürecinin olduğunu tespit etmişlerdir. Buradan hareketle alanyazında çalışmanın bulgularını destekleyen ve desteklemeyen araştırmalar bulunmaktadır. Annelerin riskli oyunlardaki tutumlarının çocukların cinsiyetine göre değişmemesinde annelerin cinsiyet eşitliği konusunda farkındalıklarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Cinsiyetin

etkisinin olduğu düşünöldüğünde ise, annelerin riskli oyunlar esnasında yaralanma gibi tehlikeleri düşünerek erkek çocuklarına oyunlarında daha çok özgürlük alanına izin vermiş olabilirler.

Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeğı (ORAT) puanları ile çocuklarının yaşı arasında ilişki tespit edilmemiştir. Diğer bir ifadeyle annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları çocukların yaşına göre farklılık göstermemektedir. Alanyazına bakıldığında araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Kahraman vd., 2024; Ünlüer vd., 2024). Bu çalışmalardan Ünlüer vd. (2024) araştırmalarında annelerin çocuklarının riskli oyunlara katılmalarına izin verme durumlarının çocukların yaşlarına göre değişmediğini fakat altı yaşındaki çocukların daha küçük yaş gruplarına göre düşük yüksekliklerde ve doğal unsurların yakınlarında yer alan oyunlara daha sık katılmalarına izin verildiğı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın bulgularından farklı olarak Çevirme (2022) araştırmasında çocukların yaşlarının annelerin oyunlarında risk almalarına izin verme durumlarını etkilediğı tespit etmiştir. Bu farklılık doğrultusunda, annelerin çocuklarının oyun esnasında risk alma düzeylerine ilişkin puanlarının, 6 yaşındaki çocuklar için 5 yaş grubuna göre daha iyi olduğı sonucuna varılmıştır. Buradan hareketle, çocukların yaş ile birlikte doğru orantılı olacak şekilde becerilerinde de ilerleme mevcuttur. Anneler 6 yaş grubundaki çocukların 5 yaş grubundaki çocuklara kıyasla kendilerini koruyabildiklerini düşünmüş olabilirler. Bu düşüncayı destekleyen Macphee vd. (2015) araştırmalarında erken çocukluk dönemindeki çocukların yaşlarının artması ile daha kontrollü davranışlar sergilediklerini belirtilmiştir. Bu çocukların deneyimleri yoluyla kendilerini kontrol etme becerilerini yavaş yavaş geliştirdikleri ayrıca ebeveynlerin ve çocukların yüz yüze etkileşim sırasında birbirlerinin duygularını, davranışlarını ve fizyolojilerini düzenlediklerini ifade etmişlerdir.

Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeğı (ORAT) puanları ile çocukların kardeş sayısı arasında ilişki tespit edilmiştir. Bu bulguya göre üç çocuğı olan annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları tek ve iki çocuğı olan annelerden anlamlı düzeyde daha düşük olduğı görölmüştür. Araştırma bulgusuyla benzer şekilde Karaca ve Aral (2020) araştırmalarında kardeş sayısı ile çocukların oyunlarında risk almalarına yönelik tolerans düzeyleri arasında ilişki olduğı belirtilmiştir. Ayrıca riskli davranışları ayırt etme ve destek verme puanlarında tek

çocuğu olan annelerin birden fazla çocuğu olan annelere göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla tek çocuğu olan annelerin çocuklarını birden fazla çocuğu olan annelere kıyasla daha yakından gözlemleyebildikleri söylenebilir. Araştırma bulgusunu destekleyen başka bir çalışmada Çevirme (2022) iki çocuğu olan annelerin çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme durumlarının üç ve daha fazla çocuğu olan annelerin çocuklarına kıyasla daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buradan hareketle anneler ilk çocukta edinilen ebeveynlik deneyimleriyle birlikte, ikinci çocukta daha esnek ve dengede bir kontrol mekanizması oluşturabilirler. Tek veya iki çocuğu olan ebeveynlerin riskli oyunlar hakkında araştırma yapmaya daha fazla zaman ayırma imkanlarının olduğu ve riskli oyun sırasında çocukların güvenliği konusunda daha dikkatli oldukları söylenebilir. Annelerin daha fazla çocukları olduğunda ise bu süreci yürütmekte zorlanabilirler. Birden çok çocuğu olan annelerin çocuklarına daha az zaman ayırma ihtimallerinin olduğu ve riskli oyunlar esnasında kalabalık oldukları için çocukların güvenliğini sağlamada sorun yaşayabilirler. Alanyazında bu araştırma bulgularının aksine annelerin riskli oyunlara izin verme durumları ile çocukların kardeş sayısı arasında bir ilişki olmadığını belirten araştırmalar da bulunmaktadır (Kahraman vd., 2024; Uysal ve Bozkur, 2024). Alanyazında araştırma bulgusunun sonuçlarından farklı olarak ailedeki çocuk sayısı arttıkça annelerin çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme durumlarında da artış görüldüğünü belirten araştırmalarda mevcuttur. Bu araştırmalardan Kalburan ve İvrendi (2016) tek bir çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarının riskli oyunlara katılma düzeylerinin birden çok çocuğu olan ebeveynlere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmayı destekler nitelikte olan Kalburan (2014) birden çok çocuğu olan ebeveynlerin çocukları dışarıda oyun oynadıkları esnada büyük kardeşlerinin de onlara eşlik ettiğı sonucuna varmıştır. Bu sebeple de ebeveynlerin çocuklarının bu tür oyunlarını doğal deneyim olarak değerlendirdiklerini ifade etmiştir. Burada hareketle annelerin riskli oyunlara yaklaşımlarının çocuk sayısından çok, kendi kişisel özellikleri ve deneyimleri ile şekillendiğı düşünülmektedir. Örneğin, bazı anneler tek çocuğu olduğunda riskli oyunlara karşı fazla korumacı bir tutum sergileyebiliyorken, bazı anneler üç çocuğu olsa bile daha rahat ve sakin bir tutumla çocuklarına yaklaşabilirler. Araştırmanın bulgusu ve alanyazın incelendiğinde çocuk sayısı değişkenine göre farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Sonuç olarak her annenin “riskli oyun” kavramını farklı şekillerde

algıladığı söylenebilir. Bu algılamada kaygı düzeyi, koruyuculuk, bağımsızlık, kültürel bakış açısı vb. tutum farklılıklarının belirleyici faktörler olduğu düşünülmektedir.

Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile çocukların doğum sırası arasında ilişki tespit edilmiştir. Bu bulguya göre çocuğu ilk sırada doğan annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları çocuğu üçüncü sırada doğanlardan daha yüksek düzeydedir. Alanyazında araştırma bulgusuna benzer çalışmalardan Çevirme (2022), annelerin çocuklarının oyunlarında risk alma düzeylerine göre ilk çocuğun son çocuğa kıyasla puanlarının daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Alanyazında araştırma sonuçları ile benzerlik göstermeyen çalışmalardan Kahraman vd. (2024), annelerin çocuklarının oyunlarında risk alma düzeyleri ile doğum sırası arasında bağlantı bulunmamıştır. Anneler ilk çocuk heyecanı ile çocuklarıyla her şeyi deneyimleme güdüsü içinde çocuklarını daha özgür yetiştirmiş olabilirler. Çok çocuklu ailelerde kültürel yapı olarak büyük çocukların daha fazla sorumluluk aldıkları ve kardeşlerine örnek olma iç güdüsü ile yeni şeyleri deneyimleme konusunda istekli oldukları düşünülmektedir.

Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile annelerin yaşı arasındaki farklılık tespit edilmemiştir. Annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları yaşlarına göre değişmediği görülmüştür. Bu araştırma bulgusunu destekleyen Ünlüer vd. (2024), X ve Y kuşağı ebeveynleriyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında kuşakların bilgisine göre ilişki tespit edilmemiştir. Bu çalışmada X ve Y kuşaklarındaki annelerin çocuklarının riskli oyunlarına neredeyse eşit sıklıkta izin verdikleri görülmüştür. Bu araştırmanın bulgularını desteklemeyen Uysal ve Bozkur (2024) araştırmalarında annelerin yaşı ile çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada annelerin yaş değişkenine göre daha ileri olan annelerin çocuklarının oyunlarında risk almalarına daha fazla izin verdikleri görülmüştür. Yine benzer bir çalışmada Çevirme (2022), annelerin yaşı ile riskli oyunlara izin verme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Bu ilişkiye bakıldığında, annelerin çocuklarının oyunlarında risk alma düzeylerine göre yaşı 30-39 arasında olan anneler, yaşı 20-29 arasında olan annelere göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırma bulgusu ve alanyazın arasındaki farklılıklara bakıldığında, annelerin yaşının çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme durumları üzerinde dolaylı bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Ayrıca annelerin çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme durumları üzerinde annelerin yaşla birlikte yaşam deneyimlerinin artması ve bu sayede olaylara karşı daha sakin tavır sergilemeleri etkili olmuş olabilir. Aynı zamanda riskli oyuna yönelik farklı geçmiş deneyimler ve içinde bulunulan çevreninde etkisi olduğu düşünülmektedir.

Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile babaların yaşı arasında ilişki bulunmamıştır. Bu bulguda annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları eşlerinin yaşlarına göre değişmediği tespit edilmiştir. Alanyazında araştırma bulgusuna benzer çalışmada Çevirme (2022), babaların yaşı ile annelerin çocuklarının oyunlarında risk alma düzeyleri arasında ilişkinin olmadığını belirtmiştir. Babaların çocukların oyunlarında risk almalarına izin verme durumları ile ilgili bir çalışmada Ünlüer vd. (2024), çocukların riskli oyunlarına X kuşağı babalarının Y kuşağı babalara göre daha sıklıkta izin verdikleri görülmüştür. Buradan hareketle babaların yaşının annelerin çocuklarının riskli oyunlarına izin verme düzeylerini doğrudan etkilemediği söylenebilir. Araştırmada anne bildirimlerine göre veri toplandığı için annelerin kişilik özellikleri, inanç sistemleri, ebeveynlik tutumları ve geçmiş deneyimlerinin soruları cevaplandırmalarında etkileri olabilir.

Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile annelerin öğrenim durumu arasında farklılık tespit edilmiştir. Bu bulguya göre üniversite mezunu annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları ilköğretim ve ortaokul mezunu olan annelerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde benzer sonuçları olan araştırmalara rastlanmıştır (Karaca ve Aral, 2020; Elmalı, 2021; Çevirme, 2022; Uysal ve Bozkur, 2024). Karaca ve Aral (2020) araştırmalarında anne öğrenim durumu ile çocuklarının oyunlarında risk alma toleransları arasında anlamlı düzeyde farklılık belirlenmiştir. Bu farklılığa bakıldığında, üniversite mezunu olan annelerin lise ve ilköğretim mezunu olan annelere göre çocuklarının oyunlarında risk almalarına daha çok izin verdikleri görülmüştür. Yine benzer bir araştırma Çevirme (2022) tarafından yapılan çalışmada lisansüstü mezunu olan annelerin çocuklarının riskli oyunlarına izin verme düzeylerinin lise ve ilköğretim mezunu olan annelere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular ışığında, annelerin eğitim düzeyi arttıkça çocuk gelişimi, destekleyici-demokratik tutum, pedagojik yaklaşımlar ve riskli oyunların çocukların öğrenmeleri

üzerindeki pozitif etkileri hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları söylenebilir. Bu nedenlerinde annelerin çocuklarının oyunları esnasında risk almalarına izin verme durumlarını pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir.

Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile babaların öğrenim durumu arasında farklılık tespit edilmiştir. Bu bulguya göre eşi üniversite mezunu olan annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları eşi ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan annelerden daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Alanyazında araştırma bulgusuna benzer çalışmalardan Çevirme (2022), babaların öğrenim durumları ile çocuklarının riskli oyunlarına izin verme düzeyleri arasında ilişkinin olduğunu, bu ilişki de eşleri lisansüstü mezunu olan annelerin çocuklarının riskli oyunlarına izin verme düzeyleri üniversite, lise, ilkokul mezunu olan annelere göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Alanyazında babaların çocuklarının riskli oyunlarına izin verme durumları ile ilgili çalışmalar da bulunmaktadır. Karaca ve Aral (2020) araştırmalarında baba öğrenim durumu ile çocuklarının oyunlarında risk alma toleransları arasındaki ilişkiyi vurgulamıştır. Bu bulguda üniversite mezunu olan babaların lise ve ilköğretim mezunu olan babalara göre çocuklarının oyunlarında risk almalarına daha fazla izin verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Elmalı'nın (2021) ebeveynler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada yüksek öğretim mezunu olan ebeveynlerin diğer alt eğitim kademelerinden mezun olan ebeveynlere göre riskli oyunlara daha çok izin verdiklerini belirtmiştir. Bu bağlamda, eşlerinin yüksek öğretim mezunu olmaları annelerin çocuklarının oyunlarında risk almalarını pozitif yönde etkilediği söylenebilir. Yüksek öğretim mezunu babalar çalışma saatlerine göre çocuklarıyla beraber daha geniş zaman geçirebilirler. Çocuklarıyla oyunlar oynayarak onların fiziksel ve motor becerilerini, cesaretlerini, başarabilme duygularını, öz güvenlerini desteklemede pozitif etkileri olduğu düşünülmektedir.

Annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları ile algılanan gelir düzeyi arasında farklılık tespit edilmemiştir. Bu bulguda annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları algılanan gelir düzeyine göre değişmediği görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde algılanan gelir düzeyi değişkeni ile annelerin riskli oyunlara izin verme durumları arasında ilişkiyi inceleyen araştırmaya rastlanmamıştır. Algılanan gelir düzeyinin çocukların oyunlarında risk alma durumları

üzerinde yordayıcılığı olmadığı söylenebilir. Anneler çocuklarının oyun oynamaları için maddi boyutun bir gereklilik olmadığını düşünmüş olabilirler. Burada annelerin önemsedikleri noktaların daha çok riskli oyunlar esnasında çocuklarına zarar gelmemesi, oyunların risk düzeyleri vb. durumları değerlendirdikleri düşünülmektedir.

Ölçekler Arası Korelasyona İlişkin Bulguların Tartışılması;

Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) tüm alt boyut ve toplam puanları ile annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bulguya göre çocukların öz düzenleme becerileri arttıkça annelerin psikolojik dayanıklılıkları da artmaktadır. Maden vd. (2022) araştırmalarında annelerin öğrenim düzeyi arttıkça çocuklarının dikkat, engelleyici kontrol ve çalışma belleği puanlarında artış görüldüğü sonucuna varılmıştır. Yurdakul vd. (2022) araştırmalarında okul öncesine devam eden çocukların öz düzenleme becerileri arttıkça prososyal davranışlarının da arttığını bunun da annelerin psikolojik dayanıklılıklarına pozitif yönde etki edeceği belirtilmiştir. Bater ve Jordan (2017) araştırmalarında öz düzenleme becerileri yüksek olan çocukların problem davranış sorunları yaşama ihtimallerinin azaldığı ifade edilmiştir. Buradan hareketle öz düzenleme becerileri güçlü olan çocukların problem davranış sergilemedikleri ve bunun da annelerin psikolojik dayanıklılıklarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Öz düzenleme becerisi gelişmiş çocuklar, duygularını, dürtülerini ve davranışlarını daha iyi yönetebilirler. Çocukların günlük yaşamda davranışlarını daha iyi kontrol edebilmeleri annelerin çeşitli durumlarda sürekli müdahale etme ve krizleri yönetme yükünü hafifleterek anneleri rahatlatmış bununda annelerin psikolojik dayanıklılıklarını pozitif yönde etkilediği söylenebilir. Ayrıca çocuğun olumlu davranışları, annelerin kendilerine güven duymalarına ve ebevenlik serüvenlerinde doğru yolda ilerlediklerini düşünmelerine katkı sağladıkları söylenebilir.

Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (ÖDBÖ) puanları ile annelerin Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulguya göre çocukların öz düzenlemeleri ile annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları ilişkili değildir. Anneler çocuklarının oyunları sırasında risk almalarını ve bu riskler sonucunda yaralanma gibi olumsuz deneyimlerin sonuçlarını düşünerek soruları cevaplandırmış olabilirler. Bu şekilde davranarak çocuklarının incinme ihtimallerini engellediklerini düşünebilirler. Oysaki

çocuklara cesaret, bağımsız davranma, bir işe başlama ve tamamlama sabrı, kendi kararlarını ve sınırlarını belirleme becerilerini öğrenmeleri için riskli oyunlar çok çeşitli fırsatlar yaratabilir. Mart (2021) araştırmasında açık hava aktivitelerinin bilişsel, sosyal, dil gelişimi ve özgüven yönlerinden çocukların gelişimleri üzerinde etkisini ortaya çıkarmıştır. Ebeveynlerin çoğu kapalı alan aktivitelerini tercih ettikleri ve bu durumda ebeveynlerin kendilerinin de risk almamayı tercih etmeleri sebebiyle bu sonuç ortaya çıkmış olabilir. Maden vd. (2022) araştırmalarında çocukların öz düzenleme becerilerini etkileyen anne tutumları; çocuk yaşı, cinsiyet, anne eğitim durumu ve çocuk sayısına göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu değişkenlerden birisi de kaygı Çelik vd. (2024) araştırmalarında annelerin kaygıları arttıkça çocuklarda öz-kavram puanlarının düştüğü tespit edilmiştir. Annelerin çocuklarının oyunlarında risk almalarına kaygı, korku ve endişe ile yaklaştığında çocuklarda annelerin duygularını tam tanımlayamamasalar bile anlayabilirler ve kendilerinden şüphe duymaya başlayabilirler. Araştırma bulgularını desteklemeyen Çevirme (2022) araştırmasında çocukların öz düzenleme becerileri arttıkça annelerin riskli oyunlara izin verme düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguyu destekleyen Kahraman vd. (2024) araştırmalarında çocukların fiziksel aktiviteleri arttıkça annelerin çocuklarının oyunlarında risk alma tolerans seviyelerinin de arttığı belirtilmiştir. Riskli oyunlar çocukların güç durumlarla baş edebilmelerini, sorumluluk almalarını, kendilerine güven duymalarını, kendilerini kontrol edebilmelerini geliştirerek öz düzenleme becerileri ile bağlantılı şekilde ilerleme göstermektedir. Işıksolu ve Tok (2022) çalışmalarında çocukların problem çözme becerileri ile öz düzenlemenin alt boyutlarından engelleyici kontrol-duygu arasında pozitif bir ilişki saptamıştır. Çocukların merkezinde bulunan riskli oyunlar, problem çözme ve riskli durumları kontrol edebilme becerilerini kazanmaları için çok önemli bir yer tuttuğu söylenebilir.

Annelerin Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ) puanları ile Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) puanları arasında farklılık tespit edilmemiştir. Bu bulguya göre annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları ilişkili değildir. Taylor vd. (2017) araştırmalarında ebeveynlerin bireysel eğilim faktörlerinden kişisel iyimserlik ve psikolojik dayanıklılık gibi özelliklerinin ruh sağlığını destekleyici yönü olduğu ifade edilmektedir. Little (2010) araştırmasında ebeveynlerin çocukların beceri gelişimlerini

desteklemek ve onların oyunları esnasında güvenli alan oluşturmak için yeni deneyimlerle beceriler öğrenirken, çocukların fiziksel riskler alabileceklerine inandıklarını ifade etmiştir. Bu oyunlardaki yaralanma sebeplerinin genellikle deneyim eksikliği, risklerin farkında olmama, dürtüsellik, kişilik özellikleri ve kendilerinden büyük çocukların davranışlarını kopyalamak olduğunu belirtmiştir. Sevim ve Dümenci (2020) araştırmalarında ebeveynlerin yabancı insanlar tarafından gelebilecek tehlikeler, kaybolma ve yaralanma korkularının çocuklarının resimlerinde ve çocuklarla görüşmeler yapılırken ifadelerinde yer aldığı belirtilmiştir. Risklerle başa çıkmada kolaylaştırıcı olarak bilişsel ve motor gelişim, bağımsızlık, öz güven, ebeveyn ve akranlarının etkisi tespit edilmiştir. Riskli oyunlar, çocuklara kendi kararlarını verme ve bir görevi yaparken kendilerine daha çok güvenmeleri için fırsat sağlamaktadır. Eğer çocuklar riskli oyunlarla ve güçlüklerle karşılaşmazlarsa bu güçlüklerin üzerinden gelmek için gerekli olan öz güven duygusunu kazanamayacakları ifade edilmiştir. Waddington ve Pearson (2021) araştırmalarında ebeveynlerin çocuklarının riskli oyunlara katılmalarının önünde gördükleri 4 tema belirlemişlerdir. Bu temalar yaralanma, coğrafi konum (kırsal veya kentsel), dil kullanımı (yönlendirici dil) ve ebeveynlik tarzıdır. Ebeveynler tarafından pozitif bir dil kullanılarak ve riskli oyunlara risk gibi değil de maceracı gibi ifadeler ile çocukların oyunlarında risk alma davranışları teşvik edilebileceği ifade edilmiştir. Bu bulgular ışığında, ebeveynlerin kendi çocukluklarında oynadıkları oyunlardaki risk alma düzeylerine göre çocuklarına izin verme durumlarında geçmiş yaşantılarının etkileri olduğu düşünülmektedir. Aksoy vd. (2023) araştırmalarında annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arttıkça çocuklarının sosyal beceri düzeylerinde de artış görüldüğünü belirtmiştir. Kahraman vd. (2024) araştırmalarında annelerin çocukların oyunlarında risk almalarına dair toleransları ile çocukların mizacının sadece aktiflik boyutunda farklılık görülmüştür. Buradan da annelerin çocuklarının aktivite düzeyleri arttıkça çocukların oyunlarında risk almalarına izin vermeye dair toleranslarının da pozitif yönde etkilendiği düşünülmektedir.

Çocukların Öz Düzenleme Becerilerinin Annelerin Psikolojik Dayanıklılıklarını Yordama Durumunun Tartışılması;

Çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerin psikolojik dayanıklılıklarını yordayıp yordamadığının belirlenmesinde çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak farklılık tespit

edilmiştir. Bu bulgu, çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini anlamlı bir şekilde yordadığını göstermiştir. Lutwig vd. (2016) araştırmalarında okul öncesi çocukların günlük hayatlarında öz düzenleme becerilerini hem birey içinde hem de kişilerarası durumlardaki davranışlarda değişiklikler görülebileceğini tespit etmişlerdir. Erkan ve Sop (2018) araştırmalarında erken çocukluk dönemindeki çocukların kaygılı ve korkulu davranışlarında artış görüldükçe dikkat ve dürtü kontrollerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bu noktada öz düzenleme becerilerinin iyi olması çocuğun sosyal çevresi ile uyum içinde yaşamasına destek olabilir. Bir başka araştırma Macphee vd. (2015) tarafından öz düzenleme becerileri, stres faktörlerine uyum sağlamak amacıyla iç kısıtlamalara etki eden dış kuvvetlere yanıt olarak sistemin yeniden düzenlenmesini içermektedir. Değişen koşullara göre yeni denge noktaları ve kalıpları ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir olumsuzluk karşısında işlevselliği sürdürme ve gelişme süreci dayanıklılığı oluşturmaktadır. Sosyokültürel kuramcılardan Vygotsky bireyin gelişimde kişisel özellikleri kadar içinde yaşadığı kültürel yapı ve geçmişinin de önemli bir yer kapladığını ifade etmiştir. Bir kültürel yapı içinde bireyin duygu, davranış ve düşünceleri şekillenmeye başlar (Woolfok, 2017). Vygotsky'nın bakış açısından bakıldığında zaman çocukların gelişim süreçlerindeki hızı dikkate alınarak yapabilecekleri yaşlarına göre değişiklikler göstermektedir. Aksoy (2022) annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocuklarının akademik destek puanları arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre annelerin psikolojik dayanıklılıkları arttıkça çocuklarında akademik destek becerileri artmaktadır. Aile, çocukların içinde yetiştiği ilk sosyal çevresidir. Çocuklar burada en fazla anneleri ile zaman geçirirler. Annelerin burada çocuklarına çeşitli temel becerileri öğretirken kendilerini iyi hissetmeleri çok önemlidir. Çocuk başta annesi ile iletişim kurma biçimlerini öğrenir. Annenin kaygı gibi negatif duyguları çocuğu da olumsuz olarak etkileyebileceği için annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri çok önemlidir. Psikolojik dayanıklılıklara sahip anneler çocuklarına soru sorma, çözüm üretme, kendi fikirlerini söyleme gibi birçok beceriyi öğretebilirler. Aivalioti ve Pezirkanidis (2020) araştırmalarında dayanıklılık, sadece aşırı yaşam sıkıntıları ile karşı karşıya kalan aileleri değil, aynı zamanda günlük sıkıntılarla karşı karşıya kalan aileleri de ilgilendirmektedir. Dolayısıyla burada belirtilmek istenen psikolojik dayanıklılık zor ve güç durumlar yaşanıldığında çok önemlidir ama çok büyük bir sorunla karşılaşılmassa bile günlük

rutinler içindeki problemler içinde önem taşımaktadır. Gümrükçü, (2022) çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerin istedik anne tutumları arasında pozitif ilişki saptamıştır. Bu sayede çocuklar kendilerine güven duyan, kendilerini kontrol edebilen, sınırlarını bilen ve davranışlarını olaylara ve durumlara göre şekillendirebilen bireyler haline gelebilirler. Bu bakış açısını destekleyen Özbey vd. (2018) tarafından çocukların yaşam kaliteleri ile öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çocukların aktiviteleri esnasında bir şeyi başardığında mutluluk davranışları göstermesi, kendini motive etmesi, kendisi ile gurur duyması vb. bu ifadeler çocuğun kendini iyi hissetmesine ve öz güven kazanmasına buradan da annelerin psikolojik dayanıklılıklarını pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir.

Çocukların Öz Düzenleme Becerilerinin Annelerin Çocuklarının Oyunlardaki Risk Alma Davranışlarına Yönelik Toleranslarını Yordama Durumunun Tartışılması;

Çocukların öz düzenleme becerilerinin, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarını yordayıp yordamadığının belirlenmesinde çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleransları arasında farklılık tespit edilmemiştir. Bu bulguya göre çocukların öz düzenleme becerilerinin, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik gösterdikleri tolerans düzeylerini yordamadığı görülmüştür. Niehues vd. (2013) araştırmalarında ebeveynler çocuklarının mutlu, sağlıklı ve dayanıklı insanlar olmaları için bazı ufak sıyrıkları ve başarısızlıkları yaşamaları gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmada ebeveynler “risk” kavramını “belirsizlik, fırsat ve güçlük” ile değiştirdikçe çocuklarının oyunlarında risk almalarına verdikleri tepkileri aslında kendi seçimleri olduğunu fark etmişlerdir. Bu kavramın negatif algılanmasıyla ilgili bir araştırmaya bakıldığında, Sop (2024) kaygının çocuklarda yaşam becerilerini önemli derecede azalttığını göstermiştir. Çocuklarda öz düzenleme becerilerinin erken gelişimi, yaşamın ilerleyen zamanlarında ortaya çıkabilecek duygusal sorunları önlemede önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle erken çocukluk dönemlerinde öz düzenleme becerilerini etkileyen uygulamaların olmasını gerekli kılar (Öztabak, 2017). Benzer bir araştırmayı Bora ve Kılıç (2023) tarafından çocukların sosyal becerileri ve problem çözme davranışlarının ebeveynlerinin riskli oyunlara izin verme düzeylerini etkilediği tespit edilmiştir. Ebeveynlerin riskli oyunlara izin verme düzeyleri ile sosyal becerileri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu fakat ebeveynlerin riskli oyunlara izin verme durumu ile problem davranışı arasında ise negatif bir ilişkinin olduğu

belirtilmiştir. Bu noktada annelerin önem verdikleri beceriler olarak hazzı erteleme, duyguları bastırma ve dürtüselliği kontrol etme gibi öz düzenleme becerilerinin çocuklarda görülen eksikliği çeşitli davranış problemlerine neden olarak çocukların sosyal ve kişiler arası ilişkilerini olumsuz etkilemektedir (Beyazıt, 2020). Sandseter vd. (2011) araştırmalarında çocukların gelişim aşamaları sürecinde problemlerle başa çıkamayacak duruma geldiklerinde bu durumu red ya da engelleme dürtüsü ile hareket ettiklerini belirtmişlerdir. Oysaki çocuklar zihinsel ve fiziksel becerileri geliştikçe ve meraklarının peşinden gidip heyecan verici duygulara maruz kaldıkça bu durumla nasıl başa çıkabileceklerini öğrenebilirler. Little (2015) araştırmasında annelere yapılandırılmış görüşmeler yoluyla birçok soru sormuştur. Bu soruların cevaplarında anneler, çocuklarının bağımsızlık duyguları ve hareket etme becerilerini destekleme ile çocuklarını çevrede algılanan risklerden koruma arasında denge oluşturmada sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Bu oyunlar sayesinde anneler, çocukların çeşitli durumların olası sonuçlarını düşünerek davranış ve sonuç bağlantılarını kurmalarına ve riskli oyunlarla başa çıkmak için stratejiler geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu bulgular ışığında, araştırma bulgusundan farklı olarak öz düzenleme becerileri yüksek olan çocukların kendi davranışlarını, sınırlarını, bir problem ile karşılaştığında değerlendirme ve karar verme süreçlerini başarılı bir şekilde gerçekleştiren çocukların annelerinin de psikolojik dayanıklılık düzeylerine katkı sağladığı düşünülmektedir.

BÖLÜM 6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada anne bildirimlerine göre 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri, annelerin psikolojik dayanıklılığı ve çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca kişisel bilgi formları ile aralarındaki ilişki incelenmiştir. Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan annelerin ortalama puanlarına bakıldığında, çocukların öz düzenleme becerileri ve annelerin psikolojik dayanıklılık seviyelerinin ortalamanın üzerinde olduğu, annelerin çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kız çocuklarının hem öz düzenleme becerilerinin hemde dikkat düzeylerinin erkek çocuklarına göre daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır. Tek ve iki kardeşi olan çocukların engelleyici duygularını kontrol etme becerilerinin üç kardeşi olan çocuklara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Engelleyici duygularını kontrol etme becerileri yönünden birinci ve ikinci sırada doğan çocukların, daha sonraki doğum sıralarında doğan çocuklara göre daha yüksek düzeyde olduğu; engelleyici davranışlarını kontrol etme yönünden ise ilk sırada doğan çocukların, ikinci sırada doğan çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Annesi ilkokul mezunu olan çocukların dikkat düzeyi, çalışma belleği, engelleyici duygularını kontrol etme becerilerinin annesi daha üst öğrenim durumu mezunu olan çocuklara kıyasla daha düşük düzeyde olduğu; babası ilkokul mezunu olan çocukların dikkat düzeyi, engelleyici duygularını kontrol etme becerilerinin babası daha üst öğrenim durumu mezunu olan çocuklara kıyasla daha düşük düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Ailede algılanan gelir düzeyi arttıkça çocukların öz düzenleme, çalışma belleği ve engelleyici duygularını kontrol etme becerilerinin arttığı tespit edilmiştir. Çocukların öz düzenleme becerilerinin çocuğun yaşı, anne ve babanın yaşına göre farklılık tespit edilmemiştir.

4 yaşında çocuğu olan annelerin, 5-6 yaşında çocuğu olan annelere göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Üç çocuğu olan annelerin, daha fazla çocuğu olan annelere göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Çocuğu ikinci ve üçüncü sırada doğmuş olan annelerin, çocuğu daha sonraki sırada doğmuş olan annelere göre psikolojik dayanıklılık düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Eşleri ortaokul mezunu olan annelerin psikolojik dayanıklılıklarının eşleri lise mezunu olan annelerin psikolojik dayanıklılıklarına kıyasla daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin çocuğun cinsiyeti, anne ve babanın yaşı, anne öğrenim durumu, algılanan gelir düzeyine göre farklılık tespit edilmemiştir.

Tek ve iki çocuğu olan annelerin, üç çocuğu olan annelere göre çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Çocuğu ilk sırada doğan annelerin, çocuğu üçüncü sırada doğan annelere göre çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. İlkokul ve ortaokul mezunu olan annelerin, üniversite mezunu olan annelere göre çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının daha düşük olduğu; eşleri ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan annelerin, eşleri üniversite mezunu olan annelerin puanlarına göre çocuklarının oyunlardaki risk alma davranışlarına yönelik toleranslarının daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Annelerin çocuklarının risk alma davranışlarına yönelik toleransları çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, annenin ve babanın yaşı, algılanan gelir düzeyine göre farklılık tespit edilmemiştir.

Çocukların öz düzenleme becerileri arttıkça annelerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak çocukların öz düzenleme becerileri ile annelerin çocuklarının oyunda risk alma toleranslarına izin verme durumları arasında ilişki tespit edilmemiştir. Ayrıca annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocuklarının oyunda risk alma toleransları arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Çocukların öz düzenleme becerileri annelerinin psikolojik dayanıklılıklarını yordamaktadır. Çocukların öz düzenleme becerileri annelerin çocuklarının oyunda risk alma toleranslarını yordamadığı sonucuna varılmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre öz düzenleme, annelerin psikolojik dayanıklılığı ve oyunda risk alma toleransları alanında çalışan ebeveynlere, eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik bazı önerilere yer verilmiştir.

Ebeveynlere Yönelik Öneriler;

*Öğrenim düzeyi düşük olan anne ve babalar, çocuklarının tüm gelişim alanlarında daha sağlıklı bireyler yetiştirmelerine katkı sağlamak amacıyla kendilerini geliştirmeye yönelik etkinliklere katılım gösterebilirler. Ebeveynler üniversite, belediye, dernek, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı vb. düzenlediği ücretsiz etkinlikleri çocuklarının gelişimlerini desteklemek amacıyla takip edebilirler.

*Annelere çocuklarının oyunlarda risk alma davranışlarının önemine yönelik bilgi düzeylerinin artırılması ile ilgili etkinlikler ve çocukları ile birlikte açık alanda zaman geçirebilecekleri piknik, orman gezileri, açık alanda oynanabilecek etkinlikler, oryantiring, bitkileri ve canlıları inceleme, sokak oyunları, doğada yer alan materyallerden tasarımlar hazırlama vb. etkinlikler gerçekleştirmeleri önerilmektedir.

* Öz düzenleme becerisi gelişmiş çocuklar, duygularını ve davranışlarını kontrol edebilirler. Çocukların bu şekilde davranışları anneleri duygusal açıdan pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir. Anneler, çocuklara erken yaşlarından itibaren gelişim özelliklerine uygun olacak şekilde öz düzenleme becerilerini geliştirecek etkinliklere katılabilirler.

Eğitimcilere Yönelik Öneriler;

*Toplumda kız çocuklarının davranışlarında daha sakin ve sorumluluk sahibi olmaları, erkek çocuklarının davranışlarında ise daha hareketli ve özgür olmaları beklendiği düşünülmektedir. Çocukların cinsiyetlerine göre bu beklentilerin farklı olması sebebiyle bu değişikliğin görüldüğü söylenebilir. Toplumda cinsiyet temelli beklenti farklılıklarını azaltmak amacıyla, kültürel değerlerin cinsiyet değişkeni bağlamında ele alındığında anne-baba tutumlarına yönelik eğitim programları planlanabilir.

*Algılanan gelir düzeyi düşük olan çocukların sınırlı kaynak ulaşımı, yüksek stres düzeyi ve çevresel uyarıcıları vb. faktörler öz düzenleme becerilerini negatif yönde etkileyebilir. Bu bağlamda, algılanan gelir düzeyi düşük olan annelere öz düzenleme becerilerinin gelişimi, çocukların duygularını tanıma ve yönlendirme, olumlu disiplin

yöntemleri, sorumluluk bilinci, problem çözme becerileri vb. konularında bilgilendirici eğitim programları planlanabilir.

*Annelerde stres yönetimi, problem çözme ve sosyal destek mekanizmalarını güçlendirmeye odaklanılmalıdır. Belediyeler, çocuk gelişimi uzmanı, çocuk gelişimi alanında yetkin olan psikolog vb. uzmanlarla iş birliği içinde aile destek ve rehberlik grupları oluşturulabilir. İlk kez anne olanlara yönelik kaygı yönetimi, bilinçli ebeveynlik vb. eğitimler verilebilir. Çok çocuklu annelere yönelik ise etkili zaman yönetimi, tükenmişlik sendromu ile başa çıkma vb. eğitimler verilebilir.

*Öğrenim düzeyi düşük olan babalara “çocuk gelişimi, eş desteği, pozitif ebeveynlik, rol paylaşımı vb.” konularında eğitimler verilebilir. Bu eğitimlere babaların katılım oranları artırmak amacıyla kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılabilir. Bu eğitimlere katılamayan babalara yönelik uzmanlar tarafından eğitimlerde verilecek bilgilerden hazırlanmış broşür, afiş vb. farkındalık çalışmaları hazırlanabilir. Bu konuda üniversiteler, belediyeler, dernekler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın vb. programları esnek saatler dikkate alınarak ücretsiz olarak planlamalar yapılabilir.

*Anne ve babalara riskli oyunların gelişimsel yararları, özgüven, problem çözme, fiziksel beceriler, riskli oyunlar sırasında çocuklara nasıl rehberlik yapılabileceği ile ilgili eğitimler verilebilir. Belediyeler, okullar vb. kuruluşlar aracılığıyla riskli oyunların çocuklar üzerindeki etkilerini içeren broşürler, videolar, afişler vb. kaynaklar hazırlanabilir.

*Anne ve babaların çocuklarının risk alma davranışlarını daha sağlıklı yönetebilmeleri için oyunlarda risk almanın çocuğun gelişimine katkıları ve risk durumlarında başa çıkma stratejilerini bilmeleri çocuklarının gelişimleri yönünden önem arz etmektedir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler;

*Annelerin kültürel değerlerinin cinsiyet değişkenine göre çocuklarda nasıl bir farklılık oluşturabileceği derinlemesine nitel veya boylamsal olarak araştırılabilir.

*Tek ve iki kadeşi olan çocuklar ile üç ve daha fazla kardeşi olan çocukların öz düzenleme becerileri arasındaki farklılıkların sebepleri derinlemesine incelenebilir.

*Çocukların yaşının etkisini gözlemleyebilmek amacıyla öz düzenleme becerileri daha geniş yaş grupları arasında incelemeler yapılabilir.

*Araştırmacılar annelerin psikolojik dayanıklılıklarını etkileyen değişkenlerden stres düzeyi, ebeveynlik stresi ile algılanan gelir düzeyi arasındaki ilişki derinlemesine inceleme yapılabilir. Annelerin algıladıkları gelir düzeylerine kültürel bağlamın etkilerini incelemek için farklı kültürlerden annelerle bir çalışma yapılabilir.

*Gelecek araştırmalarda annelerin kişilik özellikleri, kaygı düzeyleri vb. bireysel değişkenler analiz edilerek derinlemesine inceleme yapılabilir. Ayrıca farklı şehirlerdeki çocukların oyun oynadıkları oyun ortamları ve bu ortamlardaki risk değerlendirme şekilleri incelenebilir.

*Olumlu ebeveynlik ve risk algısı ile ilgili deneysel bir çalışma yapılabilir.

*Anne ve babalara riskli oyunlar ile ilgili evde uygulayabilecekleri kitapçıklar hazırlanabilir. Kitaptaki uygulamalar sonunda değerlendirme yapabilmeleri için dijital bir form hazırlanarak süreç takip edilebilir. Uzmanlar tarafından ev ziyaretleri ile de bu uygulamaların sonuçları değerlendirilebilir.

*Bu araştırmada, çocukların öz düzenleme becerileri, annelerin psikoloji dayanıklılığı ve oyunlarda risk alma toleransları incelemiştir. Gelecek araştırmalarda babaların çocukların gelişimleri üzerine etkilerini belirlemek amacıyla babaların psikolojik dayanıklılıkları ile çocukların öz düzenleme becerileri incelenebilir.

*Alanyazında annelerin psikolojik dayanıklılığı genelde özel gereksinimli çocuğu olan, boşanmış ve tek ebeveyn olan anneler, çocukluğunda istismar, şiddet, ihmal gibi negatif yaşantıları olan, çok erken yaşlarda çocuk sahibi olan anneler, çocuğu belli bir hastalığı olan anneler vb. örneklemeler üzerinden bakıldığı görülmüştür. Bu araştırmada çocuğu tipik gelişim gösteren anneler dahil edilmiştir. Normal aile yaşantılarında da annelerin psikolojik dayanıklılıklarını etkileyen günlük stres durumları olmaktadır. Bu şekilde yapılan araştırmalar arttırılabilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Acar, Ş. E., Yükselen, A. İ. (2015), *Bebeklikte Sosyal ve Duygusal Gelişim*. F. Turan ve A. İ. Yükselen, (Eds.), *Çocuk Gelişimi 1 Bebeklik Döneminde Gelişim İçinde*. Hedef Basın Yayınları, 90-112.
- [2] Aflakseir, A., Nowroozi, S., Mollazadeh, J., Goodarzi, M. A. (2016), *The Role of Psychological Hardiness and Marital Stisfaction in Predicting Posttraumatic Growth in A Sample of Women With Breast Canser in Isfahan*, Iranian Journal of Cancer Prevention, 9(4): e4080.
- [3] Ahioğlu, N. (2008), *Kültürel-Tarihsel Kuram Çerçevesinde Çocuk Gelişimi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 41(1), 163-186.
- [4] Aivalioti, I., Pezirkianidis, C. (2020), *The Role of Family Resilience on Parental Well-Being and Resilience Levels*, Scientific Research Publishing, Psychology, 11, 1705-1728.
- [5] Akdemir, K., Banko, B. Ç., Sevimli, Ç. S. (2023), *Giving Children Permission for Risky Play: Parental Variables and Parenting Styles*, Journal of Outdoor and Environmental Education, 26, 1-18.
- [6] Aksoy, A. B., Yaralı, T. K. (2017), *Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Oyun Becerilerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi*, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 442-455.
- [7] Aksoy, H. P. (2022), *Annelerin Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri ve Akademik Destek Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [8] Aksoy, H. P., Gültekin, A. G., Şepitçi, Ş. M., Özyürek, A. (2023), *Annelerin Psikolojik Dayanıklılıkları ile Çocuklarının Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin ve Sosyal Becerileri Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 54, 205-228.
- [9] Alat, Z., Akgümüş, Ö., Cavalı, D. (2012), *Okul Öncesi Eğitimde Açık Hava Etkinliklerine Yönelik Öğretmen Görüş ve Uygulamaları*, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(3), 47-62.
- [10] Amus, G. (2022), *Çık Dışarıya Oynayalım. Doğa Pedagojisine Doğru Bir Öğrenme Yolculuğu*, Epilson Yayınları, İstanbul, Mart, 45-49.
- [11] Arabacı, F., Kamaraj, I. (2023), *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 48-72 Ay Arası Çocukların Öz Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi*, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 57(57), 242-259.
- [12] Aras, S. (2015), *Promoting Self Regulation in Early Years: Tools Of The Mind*, Journal of Education and Future, 8(1), 15-25.

- [13] Arslan, Ö., Çavunt, F., Çoban, A., Dinç, E., Erkoç, A., Karan, Ş. S., Meriç, İ., Mutlu, N., Yavuz, A. E. (2021), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi*, International Primary Education Research Journal, 5(2), 180-199.
- [14] Armitage, M. (2012), *Risk Play is Not a Category. It's What Children Do*. ChildLinks, 3, 11-14.
- [15] Astarlar, F. (2019), *Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 4-6 Yaş Çocuklarının Öz-Düzenleme Becerilerinin İzlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye.
- [16] Aktaş, Ö. İ., Sop, A. (2022), *The Relationship Between Preschool Children's Self-Regulation Skills and Their Mothers' Parental Attitudes*, Theory and Practice in Child Development, 2(2), 72-95.
- [17] Atmaca, R. N. (2019), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme ve Sosyal Beceri Düzeyleri ile Annelerin Empatik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [18] Aydın, T. N. (2022), *4-6 Yaş Çocukların Kaygıları ile Annelerin Kaygı, Psikolojik Dayanıklılık ve Bilişsel Esneklikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Gaziantep, Türkiye.
- [19] Backer-Grondahl, A., Naerde, A. (2016), *Self-Regulation in Early Childhood: The Role of Siblings, Center and Socioeconomic Status*, Social Development, 26(3), 530-544.
- [20] Baddeley, A. D. (2012), *Working Memory: Theories, Models and Controversies*, Annual Review of Psychology, 63, 1-29.
- [21] Ball, D. J. (2002), *Playgrounds-Risks, Benefits and Choices*, HSE: Books.
- [22] Ball, D. J., Gill, T., Spiegel, B. (2008). *Managing Risk in Play Provision: Implementation Guide*. The Department for Children, Schools and Families (DCSF) and the Department for Culture, Media and Sport, 1- 121.
- [23] Bater, R. L., Jordan, S. S. (2017), *Child Routines and Self-Regulation Serially Mediate Parenting Practices and Externalizing Problems in Preschool Children*, Child Youth Care Forum, 46, 242-259.
- [24] Bandy, T., Moore, K. (2010), *Assessing Self-Regulation: A Guide for Out-Of-School Time Program Practitioners*, Research-To-Results Trends Child, October, 1-8.
- [25] Bandura, A. (1997), *Self Efficacy: The Exercise of Control*, New York: W. H. Freeman and Company.
- [26] Bandura, A. (1999), *Social Cognitive Theory: An Agentic Perspective*, Asian Journal of Social Psychology, 2(1), 21-41.
- [27] Barankin, C. T., Khanlou, N. (2007), *Growing Up Resilient: Ways To Build Resilience in Children And Youth*, Toronto: Centre For Addiction And Mental Health. <https://www.camh.ca/en/health-info/guides-and-publications/growing-up-resilient> Erişim tarihi: 14.03.2025.
- [28] Baraitser, L., Noack, A. (2007), *Mother Courage: Reflections on Maternal Resilience*, British Journal of Psychotherapy, 23(2), 171-188.
- [29] Bassett, H. H., Denham, S. A., Mincic, M. M., Graling, K. (2012), *The Structure of Preschoolers' Emotion Knowledge: Model Equivalence and Validity Using*

- Structural Equation Modeling Approach*, Early Education and Development, 23, 259-279.
- [30] Basım, H. N., Çetin, Ç. (2011), *Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması*, Türk Psikiyatri Dergisi, 22(2), 104-14.
- [31] Bater, L. R., Jordan, S. S. (2017), *Child Routines and Self-Regulation Serially Mediate Parenting Practices and Externalizing Problems in Preschool Children*, Child Youth Care Forum, 46, 243-259.
- [32] Bateson, P. (2005), *The Role of Play in the Evolution of Great Apes and Humans*. In A. D. Pellegrini, P. K. Smith (Eds.), *The Nature of Play: Great Apes and Humans*, 13-24. The Guilford Press.
- [33] Bayındır, D., Ural, O. (2016), *Development of The Self-Regulation Skills Scale*, International Online Journal of Educational Sciences, 8(4), 119-132.
- [34] Bayındır, D., Ural, O. (2019), *Okul Öncesi Dönem Çocukların Öz Düzenleme Becerilerinin Annelerine Bağlanma Biçimlerine ve Annelerin Ebeveynlik Davranışlarına Göre İncelenmesi*, Kastamonu Education Journal, 27(4), 2597-2608.
- [35] Bee, H., Boyd, D. (2020), *Çocuk Gelişimi Psikolojisi*, (Okhan, G., Çev.), Kaktüs Psikoloji, 547-549.
- [36] Bektaş, M., Özben, Ş. (2016). *Evli Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(1).
- [37] Beyazıt, U. (2020), *Öz Düzenleme*. F. G. Cırhınoğlu (Ed.). *Duyguları Anlamak İçinde*, 285-299, Nobel Yayınları, Ankara.
- [38] Blair, C., Razza, R. P. (2007), *Relating Effortful Control, Executive Function and False Belief Understanding to Emerging Math and Literacy Ability in Kindergarten*, Child Development, 78(2), 647-663.
- [39] Bora, G. Ü., Kılıç, Ş. (2023), *Anne Babaların Okul Öncesi Dönemde Çocukların Riskli Oyunlarına İzin Vermeleri ile Çocukların Problem Çözme Davranışları ve Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 66, 686-700.
- [40] Bodrova, E., Leong, D. (2007), *Tools of The Mind: The Vygotskian Approach to Early Childhood Education*. Columbus, Pearson Merrill Prentice Hall.
- [41] Bruner, J. S. (1990), *Acts of Meaning*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- [42] Bronson, M. B. (2000), *Self Regulation in Early Childhood: Nature and Nurture*, New York: The Guilford.
- [43] Bronson, (2019), *Erken Çocuklukta Öz-Düzenleme: Doğası ve Gelişimi* (Sezgin, E., Kır Yiğit, M., Çev.), Ankara, Eğiten Kitap.
- [44] Brussoni, M., Olsen, L. L., Pike, I., Sleet, D. A. (2012), *Risk Play and Children's Safety: Balancing Priorities For Optimal Child Development*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 9, 3134-3148.
- [45] Brussoni, M., Gibbons, R., Gray, C., Ishikawa, T., Sandseter, E. B. H., Bienenstock, A., Chabot, G., Fuselli, P., Herrington, S., Janssen, I., Pickett, W., Power, M., Stanger, N., Sampson, M., Tremblay, M. S. (2015), *What is the Relationship Between Risky Outdoor Play and Health in Children? A Systematic Review*, International Journal of Environmental Research and Public Health, 12 (6), 6423-6454.

- [46] Buz, S., Genç, B. (2019), *Sosyal Hizmet Uzmanları için Psikolojik Dayanıklılığın Önemi*, Toplum ve Sosyal Hizmet, 30(2), 623-642.
- [47] Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K.E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2018), *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, 25. Baskı, Ankara.
- [48] Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2022), *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, 33. Baskı Ekim Ankara.
- [49] Chaput, Y. P., Williamsen, J., Bull, F., Chou, R., Ekelund, U., Firth, J., Jago, R., Ortega, F. B., Katzmarzyk, P. T. (2020), *WHO Guidelines on Physical Activity and Sedentary Behaviour For Children and Adolescents Aged 5-17 Years: Summary of the Evidence*, International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity. 17(1), 1-9.
- [50] Chen, E., Miller, G. E. (2012), *Shift-And-Persist Strategies: Why Low Socioeconomic Status isn't Always Bad for Health*, Perspectives on Psychological science 7(2), 135-158.
- [51] Camos, V., Barrouillet, P. (2011), *Developmental Change in Working Memory Strategies: From Passive Maintenance to Active Refreshing*, Developmental Psychology. 47(3), 898-904.
- [52] Campbell, S. B. (2002), *Behavior Problems in Preschool Children: Clinical ve Developmental Issues*, New York: The Guilford Press.
- [53] Catalino, L. I., Fredrickson, B. L. (2011), *A Tuesday in The Life of a Flourisher: The Role of Positive Emotional Reactivity in Optimal Mental Health*, Emotion, 11(4), 938-950.
- [54] Catalino, L. I., Algoe, S. B., Fredrikson, B. L. (2014), *Prioritizing Pozitivity: An Effective Approach to Pursuing Happiness?* Emotion, 14(6), 1155-1161.
- [55] Christenfeld, N. J. S., Mandler, G. (2013), *Emotion*. In I. B. Weiner, D. K. Freedheim (Eds.), *Handbook of Psychology: History of Psychology*, (2nd ed., Vol.1), 177-197.
- [56] Christakis, N. A., Fowler, J. H. (2012), *Social Contagion Theory: Examining Dynamic Social Networks and Human Behavior*, Statistics in Medicine. 32(4), 556-577.
- [57] Clark, A. (2023), *The Experience Machine: How Our Minds Predict and Shape Reality*, Pantheon.
- [58] Cole, P. M., Martin, S. E., Dennis, T. A. (2004), *Emotion Regulation as a Scientific Construct: Methodological Challenges and Directions for Child Development Research*, Child Development. March/April, 75(2), 317-333.
- [59] Cole, P. M., Dennis, T. A., Shith-Simon, K. E., Cohen, L. H. (2009), *Preschoolers' Emotion Regulation Strategy Understanding: Relations with Emotion Socialization and Child Self-Regulation*, Social Development, 18(2), 324-352.
- [60] Colombo, J., Brez, C., Curtindale, L. (2012), *Infant Perception and Cognition*. In I. B. Weiner, R. M. Lerner, M. A. Easterbrooks, J. Mistry. (Eds.), *Handbook of Psychology* (2nd ed., Vol.6). New York: Wiley.
- [61] Coster, D., Gleeve, J. (2008), *Give Us a Go! Children and Young People's Views on Play and Risk-Taking*, Playday, July. 1-33. http://www.playscotland.org/wp-content/uploads/give_us_a_go_children_and_young_peoples_views_on_play_and_risk_taking.pdf 25.04.2025.

- [62] Çelik, N. F., Karaca, H. N., Kaya, Ü. Ü. (2024), *Investigation of Relationship Between Mothers' Perceptions of Risky Play and Their Children's Self-Concepts*, E-Kafkas Journal of Educational Research. 11, 124-140.
- [63] Çetin, F., Yeloğlu, H. O., Basım, H. N. (2015), *Psikolojik Dayanıklılığın Açıklamasında Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Rolü: Bir Kanonik İlişki Analizi*, Türk Psikoloji Dergisi 30(75), 81-92.
- [64] Çetin, A., Kısaoğlu, Ş., Y. (2024), *Anne Bildirimlerine Göre Çocuklarda Öz Düzenlemenin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Milli Eğitim, 53(242), 1113-1138.
- [65] Çevirme, H. (2022), *4-6 Yaş Arasında Çocuğu Olan Annelerin Riskli Oyuna İzin Verme Düzeyleri ile Çocukların Öz-Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Karatekin Üniversitesi, Çankırı, Türkiye.
- [66] Dağgöl, C., H. (2016), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri ile Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs.
- [67] Dağgöl, C., H., Gürşimşek, I., A. (2019), *Investigating Pre-School Children's Self-Regulation Skills in Terms of Various Variables in Northern Cyprus*, Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 9(2), 491-522.
- [68] Darling-Churchill, K. E., Lippman, L. (2016), *Early Childhood Social and Emotional Development: Advancing the Field of Measurement*, Journal of Applied Developmental Psychology, 45, 1-7.
- [69] Davis, B., Rea, T., Waite, S. (2006), *The Special Nature of The Outdoors: Its Contribution to The Education of Children Aged 3-11*, Journal of Outdoor and Environmental Education, 10(2), 3-12.
- [70] Demoulin, D. F. (2000), *I Like Me: Enhancing Self Concept in Kindergarten Age Children Through Active School/Business Partnerships*, NASP Communique, 27(8), 14-26.
- [71] Delen, H., Kaya, Ü. Ü., Ahmetoğlu, E. (2023). *Risk Çocuğun Oyununun Doğal Bir Parçası: Risk Almaya Değer*. E. P. Yıldız, D. Kayıran (Eds.) Eğitim Bilimlerinde Akademik analiz ve Tartışmalar. İçinde (77-92), Özgür Yayınları.
- [72] Denham, S., Bassett, H., Way, E., Mincic, M., Zinsser, K., Graling, K. (2012), *Preschoolers' Emotion Knowledge: Self Regulatory Foundations and Predictors of School Success*, Cognition & Emotion, 26(4), 667-679.
- [73] Dennis, M. (1991), *Frontal Lobe Function in Childhood And Adolescence: A Heuristic for Assessing Attention Regulation, Executive Control and The Intentional States Important For Social Discourse*, Developmental Neuropsychology, 7(3), 327-358.
- [74] Diamond, A. (2000), *Close Interrelation of Motor Development and Cognitive Development And of The Cerebellum And Prefrontal Cortex*, Child Development, 71(1), 44-56.
- [75] Dimitriou, L., Keramioti, L., Panaoura, R. (2024), *The Impact of Maternal Parenting Stress on Maternal Resilience: A Study with Greek and Cypriot Mothers*, Revista Clitatea Vieti, 3, 1-23.
- [76] Dodd, H. F., FitzGibbon, L., Watson, B. E., Nesbit, R. J. (2021), *Children's Play and Independent Mobility In 2020: Result From The British Children's Play Survey*, International Journal of Environmental Research and Public Health, 18(8), 4334.

- [77] Dodd, H., Lester, K. J. (2021), *Adventurous Play as a Mechanism For Reducing Risk For Childhood Anxiety: A Conceptual Model*, Clinical Child and Family Psychology Review, 24(1), 164-181.
- [78] Doğan, T., Yavuz, K. E. (2020), *Yetişkinlerde Psikolojik Sağlamlık, Olumlu Çocukluk Deneyimleri ve Algılanan Mutluluk*, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. Aralık, 12, 312-330.
- [79] Durrant, R., Ellis, B. J. (2013), *Evolutionary Psychology*. In R. J. Nelson, S. J. Y., Mizumori, B. Wnner (Eds.), *Handbook of Psychology: Behavioral Neuroscience*, John Wiley& Song Ltd., 26-51.
- [80] Dyck, M., Piek, J. (2010), *How To Distinguish Normal From Disordered Children with Poor Language or Motor Skills*, International Journal of Language and Communication Disorders. 45(3), 336-344.
- [81] Eisenberg, N., Smith, C. L., Sadovsky, A., Spinrad, T. L. (2004), *Effortful Control: Relations with Emotion Regulation, Adjustment and Socialization in Childhood*. In K. D. Vohs, R. Baumeister (Eds.), *Handbook of Self Regulation: Research, Theory and Applications*, The Guilford Press, New York, 259-282.
- [82] Eisenberg, N., Valiente, C., Eggum, N. D. (2010), *Self Regulation and School Readiness*. Early Education and Development, 21(5), 681-698.
- [83] Eisenberger, N. I. (2013), *Social Ties and Health: A Social Neuroscience Perspective*, Current Opinion in Neurobiology. 23(3), 407-413.
- [84] Eke, K. (2017). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, International Congress of Eurasian Social Science, 8(8).
- [85] Elise van der Ent, D. (2021), *Ready, Set Go! A Qualitative Study into Children's Engagement in and Experiences of Risky Play in Their School's Playground*, Master's Thesis, Utrecht University, Hollanda.
- [86] Elmalı, G. Ü. (2021), *Anne Babaların Okul Öncesi Dönemde Çocukların Riskli Oyunlarına İzin Vermeleri ile Çocuğun Problem Davranışları ve Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi, Aksaray, Türkiye.
- [87] Erdener, E. (2009), *Vygotsky'nin Düşünce ve Dil Gelişimi Üzerine Görüşleri: Piaget'e Eleştirel Bakış*, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(1), 85-103.
- [88] Erdoğan, Ö., Zelyurt, H. (2016), *Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi*, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 16(36), 9-34.
- [89] Erkan, S. N., Sop, A. (2018), *Analyzing The Relationship Between Parenting Styles, Behavioural Problems and School Readiness Through The Mediating Role of Self-Regulation*, Education and Science, 43(196), 27-47.
- [90] Ertürk Kara, H. G., Gönen, M., (2015), *Examination of Children's Self Regulation Skill In Terms of Different Variables / Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Öz Düzenleme Becerisinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Eğitimde Kuram ve Uygulama, 11(4), 1224-1239.
- [91] Ersoy, A. F., Gülbüz, M. E. (2020), *Düşük Sosyo-Ekonomik Düzeye Sahip Boşanmış Kadınlarda Psikolojik Dayanıklılık*, The Journal of Academic Social Science, 8(110), 1-17.
- [92] Ernst, J., Burcak, F. (2019), *Young Children's Contributions to Sustainability: The Influence of Nature Play on Curiosity, Executive Functions, Creative Thinking and Resilience*, Sustainability, 11(5), 4212.

- [93] Erol, A., İvrendi, A. (2018), *4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi (Anne Formu)*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 44(44), 178-195.
- [94] Fletcher, D., Sarkar, M. (2013), *Psychological Resilience: A Review and Critique of Definitions, Concepts and Theory*, European Psychologist, 18(1), 12-23.
- [95] Florian, V., Mikulincer, M., Taubman, O. (1995), *Does Hardiness Contribute to Mental Health During a Stressful Real-Life Situation? The Roles of Appraisal and Coping*, Journal of Personality and Social Psychology, 68(4), 687-695.
- [96] Fredrickson, B., Branigan, C. (2005), *Positive Emotions Broaden The Scope of Attention and Thought-Action Repertoires*. Cognition & Emotion, 19(3), 313-332.
- [97] Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, J. H., Martinussen, M. (2003), *A New Rating Scale For Adult Resilience: What Are The Central Protective Resources Behind Healthy Adjustment?* International Journal of Methods in Psychiatric Research, 12(2), 65-76.
- [98] Friborg, O. (2005), *Validation of Scale to Measure Resilience in Adults*. Doctorate Thesis, University of Tromsø Faculty of Social Sciences, Department of Psychology. https://www.researchgate.net/publication/261096803_Validation_of_a_scale_to_measure_resilience_in_adults 20/03/2025.
- [99] Friedenberg, J., Silverman, G. (2006), *Cognitive Science: An Introduction to The Study of Mind*, Clifornia: SAGE Publications, 95-123.
- [100] Gazzaniga, M. S. (1992), *Nature's Mind: The Biological Roots of Thinking, Emotions, Sexuality, Language and Intelligence*, New York: Basic Books.
- [101] Gelman, S. A. (1998), *Research in Review: Categories in Young Children's Thinking*, Young Children, 53(1), 20-26.
- [102] Gill, T. (2007), *No Fear: Growing up in a Risk Averse Society*, London: Calouste Gulbenkian Foundation.
- [103] Gleave, J. (2008), *Risk a Play: A Literature Review*, Erisim adresi: http://www.playscotland.org/wpcontent/uploads/risk_and_play_a_literature_review_summary.pdf 12.01.2025.
- [104] Goldstein, S., Brooks, R. B. (2005), *Handbook of Resilience in Children* (1st edition), Boston, MA: Springer US.
- [105] Gottman, J. M., DeClaire, J. (1997), *The Heart of Parenting: Raising an Emotionally Intelligent Child*, New York: Simon & Schuster.
- [106] Goodwin, A. I., Low, E., Ng, P., Yeung, A. S., Cai, L. (2015), *Enhancing Playful Teachers' Perception of The Importance of ICT Use in The Classroom: The Role of Risk Taking as a Mediator*, Australian Journal of Teacher Education. 40(4), 132-150.
- [107] Gömleksiz, M. N., Demiralp, D. (2012), *Öğretmen Adaylarının Öz Düzenleyici Öğrenme Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(3), 777-795.
- [108] Göncü, A. (2019), *Oyunda Büyümek: Çocuk Gelişimi ve Eğitime Sosyokültürel Bakış* (A. Turan, Çev.), 1. Basım. Koç Üniversitesi Yayınları, 192.
- [109] Gray, C., Gibbons, R., Larouche, R., Sandsteter, E. B. H., Bienenstock, A., Brussoni, M., Chabot, G., Herrington, S., Janssen, I., Pickett, W., Power, M. ve

- Stranger, N., Sampson, M., Tremblay, M. S. (2015), *What is The Relationship Between Outdoor Time and Physical Activity, Sedentary Behaviour and Physical Fitness in Children? A Systematic Review*, International Journal of Environmental Research and Public Health, 12(6), 6455-6474.
- [110]Grouzet, M. E., Sokol, B. W., Müller, U. (2013), *Self Regulation and Outonomy: An Introduction*. In B. W. Sokol, M. E. Grouzet, U. Müller (Eds.). *Self Regulation and Autonomy: Social and Developmental Dimensions of Human Conduct*. New York: Cambridge University Press. 1-16.
- [111]Gürses, D. (2022), *Annelerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ve Duygu Sosyalleştirme Stratejileri ile 48-72 Aylık Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [112]Gürses, D., Aktan, D., Z., Ülkümen, İ. (2024), *Annelerin Psikolojik Dayanıklılığının Duygu Sosyalleştirme Stratejilerinin Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri Üzerindeki Rolü*, Işık Üniversitesi, Çocuk ve Genç Psikiyatri Derneği Turk Journal Child Adolescence Ment Health, 32(1), 39-47.
- [113]Gürler, A. S., Yılmaz, D. A. (2024), *60-71 Aylık Çocukların Ebeveynlerinin Tükenmişlik Düzeyleri ile Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Ekev Akademi Dergisi, 100, 100-116.
- [114]Gümrükçü, B. B. (2022), *48-72 Aylık Çocukların Öz-Düzenleme Becerileri ile İstendik ve İstenmedik Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 5(1), 130-151.
- [115]Hanscom, A. J. (2016), *Balanced and Barefoot: How Unrestricted Outdoor Play Makes for Strong, Confident and Capable Children*, Oakland, CA: NewHarbinger.https://books.google.com.tr/books?id=WaK0CwAAQBAJ&printsec=frontcover&source=gbs_ViewAPI&hl=tr&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false 02.02.2025.
- [116]Havighurst, S. S., Wilson, K. R., Harley, A. E., Kehoe, C., Efron, D., Prior, M. R. (2013), *"Tuning Into Kids". Reducing Young Children's Behavior Problems Using an Emotion Coaching Parenting Program*, Child Psychiatry & Human Development, 44(2), 247-264.
- [117]Hill, A., Bundy, A. C. (2012), *Reliability and Validity of a New Instrument to Measure Tolerance of Everyday Risk for Children*, Child: Care, Health and Development, 40(1), 68-76.
- [118]Hocking, C. (2009). *The Challenge of Occupation: Describing the Things People Do*. Journal of Occupational Science, 16(3), 140-150.
- [119]Höl, Ş. (2017), *Annelerin Çocuklarına Yönelik İletişim Becerilerinin 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının İletişim Becerileri Üzerindeki Yordayıcı Etkisi*, Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, 4(13), 351-381.
- [120]Işıksolu, A., Y., Tok, E. (2022), *60-72 Aylık Çocukların Öz-Düzenleme Becerileri, Sosyal Yetkinlik Davranışları ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, International Journal of Eurasia Social Science, 13(48), 464-484.
- [121]Inzlicht, M., Werner, K. M., Briskin, J. L., Robert, B. W. (2021), *Integrating Models of Self-Regulation*, Annual Review of Psychology, 72, 1-26.
- [122]Izard, C. E. (2009), *Emotion Theory and Research: Highlights, Unanswered Questions and Emerging Issues*, Annual Review of Psychology 60(1), 1-25.

- [123]Izard, C. E., Abe, J. (2004), *Developmental Changes in Facial Expressions of Emotions in The Strange Situation During The Second Year of Life*, Emotion, 4(3), 251-265.
- [124]Jacop, L., Benick, M., Dörrenbacher, S., Perels, F. (2020), *Promoting Self Regulated Learning in Preschoolers*, Journal of Childhood, Education & Society, 1(2), 116-140.
- [125]Jerebine, A., Mohebbi, M., Lander, N., Eyre, E. L. J., Duncan, M. J., Barnett, L. M. (2024), *Playing It Safe: The Relationship Between Parent Atitudes to Rosik and Injury and Children's Adventurous Play And Physical Activity*, Psychology of Sport & Exercise, 70, 102536. 1-11.
- [126]Johnson, A. L., Hazlehurst, M. F., Perrins, S. P., Bratman, G. H., Thomas, R., Garrett, K. A., Hafferty, K. R., Cullaz, T. M., Marcuse, E. K., Tandon, R. S. (2021), *Nature and Children's Health: A Systematic Review*. Amerikan Academy of Pediatrics, 148(4), e2020049155.
- [127]Kagan, J. (2013), *Temperamental Contributions to Inhibited and Uninhibited Profiles*. In P. D. Zelazo (Eds.), The Oxford Handbook of Developmental Psychology, 142-164, Oxford University Press.
- [128]Kahraman, G. Ö., Yazgan, E., Sönmez, D., Karagöz, M. (2024), *Okul Öncesi Çocuğa Sahip Annelerin Oyunda Risk Alma Toleranslarının Çocuğun Mizacı ve Çocuğa Ait Değişkenler Bağlamında İncelenmesi*, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13(2), 455-465.
- [129]Kalburan, C. N. (2014), *Erken Çocukluk Döneminde Riskli Oyun*, Kastamonu Eğitim Dergisi Eylül, 22(3), 943-960.
- [130]Kalburan, C. N., İvrendi, A. (2016), *Risk Play and Parenting Styles*, Journal of Child and Family Studies, 25, 355-366.
- [131]Kalin, S., Roebers, C. M. (2021), *Self-Regulation in Preschool Children: Structure of Different Measures of Effortful Control and Executive Functions*, Journal of Cognition and Development, 22(1), 48-67.
- [132]Karaca, H. N., Aral, N. (2020), *Anne Babaların Çocukların Oynadıkları Riskli Oyun ile İlgili Görüşlerini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi*, Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 5(2), 72-86.
- [133]Karakurt, Ç. (2019), *Okul Öncesi eğitime Devam Eden 48-72 Aylık Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Dil Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [134]Karasar, N. (2020), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Akademi Yayınları, Ankara.
- [135]Kavi, E. ve Karakale, B. (2018), *Çalışan Psikolojisi Açısından Psikolojik Dayanıklılık*, Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 7(17), 55-77.
- [136]Kelly, O., Pettersen, J. (2021), *Supporting Risky Play Opportunities*. Birth 6 Years, National Siolta Aistear Initiative, December, 1-10.
- [137]Kılıç, Z. (2023), *Çocuk ve Doğa*. Nobel Yayıncılık, 96-102.
- [138]Kındıroğlu, Z. (2018), *Ebeveynlerin Psikolojik İyi Oluş ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ile Çocukların Sosyal Yetkinlik ve Davranışları Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [139]Kındıroğlu, Z., Ekici, Y. F. (2019), *Ebeveynlerin Psikolojik İyi Okul ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ile Çocukların Sosyal Yetkinlik ve Davranışları Arasındaki İlişki*, Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 9(1), 138-157.

- [140]Kleppe, R. (2018). *Affordances for 1- to 3-Year-Olds' Risky Play in Early Childhood Education and Care*, Journal of Early Childhood Research, 16(2): 1-17.
- [141]Kleppe, R., Sandseter, E. B. H., Sando, O. J., Brusoni, M. (2024), *Children's Dynamic Risk Management a Comprehensive Approach to Children's Risk Willingness, Risk Assessment and Risk Handling*, International Journal of Play, 13(4), 1-15.
- [142]Kopp, C. (1982), *Antecedents of Self Regulation: A Developmental Perspective*, Developmental Psychology, 18(2), 199-214.
- [143]Koçyiğit, E. G., Alptekin, U. M. (2023), *Yetişkinlerde Algılanan Stres Düzeyi ile Sağlık Kaygısı Arasındaki İlişkide Psikolojik Dayanıklılığın Aracı Rolü*, Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi, 8(2), 218-232.
- [144]Knight, S. (2012), *Why Adventure and Why Risk in The Early Years?* Childlinks, 3, 15-18.
- [145]Koyuncuoğlu, D. ve Akaroğlu, E. G. (2023), *4-6 Yaş Çocukların Ekran Kullanım Alışkanlıkları ile Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişki*. ADÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 13(3), 2599-2620.
- [146]Knight, S. (2012). *Why Adventure and Why Risk in The Early Years?* Childlinks, 3, 15-18.
- [147]Kroesbergen, E. H., Van't Noordende, J. E., Kolkman, M. E. (2012), *Training Working Memory in Kindergarten Children: Effects on Working Memory and Early Numeracy*, Child Neuropsychology, 1-15.
- [148]Kurt, Ş. H. (2024), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz-Düzenleme ve 21. Yüzyıl Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 24(3), 1444-1460.
- [149]Kvalness, Q., Sandseter, E. B. H. (2023), *Risk Play an Ethical Challenge (Critical Cultural Studies Of Childhood)*, Palgrave Macmillan, Springer Nature Switzerland AG., 1-113.
- [150]Larimore, R. A. (2019), *Preschool Beyond Walls: Blending Early Childhood Education and Nature-Based Learning*, Lewisville, NC: Gryphon House.
- [151]Lepper, M. R. (1983), *Social-Control Processes and The Internalization of Social Values: An Attributional Perspective*. In E. T. Higgins, D. N. Ruble, W. W. Hartup (Eds.), *Social Cognition and Social Development: A Sociocultural Perspective*, Cambridge, UK: Cambridge University Press. 294-330.
- [152]Lester, S. ve Russel, W. (2008), *Play For A Change. Play, Policy and Practice: A Review of Contemporary Perspectives*, University of Gloucestershire. https://www.researchgate.net/publication/263087151_Play_for_a_Change_Play_Policy_Practice_A_Review_of_Contemporary_Perspectives 14.02.205.
- [153]Lenes, R., Gonzales, C. R., Storksén, I., McClelland, M. M. (2020), *Children's Self-Regulation in Norway and The United States: The Role of Mother's Education and Child Gender Across Cultural Contexts*, Frontiers in Psychology, 11, 566208.
- [154]Li-Grining, C. P., Votruba-Drzal, E., Maldonado-Carreno, C., Haas, K. (2010), *Children's Early Approaches to Learning and Academic Trajectories Through Fifty Grade*, Developmental Psychology, 46(5), 1062-1077.

- [155]Liman, B. (2024), *Self-Regulation Skills and Peer Preferences in Preschool Children*, International Journal of Contemporary Educational Research, 11(1), 131-142.
- [156]Little, H. (2006), *Children's Risk-Taking Behaviour: Implications For Early Childhood Policy and Practice*, International Journal of Early Years Education, 14(2), 141-154.
- [157]Little, H., Wyner, S. (2008), *Outdoor Play: Does Avoiding The Risks Reduce The Benefits?* Australian of Early Childhood, 33(2), 33-40.
- [158]Little, H. (2010), *Relationship Between Parent'beliefs and Their Responses to Children's Risk-Taking Behaviour During Outdoor Play*, Journal of Early Childhood Research, 8(3), 315-330.
- [159]Little, H., Eager, D. (2010), *Risk, Challenge and Safety: Implications For Play Quality and Playground Design*, European Early Childhood Education Research Journal, 18(4), 497-513.
- [160]Little, H., Sandseter, E. B. H., Wyner, S. (2012), *Early Childhood Teacher's Beliefs About Children's Risky Play in Australia and Norway*, Contemporary Issues in Early Childhood, 13(4), 300-316.
- [161]Little, H. (2015), *Mothers' Beliefs About Risk and Risk-Taking in Children's Outdoor Play*, Journal of Adventure Education and Outdoor Learning. 15(1), 24-39.
- [162]Lillemyr, O. F. (2021), *Lek Pa Alvor* (4. Utg.), Universitetsforlaget.
- [163]Luthar, S. S. (2003), *Resilience and Vulnerability: Adaptation in The Context of Childhood Adversities*, New York: Cambridge University Press, 243-266.
- [164]Luthar, S. S., Crossman, E. J., Small, P. J. (2015), *Resilience and Adversity*. In R. M. Lerner, M. E. Lamb (Eds.). *Handbook of Child Psychology and Developmental Science*, New York: Wiley, 7(3), 1-40.
- [165]Ludwig, K., Haindl, A., Laufs, R., Rauch, A. W. (2016), *Self Regulation in Preschool Children's Everyday Life: Exploring Day-to-Day Variability and the Within and Between Person Structure*, Journal of Self-Regulation and Regulation, 2, 99-117.
- [166]Macphee, D., Lunkenheimer, E., Riggs, N. (2015), *Resilience as Regulation of Developmental and Family Processes*, Colorado State University, Family Relations, 64, 153-175.
- [167]Maden, K., Uzkul, S., Öğretir Ö. A. D. (2022), *4-6 Yaş Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 64, 525-551.
- [168]Maddi, S., R. (2002), *The Story of Hardiness: Twenty Years of Theorizing, Research and Practice*, Consulting Psychology Journal: Practice and Presearch, 54(3), 173-185.
- [169]Mart, M. (2021), *Parental Perceptions of Outdoor Activities*, International Journal of Progressive Education, 17(4), 358-372.
- [170]Masten, S., Powell, J. L. (2003), *A Resiliency Framework For Research, Policy and Practice*. In S. S. Luthar, (Eds.), *Resiliency and Vulnerability: Adaptation in Tyhe Context of Childhood Adversity*, New York: Cambridge University Press, 1-26.
- [171]Masten, A. S., Monn, A. R. (2015), *Child and Family Resilience: A Call For Integrated Science, Practice and Professional Training*, Family Relations, 64(1), 5-21.

- [172]Matthews, J. S., Pointz, C. C., Morrison, F. J. (2009), *Early Gender Differences in Self Regulation and Academic Achievement*, Journal of Educational Psychology, 101(3), 689-704.
- [173]Mayers, S., Varkey, S., Aguirre, A. (2010), *Ecological Correlates of Family Functioning*, The American Journal of Family Therapy, 30(3), 257-273.
- [174]Mercan, M. (2019), *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri ile Akademik Benlik Saygıları ve Kişilerarası Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [175]Meriç, F. (2020), *Şefkat Korkusu, Öz Anlayış ve Psikolojik Dayanıklılıkları: Okul Öncesine Devam Eden Çocukların Ebeveynleri Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [176]Mischel, W. (2016), *Marsmallow Testi*, (E.O. Gezmiş, B. Satılmış, Çev.) İstanbul, Pegasus.
- [177]Milli Eğitim Bakanlığı (2024), *Okul Öncesi Eğitim Programı*, Ankara, <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf> 03.03.2025.
- [178]Moore, R. C., Cooper, A. (2014). *Nature Play & Learning Places: Creating and Managing Places Where Children Engage With Nature*, North Carolina: The Natural Learning Initiative.
- [179]Morrison, F. J., Ponitz, C. C. Ve McClelland, M. M. (2010), *Self Regulation and Academic Achievement in The Transition To School*. In S. D. Calkins, M. A. Bell (Eds.), *Child Development At The Intersection of Emotion and Cognition*. American Psychological Association, 203-224.
- [180]Nevo, E., Breznitz, Z. (2013), *The Development of Working Memory From Kindergarten to First Grade in Children With Different Decoding Skills*, Journal of Experimental Child Psychology, 114(2), 217-228.
- [181]Nguyen, T. N. M., Disabato, D. J., Gunstad, J., Delahanty, D. L., George, R., Muakkassa, F., Mallat, A. F., Coifman, K. G. (2024), *Can The Positive Buffer The Negative? Testing The Impact of Protective Childhood Experiences on Adjustment in Adults Following Trauma Exposure*, Anxiety, Stress & Coping, 37(1), 60-76.
- [182]Niehues, N. A., Bundy, A., Broom, A., Tranter, P., Ragen, J., Engelen, L. (2013), *Everyday Uncertainties: Reframing Perceptions of Risk in Outdoor Free Play*, Journal of Adventure Education and Outdoor Learning, 13(3), 227-237.
- [183]Norcia, D. A., Bombi, S. A., Cannoni, E., Marano, G. (2018), *Physical Risk Taking in Preschoolers: A Comparison Between Children's and Mothers' Perceptions*, Journal of Child and Family Studies, Springer Nature June.
- [184]Oliver, B. E., Nesbit, R. J., McCloy, R., Harvey, K., Dodd, H. F. (2022), *Parent Perceived Barriers and Facilitators of Children's Adventurous Play in Britain: A Framework Analysis*, BMC Public Health. 22(1), 636.
- [185]Oruç, A. (2012), *Öz Düzenlemeli Öğrenmenin Okuduğunu Anlamaya Tutuma ve Üst Bilişsel Düşünmeye Etkisi*, Yüksek Lisan Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak, Türkiye.
- [186]Önder, A., Ogelman, H. G. (2020), *Çocuk ve Psikolojik Dayanıklılık*, Nobel Yayınları, Aralık, 247-248.
- [187]Özbey, S. (2018), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Motivasyon ve Öz Düzenleme Becerileri Üzerine Bir İnceleme*, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(65), 26-47.

- [188]Özbey, S., Mercan, M., Alisinanoğlu, F. (2018), *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 48-72 Aylık Çocukların Yaşam Kalitesi ile Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, JRES Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 5(2), 157-173.
- [189]Özler, E. D., Yeni, Z. (2017), *A Research on The Determination of The Relationship Between Relisience and Career Future Perception*, Global Business Research Congress, 3, 554-559.
- [190]Öztabak, M. E. (2017), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri ile Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Karabük, Türkiye.
- [191]Pekrun, R., Goetz, T., Titz, W. Ve Perry, R. P. (2002), *Akademic Emotions in Students' Self Regulated Learning and Achievement: A Program of Qualitative and Quantitative Research*, Educational Psychologist. 37(2), 91-105.
- [192]Polat, B. N., Yaman, N. (2023), *Annelerin ebeveyn bilinçli farkındalığı, psikolojik sağlamlığı ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmaları Dergisi, 5(3), 1119-1147.
- [193]Polatçı, S., Irk, E., Gültekin, Z., Sobacı, F. (2017), *Psikolojik Dayanıklılık ve Kişilik Özellikleri Tatmin Düzeyini Etkiler Mi? Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(29), 553-578.
- [194]Ponitz, C. C., McClelland, M. M., Matthews, J. S., Morrison, F. J. (2009), *A Structured Observation of Behavioral Self-Regulation and Its Contribution to Kindergarten Outcomes*, Development Psychology, 45(3), 605.
- [195]Poole, J. C., Dobson, K. S., Puch, D. (2017), *Childhood Adversity and Adult Depression: The Protective Role of Psychological Resilience*, Child Abuse & Neglect, 64, 89-100.
- [196]Rademacher, A., Zumbach, J., Koglin, U. (2020), *Cross-lagged Effects of Self-Regulation Skills and Behaviour Problems in The Transition Preschool Preschool to Elementary School*, Early Child Development and Care, 1-7.
- [197]Recebov, R. (2000), *Algılanan Ana-Baba Davranışları (Kültürlerarası Bir Karşılaştırma)*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [198]Rosanbalm, K. D., Murray, D. W. (2018), *Co-Regulation From Birth Through Ypung Adulthood: A Practice Brief*. Washington, DC: Office of Planning, Research and Evaluation, Adminidtration For Children and Families. U.S. Department of Helath and Human Services.
- [199]Rothbart, M. K., Posner, M. I. (2005), *Genes and Experience in The Development Of Executive Attention and Effortful Control*, New Direnction for Child & QAdolescent Development, 109 (1), 101-108.
- [200]Rozanski, A., Blumenthal, J. A., Kaplan, J. (1999), *Impact of Psychological Factors on The Pathogenesis of Cardiovascular Disease and Implications for Therapy*, Circulation, 99, 2192-2217.
- [201]Rueda, M. R., Posner, M. I. (2013), *Development of Attentional Networks*. In P. D. Zelazo (Eds.), Oxford Handbook of Developmental Psychology, New York: Oxford University Press.
- [202]Ryan, J. Z., Stockill, H., Nesbit, J. R., FitzGibbon, L., Dodd, F. H., (2024), *Parent's Perception of Risk in Play: Associations With Parent and Child Gender*, Journal of Child Family Studies, 33, 2359-2366.

- [203]Samar, Y. (2019), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- [204]Samar, Y., Demiriz, S. (2024), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11(21), 38-57.
- [205]Sameroff, A. J. (2008), *Conceptual Issues in Studying The Development of Self-Regulation*. In S. L. Olson, A. J. Sameroff (Eds.), *Biopsychosocial Regulatory Processes in Development of Childhood Behavior Problems: Biological, Behavioral and Social-Ecological Interactions*, New York: Cambridge University Press, 1-18.
- [206]Sameroff, A. J. (2009), *The Transactional Model*. In A. J. Sameroff (Eds.), *The Transactional Model of Development: How Children and Contexts Shape Each Other*, Washington, DC: American Psychological Association.
- [207]Sandseter, E. B. H. (2009), *Affordances For Risk Play in Preschool: The Importance of Features in The Play Environment*, Early Childhood Education Journal, 36, 439-446.
- [208]Sandseter, E. B. H. (2010). *"It Tickles in My Tummy!" Understanding Children's Risk-Taking in Play Through Reversal Theory*, Journal of Early Childhood Research, 8(1), 67-88.
- [209]Sandseter, E. B. H., Kennair, K. E. O. (2011), *Children's Risky Play From An Evolutionary Perspective: The Anti-Phonic Effects of Thrilling Experiences*, Evolutionary Psychology, 9(2), 257-284.
- [210]Sandseter, E. B. H., Little, H., Ball, D., Eager, D., Brussoni, M. (2017), *Risk and Safety in Outdoor Play*, In *The SAGE Handbook of Outdoor Play and Learning*, London: SAGE.
- [211]Sandseter, E. B. H., Cordovil, R., Hagen, T. L., Lopes, F. (2019), *Barriers For Outdoor Play in Early Childhood Education and Care (ECEC) Institutions: Perception of Risk in Children's Play Among European Parents and ECEC Practitioners*, Child Care in Practice.
- [212]Sandseter, E. B. H., Kleppe, R., Sando, O., J. (2021), *The Prevalence of Risky Play in Young Children's Indoor and Outdoor Free Play*. Early Childhood Education Journal, 49(2), 303-312.
- [213]Sandseter, E. B. H., Kleppe, R., Kennair, O.L. E. (2023). *Risky Play in Children's Emotion Regulation, Social Functioning and Physical Health: An Evolutionary Approach*, International Journal of Play, 12(1), 127-139.
- [214]Sando, O. J., Kleppe, R., Sandseter, E. B. H. (2021), *Risk Play and Children's Well-Being, Involvement and Physical Activity*, Child Indicators Research. 14(4), 1435-1451.
- [215]Santrock, J. W. (2021), *Çocuk Gelişimi (14. Bakım Çeviri)* Çevirmen: Güre A. Nobel Yayınları, 16-17.
- [216]Saraç, S., Abanoz, T., Ogelman, H. G. (2021), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Gelişim ve Psikolojik Dergisi, 2(3), 1-11.
- [217]Seçkin, Ş., Hasanoğlu, A. (2024), *Çocukta Rezilyans (Esneklik ve Toparlanabilme Becerisi)*, Remzi Kitabevi, 10. Basım.

- [218]Sippel, L. M., Pietrzak, R. H., Charney, D., Mayes, L. C., Southwick, S. (2015), *How Does Social Support Enhance Resilience in The Trauma-Exposed Individual?* 20(40), 10.
- [219]Sevim, S. B., Dümenci, B. S. (2020), *Çocukların Riskli Oyunla İlgili Algıları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 5(1), 1-15.
- [220]Sezgin, E., Demiriz, S. (2017), *Effect of Play-Based Educational Programme on behavioral Self-Regulation Skills of 48-60 Month-Old Children*, Early Child Development and Care, 1-14.
- [221]Sezgin, E. ve Yiğit, K. M. (2019), *Erken Çocuklukta Öz Düzenleme Doğası ve Gelişimi*, Martha, B. Bronson, Eğiten Kitap Yayıncılık, 48-50.
- [222]Sezgin, E., Uzun, M. E. (2023), *Relationships Between Adverse Childhood Experiences and Psychological Resilience and Cognitive Emotional Behavioral Regulation in College Students*, Authorea Preprints (Online), Available.
- [223]Sheerin, C. M., Lind, M. J., Brown, E. A., Gardner, C. O., Kendler, K. S., Amstadler, A. B. (2018), *The Impact of Resilience and Subsequent Stressful Life Events on MDD and GAD: Depression and Anxiety*, 35(2), 140-147.
- [224]Shore, R. (1997), *Rethinking The Brain: New Insights into Early Development*, New York: Families and Work Institute.
- [225]Siegel, D. J., Bryson, P. T. (2021), *Evet Beyinli Çocuk*. Diyojen Yayıncılık, Çeviren: Rabia Taş.
- [226]Sisto, A., Vicinanza, F., Campanozzi, L. L., Ricci, G., Tartaglini, D., Tambone, V. (2019), *Towards A Transversal Definition of Psychological Resilience: A Literature Review*, Medicina, 55(11), 745.
- [227]Stevens, C., Bavelier, D. (2012), *The Role of Selective Attention on Academic Foundations: A Cognitive Neuroscience Perspective*, Developmental Cognitive Neuroscience, 15, 30-48.
- [228]Sturges, M., Gray, T., Barnes, J., Lloyd, A. (2023), *Parents' and Caregivers' Perspectives on The Benefits of a High-Risk Outdoor Play Space*, Journal of Outdoor Environmental Education, 26, 359-382.
- [229]Sroufe, L. A. (1996), *Emotional Development: The Organization of Emotional Life in The Early Years*, Cambridge, England: Cambridge University Press.
- [230]Sobko, T., Liang, S., Cheng, W. H. G., Tun, H. M. (2020), *Impact of Outdoor Nature-Related Activities on Gut Microbiota Fecal Serotonin and Perceived Stress in Preschool Children: The Play&Grow Randomized Controlled Trial*, Scientific Report, 10(1), 21993.
- [231]Sop, A. (2024), *The Relationship Between Preschool Children's Anxiety and Life Skills: The Mediating Role of Self-Regulation*, Southeast Asia Childhood Journal, 13(1), 18-33.
- [232]Southwick, S., M., Charney, D. S. (2023), *Psikolojik Dayanıklılık (Hayatta Büyük Zorluklarla Başa Çıkma Sanatı)*, İletişim Yayınları, 3. Baskı,
- [233]Stephenson, A. (2003), *Physical Risk Taking: Dangerous or Endangered?* Early Years, 23(1), 15-43.
- [234]Svanberg, P. O. G. (1998), *Attachment, Resilience and Prevention*. Journal of Mental Health, 7(6), 543-578.
- [235]Şahan, A. B., Önder, A. (2018), *Okul Öncesi Dönemde Psikolojik Dayanıklılık*, Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 4(2), 20-30.

- [236]Şepitci, M., Gültekin Akduman, G. (2019), *5-6 Yaş Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin Okul Uyumu ile İlişkisi*, Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(63), 867-883.
- [237]Şirin, S. (2019), *Yetişkin Çocuklar (Bebeklikten Ergenliğe Çocuk Yetiştirme Kılavuzu)*, 34. Baskı, Mart, Doğan Egmont Yayıncılık, 102.
- [238]Tanrıbuyurdu, E. F. (2012), *Okul Öncesinde Öz Düzenleme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler, Ankara, Türkiye.
- [239]Taylor, M., Stevens, G., Agho, K., Raphael, B. (2017), *Impacts of Household Financial Stress, Resilience, Social Support and Other Adversities on The Psychological Distress of Western Sydney Parents*, International Journal of Population Research, 1-12.
- [240]Tekin, A. (2024), *0-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Çalışan Annelerin Anksiyete Düzeyleri ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkide Psikolojik Dayanıklılığın Aracılık Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [241]Temiz, A. (2019), *Okul Öncesi Dönemde Davranışsal Öz-Düzenleme Becerilerinin Çocuğa ve Aileye İlişkin Değişkenler ile Ebeveyn Tutumları Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [242]Terzi, Ş. (2008), *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık ve Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişki*, Türk Psikolojik Dayanışma ve Rehberlik Dergisi, 3(29), 1-11.
- [243]Thompson, R. A. (2008), *Early Attachment and Later Development*. In J. Cassidy, P. R. Shaver (Eds.) *Handbook of Attachment* (2nd.) New York: The Guilford Press, 348-365.
- [244]Trentacosta, C. J., Fine, S. E. (2009), *Emotion Knowledge, Social Competence and Behavior Problems in Childhood and Adolescence: A Meta-Analytic Review*, Social Development, 19(1), 1-29.
- [245]Tovey, H. (2007). *Playing Outdoors: Spaces and Places, Risk and Challenge*. Open University Press.
- [246]Tovey, H. (2010), *Playing on The Edge: Perceptions of Risk and Danger in Outdoor Play*. In P. Broadhead, J. Howard, E. Wood (Der.) *Play and Learning In The Early Years* London: Sage, 79-94.
- [247]Tutkun, C., Tezel-Şahin, F., Işıktekiner, S. (2016), *Dört-Beş Yaş Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi*. Ö. Demirel, S. Dinçer (Eds.), *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı*. İçinde (459-473), Ankara: Pegem Akademi.
- [248]TÜİK (2023), *Türkiye İstatistik Kurumu, İl ve İlçe Bazında Sosyoekonomik Seviye Sınıflandırılması*, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sosyoekonomik-Seviye-2023->.
- [249]Türkoğlu, D. (2013), *Okul Öncesi Dönem Çocuğu olan Babaların Babalık Rollerini Algılamaları ile Eşlerinden Gördükleri Desteğin Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- [250]Uçar, M. Z. (2020), *Ergenlik Dönemi Bireylerinin Kişilik Özellikleri ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.

- [251]Ural, G., Gültekin, A. G., Şepitçi, S. M. (2020), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*, EKEV Akademi Dergisi, 83, 323-342.
- [252]Uykan, E., Akkaynak, M. (2019), *Ebeveyn Tutumları ile Çocukların Öz Düzenlemeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Akademik Tarih ve Düşünme Dergisi, 6(3), 1620-1644.
- [253]Uysal, İ., Kılıç, A. (2022), *Normal Dağılım İkilemi*, Anadolu Journal of Educational Sciences International, 12(1), 220-248.
- [254]Uşaklı, H. (2017), *Sosyal Duygusal Öğrenme Nedir? Neden Önemlidir?* Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(2), 1-16.
- [255]Üredi, I., Üredi, L. (2007), *Öğrencilerin Öz Düzenleme Becerilerini Geliştiren Öğrenme Ortamlarının Oluşturulması*, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 1-30.
- [256]Ünüvar, P., Kanyılmaz, E., S. (2017), *5-6 Yaş Çocukları için Riskli Oyuna İzin Verme Ölçeğinin Geliştirilmesi- Developing Risky Game Allowance Scale for 4-6 Years Children*, Mehmet Akif Ersoy University Journal of Social Sciences Institute, 9(22), 510-523.
- [257]Ünlüer, E., Çiçek, R., Derman, T., M. (2024), *Investigation of X and Y Gneration Parents' Prsiky Play Allowance*, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 465-490.
- [258]Vinik, J., Almas, A., Grusec, J. (2011), *Mothers' Knowledge of What Distresses and Comforts Their Children Predicts Children's Coping, Empathy and Prosocial Behavior*, Parenting: Science and Practice, 11, 56-71.
- [259]Yağmur, T., Nehir Türkmen, S. (2017). *Ruhsal Hastalığı Olan Hastalara Bakım Veren aile Üyelerinde Algılanan Stres ve Psikolojik Dayanıklılık*, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü Dergisi, 4(1), 542-548.
- [260]Yavuz, K. (2023), *Psychological Resilience in Children and Adolescents: The Power of Self-Recovery*, Current Approaches in Psychiatry, 15, 112-131.
- [261]Yılmaz, H. (2020), *Okul Öncesi Duygu düzenleme Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Annelerin Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Çocukların Duygu Düzenleme Becerilerini Yordayıcılığı*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- [262]Yılmaz, H., Adagideli, F. H. (2020), *Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Koşullar*: A. Önder, H. Gülay Ogelman (Eds.) Çocuk ve psikolojik dayanıklılık. Ankara, Nobel Yayınları, 51-90.
- [263]Yılmaz, S., Olgan, R. (2017), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Doğaya Yakınlık (Biyofili) Seviyelerinin Araştırılması*, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(3), 1106-1129.
- [264]Yılmaz, S., Çığ, O. (2022), *Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği'nin (ORAT) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 55(55), 198-218.
- [265]Yılmaz U. S., Bozkur, B. (2024), *Exploring Mothers' Risk Tolerance in Children's Play: Investigating Parental Styles and Various Factors Predicting Children's Risk-Taking Behaviors*, Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 14(75), 607-618.
- [266]Yılmaz, U. S., Coşkun, T. (2022), *Erken Çocukluk Döneminde Orman Pedagojisi El Kitabı*, Nobel Yayınları, Ekim, 14.
- [267]Yurdakul, Y., Ilgız, G., İ., Ayhan, B., A. (2022), *Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Öz Düzenleme Becerileri ile Prososyal Davranışları Arasındaki*

- İlişkinin İncelenmesi*, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 62, 354-376.
- [268]Yurt, Ö., Keleş, S. (2018). *A Study of 4-5 Year-Olds' Injury-Risk Behaviours in Terms of Gender, Injury Type and Context*, Acibadem University Health Science Journal.
- [269]Yurt, Ö., Keleş, S., (2019), *How About A Risky Play? Investigation of Risk Levels Desired By Children and Perceived Mother Monitoring*, Early Child Development and Care, July, 2-11.
- [270]Vella, S. L., Pai, N. (2019), *A Theoretical Review of Psychological Resilience: Defining Resilience and Resilience Research Over The Decades*, Archives of Medicine and Health Sciences, 7, 233. <https://doi.org/10.4103/amhs.amhs.119.19> 10.03.2025.
- [271]Waddington, C., K., Pearson, S. E. (2021), *Parental Perspectives on The Barriers And Facilitators To Risky-Plan in Preschool Children*, Journal of Multidisciplinary Research at Trent, 3(1), 104-123.
- [272]Walsh, F. (2003), *Family Resilience: A Framework For Clinical Practice*, Family Process, 48(1), 1-18.
- [273]Wang, H., Guo, X., Song, Q., Liang, Q., Su, W., Li, N., Ding, X., Q., Chen, M., Sun, L., Liang, M., Sun, Y. (2023), *Adverse Childhood Experiences of Emotional and Physical Abuse and Emotional and Behavioral Problems: The Mediating Effects of Family Function and Resilience*, Psychology Health & Medicine, 28, 1-16.
- [274]Wakeel, F., Davis-Corcino, Y., Everman, S., Manz, P. H., Ledis, G. (2025), *Exploring Maternal Resilience Among Predominantly Low-Income and Minoritized Woman*, Maternal and Child Health H-Journal, 29, 194-204.
- [275]Waters, J. (2013), *Talking in Wild Outdoor Spaces: Children Bringing Their Interests to Their Teachers In Wales*, S. Knight (Der.). International Perspective on Forest School: The Impact of Forest School on Education For Sustainable Development in Years in England, Thousand Oaks, California: Sage. Publications, 12-26.
- [276]Werner, E. E., Smith, R. S. (1992), *Overcoming The Odds: High Risk Children From Birth to Adulthood*, Ithaca: Cornell University Press.
- [277]Werner, E. E. (1993), *Risk, Resilience and Recovery: Perspectives From The Kauai Longitudinal Study*, Development and Psychopathology. 5(4), 503-515.
- [278]Whitebread, D. ve Pino-Pasternak, D. (2013), *Video Analysis of Self-Regulated Learning in Social and Naturalistic Context: The Case of Preschool and Primary School Children*. In S. Volet, M. Vauras (Eds.). Interpersonal Regulation of Learning and Motivation: Methodological Advances, 14-44. Routledge.
- [279]Widiastuti, A. A. (2016), *Preschoolers Self-Regulation and Their Early School Success*, In 3rd International Conference on Early Childhood Education (ECECE 2016) Atlantis Press, 39-43.
- [280]Williams, K. E. (2014), *Self-Regulation From Birth to Age Seven: Associations With Maternal Mental Health, Parenting and Social, Emotional and Behavioural Outcomes For Children*, Queensland University of Technology Department of Early Childhood, Australia.
- [281]Woolfolk, A. (2017), *Educational Psychology*. Active Learning Edition, Boston, MA: Allyn&Bacon.

- [282]Zimmerman, B. J. (2000), *Attaining Self-Regulation: A Social Cognitive Perspective*. In P. Ointrich, M. Boekaerts, M. Zeidner (Eds.). Handbook of Self Regulation. Orlando, Fl: Academic, 13-39.
- [283]Zimmerman, B. J. (2002), *Becoming A Self-Regulated Learner; Theory Into Prectice*, 41(2), 67.

EKLER

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Yaşadığınız İlçeyi Yazınız:

Çocuğun Doğum Tarihi (Gün/Ay/Yıl):.....

Cinsiyet: ☐ Kız ☐ Erkek

Çocuk Sayısı:.....

Çocuğun Doğum Sırası:.....

Anne Yaşı: ☐ 25 yaş ve altı ☐ 26-35 yaş ☐ 36 yaş ve üzeri

Baba Yaşı : ☐ 25 yaş ve altı ☐ 26-35 yaş ☐ 36 yaş ve üzeri

Anne Eğitim Durumu:

☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans/Doktora

Baba Eğitim Durumu:

☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans/Doktora

Annenin Mesleği:.....

Babanın Mesleği:.....

Algılanan Gelir Düzeyi:

☐ Düşük ☐ Düşük-Orta ☐ Orta ☐ Orta-Yüksek ☐ Yüksek

EK-2: 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)
Örnek Maddeler

Sayın Anne,

Bu form, çocukların Öz Düzenleme beceri düzeylerini belirlemeyi amaçlayan maddeleri içermektedir. Formu doldururken lütfen olması gerekeni değil, mevcut durumu işaretlemeniz önemle rica olunur. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğunlukl a	Her Zaman
1	Olayları önceliğine göre sıralar.	1	2	3	4	5
2						
3	Verilen yönergeleri takip eder.	1	2	3	4	5
4						
5	Bir aktiviteyi veya etkinliği sonuna kadar sürdürür.	1	2	3	4	5
6	Olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurar.	1	2	3	4	5
7						
8	Eşyalarını koyması gereken yeri hatırlar.	1	2	3	4	5
9						
10	Öğrendiklerini hatırlar (Öğrendiği bir şarkıyı hatırlaması gibi).	1	2	3	4	5
11						
12	Duygu ve düşüncelerini rahatça ortaya koyar.	1	2	3	4	5
13	Kalabalık karşısında kendini ifade eder.	1	2	3	4	5
14						
15	Kendisiyle ilgili olumlu şeyler söyler (Çok güzel bir resim çizdim gibi).	1	2	3	4	5
16						
17	Gerginlik yaratacak bir durumda kendini kontrol eder.	1	2	3	4	5
18						
19						
20	Çok sevdiği bir oyuncacı izin almadan oynamaz.	1	2	3	4	5

EK-3: Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YPDÖ) Örnek Maddeler

Sayın Anne, aşağıda Psikolojik Dayanıklılık ile ilgili bir dizi ifade yer almaktadır. Bu hangi taraftaki ifadelerin sizi ne derece doğru yansıttığına göre 1(Hiçbir zaman), 2(Nadiren), 3(Bazen), 4(Genellikle), 5(Her zaman) şeklinde yalnızca birini seçerek altındaki kutucuğu (X) ile işaretleyiniz. Değerli katkınız için teşekkür ederiz.

1. Beklenmedik bir olay olduğunda...	Her zaman bir çözüm	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Çoğu kez ne yapacağımı kestiremem
2.		☐	☐	☐	☐	☐	☐	
3. En iyi olduğum durumlar şu durumlardır...	Ulaşmak istediğim açık bir hedefim olduğunda	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Tam bir günlük boş bir vaktim
4.		☐	☐	☐	☐	☐	☐	
5. Ailemin, hayatta neyin önemli olduğu konusundaki anlayışı...	Benimkinden farklıdır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Benimkiyle aynıdır
6. Kişisel konuları ...	Hiç kimseyle tartışmam	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Arkadaşlarımla/Aile-üyeleriyle
7. Kişisel problemlerimi...	Çözemem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nasıl çözebileceğimi bilirim
8.		☐	☐	☐	☐	☐	☐	
9.		☐	☐	☐	☐	☐	☐	
10. Benim için sosyal ortamlarda rahat/esnek olmak	Önemli değildir	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Çok önemlidir
11. Ailemle	Çok mutlu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Çok mutsuz
12. Beni ...	Bazı yakın arkadaşlarım/aile üyelerim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Hiç kimse cesaretlendiremez
13. Yeteneklerim...	Olduğuna çok inanırım	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Konusunda emin değilim
14. Geleceğimin ... olduğunu hissediyorum	Ümit verici	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Belirsiz
15.		☐	☐	☐	☐	☐	☐	
16. Yeni arkadaşlık konusu ... bir şeydir	Kolayca yapabildiğim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yapmakta zorlandığım
17. Ailem şöyle tanımlanabilir ...	Birbirinden bağımsız	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Birbirine sıkı biçimde kenetlenmiş
18. Arkadaşlarımla arasındaki ilişkiler ...	Zayıftır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Güçlüdür
19.		☐	☐	☐	☐	☐	☐	

20. Geleceğe dönük amaçlarım ...	Belirsizdir		İyi düşünülmüştür
21. Kurallar ve düzenli alışkanlıklar ...	Günlük yaşamımda yoktur		Günlük yaşamımı kolaylaştırır
22. Yeni insanlarla tanışmak ...	Benim için zordur		Benim iyi olduğum bir konudur
23.			
24.			
25. Diğerleriyle beraberken	Kolayca gülerim		Nadiren gülerim
26.			
27. Destek alırım	Arkadaşımdan/aile		Hiç kimseden
28.			
29.			
30. İhtiyacım olduğunda ...	Bana yardım edebilecek kimse		Her zaman bana yardım edebilen
31. Hayatımdaki kontrol edemediğim olaylar (ile) ...	Başa çıkmaya çalışırım		Sürekli bir endişe/kaygı kaynağıdır
32.			
33. Yakın arkadaşlarım/aile üyeleri ...	Yeteneklerimi beğenirler		Yeteneklerimi beğenmezler

EK-4: Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçeği (ORAT) Örnek Maddeler

Sayın Anne, bu form, çocuklarınızın Oyunda Risk Alma beceri düzeylerine izin verme durumlarınızı belirlemeyi amaçlayan maddeleri içermektedir. Formu doldururken lütfen olması gerekeni değil, mevcut durumu işaretlemeniz önemle rica olunur. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

The Tolerance to Risk in Play Sace (Trips)		
1. Çocuğunuzun günlük hayatta riskler almasını cesaretlendirir misiniz?		
I-----I-----I-----I-----I-----I-----I-----I-----I-----I		
0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100		
Hiçbir Zaman		Her Zaman
Evet/Hayır Soruları	E	H
2. Çocuğunuzun 3-4 metre yükseklikten atlamasına izin verir misiniz?		
3. Çocuğunuzun diğer çocuklarla kovalamaca oynamasına izin verir misiniz?		
4.		
5. Çocuğunuzun kaydırdan baş aşağı kaymasına izin verir misiniz?		
6.		
7.		
8. Çocuğunuzun, yetişkin gözetimi olmadan çekiç ve çivi kullanmasına izin verir misiniz?		
9.		
10. Çocuğunuzun, yerdeki cam kırıkları süpürüldükten sonra, etrafta yalınayak gezinmesine izin verir misiniz?		
11. Çocuğunuzun suya yakın kaygan kayalıklar üzerinde yürütmesine izin verir misiniz?		
12.		
13. Çocuğunuzun, bazı risk durumları içeren yeni şeyler denemesi konusunda cesaretlendirir misiniz?		
14.		
15. Çocuğunuzun dik bir uçurum kenarında oyun oynamasına izin verir misiniz?		
16. Çocuğunuzun görüş alanınız dışındaki çalılıklarda oyun oynamasına izin verir misiniz?		

misiniz?		
17. Çocuğunuz çok eğleniyorsa, ufak tefek yaramızlaklar yapmasına izin verir misiniz?		
18. Çocuğunuzun yanan bir ateşin yakınlarında koşmasına izin verir misiniz?		
19.		
20.		
21. Çocuğun yetişkin gözetimi olmayan bir bahçede oynamasına izin verir misiniz?		
22.		
23.		
24. Çocuğunuza müdahale etmeden önce, karşılaştığı zorlukları kendi başına yönetip yönetemeyeceğini görmek için ona fırsat verir misiniz?		
25.		
26. Çocuğunuzun dik bir yokuştan aşağı doğru oldukça hızlı bir şekilde bisiklet sürmesine izin verir misiniz?		
27. Çocuğunuza, kendi kendine güvenli bir şekilde oynayabileceği konusunda güvenir misiniz?		
28.		
29. Çocuğunuzun yetişkin gözetiminde bir bahçede oynamasına izin verir misiniz?		
30.		
31. Çocuğunuzun eğleneceğini düşünerek, onu oyun sırasında bazı riskler alması için teşvik eder misiniz?		
32.		

EK-5: Ölçek İzinleri

4-6 Yaş Çocuklara Yönelik Öz Düzenleme Becerisi Ölçek İzni

vesile karaca

19 Kası

Sayın Prof. Dr. Asiye İVRENDİ hocam merhaba, ben vesile KARACA tez çalışmamda kullanmak için "4-6 yaş çocuklara yönelik öz düzenleme becerisi ölçeğini (t

ASIYE İVRENDİ

20 Kasım Pzt 09:38

Alıcı: ben

Ölçme aracını kullanabilirsiniz Vesile. Ekte gönderiyorum.

İyi çalışmalar

Prof. Dr. Asiye İvrendi
Pamukkale University
Education Faculty
Department of Elementary Education
Preschool Education Program
Denizli-Turkey

Bir ek • Gmail tarafından tarandı

Yetişkinler İçin Psikolojik Sağlıklik Ölçek İzni

YETİŞKİMLER İÇİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ

Gelen Kutusu x

✕

Nejat Basım

13:22 (5 dakika önce)

☆

↩

Alıcı: ben

Değerli Vesile Karaca,

Mesajınızı bu adresimden yanıtlıyorum. Ölçeği çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Ölçeğin yer aldığı makaleyi, makalenin sonunda yer alan ölçeğin word ortamındaki halini ve değerlendirme esaslarını içeren bilgi notunu ekte gönderiyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Prof. Dr. H. Nejat Basım

Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü

Bağlica Kampüsü Fatih Sultan Meh. Eskişehir Yolu 18. Km. Etilmesgut 06790 ANKARA

3 ek • Gmail tarafından tarandı

↓

Oyunda Risk Alma Tolerans Ölçek İzni

vesile karaca

27 Kasım Pzt 04:11 (13 gün önce)

Sayın Doç. Dr. Simge YILMAZ UYSAL hocam, Ben Vesile KARACA İstanbul Okan Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı yüksek lisans öğrencisiyim. Tez aşaması

simge yılmaz simgeyilmaz

1 Aralık Cum 22:44 (9 gün önce)

☆ ↩

Alıcı: ben

Merhaba Sevgili Vesile,

Yoğunluğum nedeni ile henüz dönebiliyorum e-mailine, kusura bakma. Ölçeği kullanabilirsin, ilgili dokümanı ek olarak iletiyorum. Çalışmaların sonunda tezini ve sonrasında makalenin incelemek isterim benimle paylaşırsan.

Sevgiler,
SYU

vesile karaca

, 27 Kas 2023 Pzt, 04:11 tarihinde şunu yazdı:

Simge Yılmaz-Uysal, Ph.D.
Mersin University
Education Faculty
Early Childhood Education
Mersin, Turkey
Phone: +90 324 361 0001(1145)

Bir ek - Gmail tarafından tarandı

EK-6: Etik Kurul Kararı

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL KARARI		
		
Toplantı Tarihi: 10.01.2024		
Toplantı Sayısı: 172		
<u>Toplantıya Katılanlar:</u>		
Prof. Dr. Mazhar Semih Başkan	(Başkan)	
Prof. Dr. Fatma Çiğdem Çelik	(Üye)	
Prof. Dr. Ayşe Demet Kaya	(Üye)	
Prof. Dr. Tuğrul Erbaydar	(Üye)	
Prof. Dr. Arif Haldun Soygür	(Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Deniz Sönmez	(Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Aylin Seylan Küşümlier	(Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Yazıcı	(Üye)	
Okull Üniversitesi Etik Kurulu 10.01.2024 tarihinde toplandı.		
Yapılan görüşmeler sonucunda;		
Karar 45- Üniversitemiz Yüksek Lisans Programı – Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü'nden Vesile KARACA' ın Mudanya Üniversitesi'nden Doç. Dr. Esin SEZGİN danışmanlığında "Annelerin Psikolojik Dayanıklılığı ile Çocuklarının Oyunlarında Risk Almalarına İzin Verme Durumları ve Öz Düzenleme Becerileri ile İlişkisinin İncelenmesi" başlıklı çalışmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliğiyle karar verildi.		
Prof. Dr. Mazhar Semih Başkan (Başkan)		
Prof. Dr. Fatma Çiğdem Çelik (Üye)	Prof. Dr. Ayşe Demet Kaya (Üye)	
Prof. Dr. Tuğrul Erbaydar (Üye)	Prof. Dr. Arif Haldun Soygür (Üye)	Dr. Öğr. Üyesi Deniz Sönmez (Üye)
Dr. Öğr. Üyesi Aylin Seylan Küşümlier (Üye)	Dr. Öğr. Üyesi Özlem Yazıcı (Üye)	

EK-7: Gönüllü Onam Formu

GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi Doç. Dr. Esin SEZGİN danışmanlığında Okan Üniversitesi tarafından yürütülen “Annelerin psikolojik dayanıklılığı ile çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme durumları ve öz düzenleme becerileri ile ilişkisinin incelenmesi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı Annelerin psikolojik dayanıklılığı ile çocuklarının oyunlarında risk almalarına izin verme durumları ve öz düzenleme becerileri ile ilişkisini incelemektir. Araştırmada sizden tahminen on iki dakika kadar süre ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle vermenizdir . Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Araştırmacının
Adı-Soyadı: Vesile KARACA
İmzası:
İletişim Bilgileri: e-posta:

Katılımcının
Adı-Soyadı:.....
İmzası:

EK-8: İstanbul Valiliği İzin Belgesi

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-44-102369772
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Vesile KARACA)

15.05.2024

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Valilik Makamının 15.05.2024 tarihli ve E-59090411-20-102343956 sayılı oluru.

Valilik Makamının Anket ve Araştırma İzni konulu ilgi (b) oluru ve kullanılması uygun görülen ölçme araçlarının Müdürlüğümüzce mühürlenmiş örnekleri ekte gönderilmiştir.

İlgi (a) genelgenin 28. maddesinde; "Araştırma uygulama izni alan kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılar tamamladıkları bilimsel araştırma ile ilgili sonuç raporlarını, izni aldıkları ilgili birime çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde göndereceklerdir." ifadesi yer almaktadır.

Olur gereğince işlem yapılması ve araştırma sonuç raporunun ekte sunulan örneğe göre Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesi hususlarında gereğini arz ederim.

Ayşe Nur ÇALIKÇI
İl Millî Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

Ek:
1- Valilik Oluru (1 Sayfa)
2- Rapor Örneği
3- Ölçekler

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Binbirdirek Mah. İmran Öktem Cad.No: 1 Sultanahmet Fatih İstanbul Belge Doğrulama : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Telefon : 0212 384 36 32 Bilgi İçin : Aykut ÇELİK
E-posta : stratejigelistirme34@meb.gov.tr Uzman : Büro Hizmetleri
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr İnternet Adresi : <http://istanbul.meb.gov.tr/>

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorusu.meb.gov.tr/adresinden> 4514-81b7-3411-88c7-bff7 kodu ile testi edilebilir.

